

ДА НАХАЙ СЛАВІЦА У ВЯКАХ ГЕРАІЧНЫ САВЕЦКІ НАРОД —
БУДАЎНІК ПЕРШАГА НА ЗЯМЛІ КАМУНІСТЫЧНАГА ГРАМАДСТВА!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 1 Мая 1976 года).

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 16 (2802)

Пятніца, 16 красавіка 1976 г.

Цана 8 кап.

Аляксандр КАЗЛОЎ,

сакратар парткома Мінскага ордэна Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі трактарнага завода.

АКТЫЎНАСЦЬ

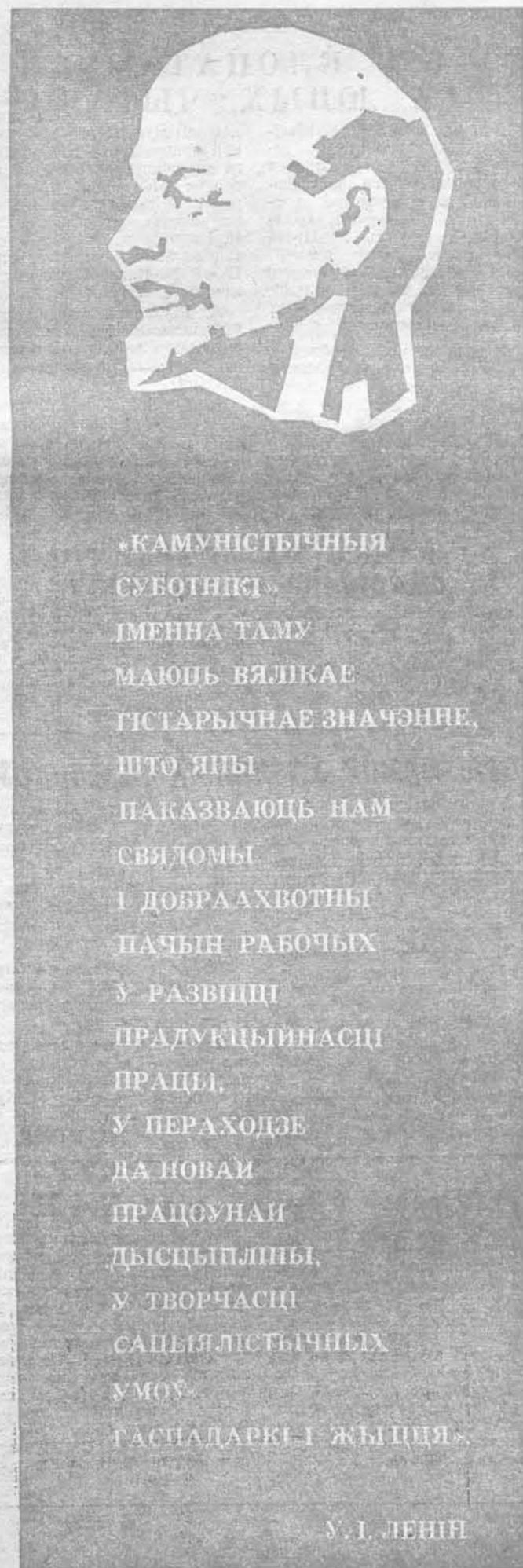
XXV з'езд КПСС адкрыў перад беларускімі трактарабудуўнікамі шырокія гарызонты новага этапу камуністычнага будаўніцтва. Рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя, стваральнікі трактароў «Беларусь» за апошнія гады ўпісалі новую яркую старонку ў лета-

піс свайго роднага прадпрыемства і заслужылі высокую ацэнку, выказаную ў прыватнасці, адзначэнца, што «...выдатная праца мінскіх трактаразаводцаў па павелічэнню выпуску высакаякаснай і надзейнай сельскагаспадарчай тэхнікі, асваенню вытворчасці новых, больш магутных і дасканалых трактароў з'яўляецца важным укладам у практычнае ажыццяўленне аграрнай палітыкі партыі».

Высокая ацэнка нашай працы натхніла трактарабудуўнікоў на новыя здзяйсненні. Яны адзначаюцца зараз на кожным участку, у кожным калектыве, маюцца ў кожнага працаўніка. Мы дабіваемся, каб нашы машыны былі зручныя і надзейныя, каб на іх стаяў Дзяржаўны знак якасці, каб яны атрымлівалі на міжнародных выстаўках і саборніцтвах самыя высокія ацэнкі.

У гэтых поспехах, у першую чаргу, заслуга працоўных калектываў, якія аб'ядноўваюць людзей агульнасцю інтарэсаў, адзінствам мэты, свядомай дысцыплінай, пачуццём адказнасці за даручаную справу. Безумоўна, гэты працэс ідзе не аўтаматычна. Рашаючая роля тут належыць партыйнай арганізацыі — кіруючаму ядру калектыву. Наш партыйны камітэт трымае цесную сувязь з усімі вытворчымі ўчасткамі, з канструктарскімі і даследчымі службаў, атрымлівае ад іх аператыўную інфармацыю і адпаведна рэагуе на падзеі ў жыцці калектываў.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя патрабуе павышэння вытворчай і грамадска-палітычнай дзейнасці кожнага працаўніка. Жыццё паказала, што асобныя мерапрыемствы па павышэнню актыўнасці часам не даюць патрэбных вынікаў. Другая справа, калі яны аб'яднаны ў стройную сістэму. У такую сістэму ў нас зведзены мерапрыемствы па выкананню рашэнняў XXV з'езда КПСС і XXVIII з'езда Кампартыі рэспублікі, пастановы ЦК КПСС «Аб рабоце партыйнай арганізацыі Мінскага трактарнага завода па павышэнню вытворчай і грамадска-палітычнай актыўнасці працоўнага калектыву» і плана

У. І. ЛЕНІН

Тонар цэха доследнай вытворчасці Мінскага ордэна Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі трактарнага завода Анатоль Манулік.

МТЗ. Інжынеры-канструктары (злева направа) В. Емяльчанкін, С. Яраш, П. Стэцко і В. Савіцкі.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

(Зананчэнне на стар. 3).

УЗНАГАРОДА ЗА ДОБЛЕСНУЮ ПРАЦУ

15 красавіка ў Мінску адбыўся сход партыйнага, савецкага, прафсаюзнага і камсамольскага актыву сумесна з прадстаўнікамі калектываў працоўных рэспублікі. Ён быў прысвечан уручэнню Беларускай ССР пераходнага Чырвонага сцяга ЦК КПСС, Савета Міністраў ССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ за дасягненне найвышэйшых вынікаў ва ўсесаюзным сацыялістычным спаборніцтве за датэрміновае выкананне народнагаспадарчага плана на 1975 год і паспяховае завяршэнне дзевятай пяцігодкі, а таксама заключэнню дагавора аб сацыялістычным спаборніцтве паміж працоўнымі Беларусі і Літвы на 1976 год.

Сход, на якім прысутнічала дэлегацыя Літоўскай ССР на чале з першым сакратаром ЦК КП Літвы П. П. Грышкявічусам, адкрыў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў.

З вялікім уздымам быў выбран ганаровы прэзідыум у састве Палітбюро ЦК КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

Пад апладысменты пераходнага Чырвонага сцяга уручыў загадчык аддзела машынабудавання ЦК КПСС В. С. Фралоў, які выступіў з прамовай.

З прамовамі на сходзе выступілі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР А. С. Баркаўскас і іншыя.

Сход актыву аднадушна зацвердзіў дагавор на сацыялістычнае спаборніцтва з Літоўскай ССР, які падпісалі кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларускай ССР і Літоўскай ССР, прадстаўнікі рабочага класа, калгаснага сялянства і інтэлігенцыі дзвюх брацкіх рэспублік.

З вялікім натхненнем удзельнікі сходу прынялі прывітальнае пісьмо Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Савету Міністраў ССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.

БЕЛТА.

У СЯЮЗЕ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

З КЛОПАТАМ ПРА ЮНЫХ ЧЫТАЧОЎ

У клубе СП БССР адбыўся сход секцыі дзіцячай літаратуры, на які, акрамя пісьменнікаў, былі запрошаны выдаўцы, мастакі, настаўнікі, бібліятэкары, выхаванцы. Грунтоўны і шырокі агляд твораў для дзяцей, якія апублікаваны за апошні час, зрабіла ў сваім дакладзе кандыдат філалагічных навук М. Барсток.

У размове аб праблемах дзіцячай літаратуры прынялі ўдзел кандыдат філалагічных навук М. Яфімава, доктар філалагічных навук Э. Гурэвіч, мастакі А. Волкаў і В. Ціхановіч, загадчыца метадычнага кабінета бібліятэкі імя У. І. Леніна К. Навуменка, загадчык рэ-

данцыі літаратуры для дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту выдавецтва «Мастацкая літаратура» С. Міхальчук, выкладчыца школы № 7 г. Мінска Н. Ермачонак, інспектар-метадист Міністэрства асветы БССР Н. Качановіч, пісьменнік С. Шушкевіч.

А. Васілевіч падзялілася ўражаннямі аб мерапрыемствах Тыдня дзіцячай літаратуры, якія былі праведзены ў г. Баку.

Старшыня бюро секцыі П. Кавалёў, падводзячы вынікі гаворкі, адзначыў яе надзеіннасць, выказаў меркаванне, што яна прынясе карысць пісьменнікам і тым, хто працуе з кнігай.

АД КАМІСІІ ПА ЛІТАРАТУРНАЙ СПАДЧЫНЕ Р. САБАЛЕНКІ

Утворана камісія па літаратурнай спадчыне Р. Сабаленкі ў складзе М. Паслядовіча (старшыня), А. Кулакоўскага, В. Журавулёва (сакратар), М. Гамолкі, дачкі пісьменніка Т. Сабаленкі. Камісія звяртаецца да ўсіх устаноў, арганізацый, твор-

чых калектываў і прыватных асоб, якія маюць рукапісы, пісьмы, фотадакументы і іншыя матэрыялы, звязаныя з літаратурнай і грамадскай дзейнасцю Р. Сабаленкі, з просьбай даслаць іх на адрас Саюза пісьменнікаў БССР.

ПРЫЗНАННЕ ЁДЗЯЧНЫХ ЗЕМЛЯКОЎ

Урачысты сход, прысвечаны 80-годдзю з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі, Героя Сацыялістычнай Працы К. Крапівы, адбыўся ў Уздзе. Адкрыў яго старшыня райвыканкома А. П. Байтовіч.

Пра жыццёвы і творчы шлях старэйшыны беларускай літаратуры зрабіў даклад Д. Бугаёў. З цёлымі словамі прывітання да юбіляра звярнуліся А. Вярцінскі, П. Дзюбайла, А. Кулакоўскі, А. Якімовіч.

Выступілі таксама дырэктар Нізкоўскай васьмігодкі З. Панасюк, загадчык раён-

най дзіцячай бібліятэкі, пісьменнік Д. Слаўковіч, вучаніца СШ № 2 Узды Наташа Русак.

Дарагога земляка віталі піянеры. Яны павязалі Кандрату Кандратавічу чырвоны гальштук, уручылі кветкі.

Старшыня калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Ул. Хадасюк ад імя землякоў уручыў К. Крапіве сувенір.

Са словамі ўдзячнасці ў адказ выступіў сам юбіляр. А затым гаспадарамі сцэны сталі артысты тэатра імя Я. Купалы.

С. МІХЕД.

Музы едуць на БАМ

Споўнілася гадавіна з дня высядкі ў мясцінах, дзе будуюцца Байкала-Амурская магістраль, першага беларускага ўдарнага камсамольска-маладзёжнага атрада імя Мікалая Кедышкі. Цяпер у ім налічваецца звыш 500 чалавек. Атрад стаў адным з перадавых на будаўніцтве магістралі.

ЦК ЛКСМБ і Якуцкі абком камсамола прынялі рашэнне адзначыць «Дні шэфства Беларусі над БАМам».

На ўрачыстасці ў пасёлак Залацінка вылецела дэлегацыя беларускага моладзі, якую ўзначальвае сакратар ЦК ЛКСМБ В. Саўчанка. У складзе творчай групы лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола кампазітар І. Лучанок, лаўрэат прэміі камсамола Беларусі пэатр Г. Бураўкін, саліст опернага тэатра В. Стральчэня, салістка Беларускага філармоніі В. Шутава, цымбалістка Т. Чанцова.

Уладзімір ФАМІН

ЛЕНІН НА СУБОТНІКУ

Як мора,
Расія штарміла.
Ні хлеба, ні к хлеба—
Вайна.
Працоўных нябачная сіла
Уздымала на бой.
Як сцяна,
Стаяла Краіна Саветаў.
Бы рунь,
Камунізму расткі
Прабіліся к сонцу,
сагрэтыя
Абуджаным сэрцам людскім.
Вайна,
А ў сталіцы—суботнік.

Падпёр бервяно Ільіч
Шырокім плячом,
як рабочы.
І кінуў працоўным свой кліч.
Рабочая хватка,
натхненне.
Ільіч вёў народ за сабой.
Краіна ішла разам з Леніным
На першы працоўны свой бой.
Так свету струхнеламу выклік
Кідала Радзіма мая.
Навекі пачын той вялікі
І вечны,
як наша зямля.

«ЛЕНІН. АПОШНЯЕ ПАДПОЛЛЕ»

Час дзеяння новага фільма «Ленін. Апошняе падполле» — восень 1917 года, перыяд, які папярэднічаў узброенаму паўстанню ў Петраградзе. Гэтыя напружаныя дні правадыр рэвалюцыі правёў на канспіратыўнай кватэры, якая належала М. В. Фафанавай. Іменна яна, камуніст і адзін з бліжэйшых памочнікаў Ільіча, вядзе з экрану расказ аб яго жыцці, уснамінаючы цікавыя падрабязнасці, знаёмчы са становішчам таго часу.

Маргарыта Васілеўна, якая жыла тады ў доме № 1 па Сердабальскай вуліцы, дзе цяпер знаходзіцца Музей-кватэра Уладзіміра Ільіча, па просьбе стваральніка фільма зноў пераступіла яе парог. Разам з ёй і глядач праходзіць па пакоях, дзе ўсё захавана ў тым выглядзе, як гэта было ў кастрычніку 17-га. Сюды з Фінляндыі пры-

ехаў Ленін, які скрываўся ад сшычкаў Часовага ўрада пад імем рабочага Іванова. Толькі аднойчы, 10 кастрычніка, Уладзімір Ільіч пакідае канспіратыўную кватэру, каб правесці пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта, дзе была прынята прапанаваная ім рэзалюцыя аб узброеным паўстанні. Адсюль вечарам 24 кастрычніка ён накіраваўся ў Смольны, каб узначаліць барацьбу.

Расказ М. В. Фафанавай ілюстраваны дакументамі і кадрамі гістарычнай хронікі. Ён асабліва цікавы як сведчанне непасрэднага ўдзельніка многіх падзей, які аддаў справе партыі ўсё сваё жыццё.

Карціна, створаная на Цэнтральнай студыі навукова-папулярных і вучэбных фільмаў, выходзіць на ўсесаюзны экран.

Кар. ТАСС.

Масква.

УКЛАД

КІНЕМАТАГРАФІСТАЎ

Карэспандэнту «ЛіМа» сакратар парткома студыі «Беларусьфільм» В. Ампілава паведаміла:

— Для правядзення — 17 красавіка — суботніка на студыі створаны штаб, які ўзначаліў намеснік дырэктара Ч. Багдановіч, а кіраўніцтва ўдарным камсамольскім атрадам па добраўпарадкаванню тэрыторыі «Беларусьфільма» даручана сакратару камітэта камсомола В. Іванову.

На суботнік выйдзе ўвесь паўтаратысячны калектыв кінематаграфістаў.

Вялікая група работнікаў студыі пад кіраўніцтвам намесніка сакратара парткома М. Мазуціна зоймецца прывядзеннем у парадак натурнай здымачнай пляцоўкі пад Смалявічамі. Партыйным камітэтам і адміністрацыяй студыі распрацаваны шэраг іншых мерапрыемстваў.

Мяркуем, што ад усіх работ на студыі за гэты дзень у фонд «народнай скарбонкі» паступіць каля 4 тысяч рублёў. Такім будзе ўклад кінематаграфістаў на сёлетнім суботніку, які стаў добрай працоўнай традыцыяй.

ВІНШУЕМ

З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР за шматгадовую плённую навукова-даследчую дзейнасць у галіне беларускай савецкай літаратуры тае. БАРСТОК Марыя Мікітайна ўзнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

З ГЛЫБІНЬ ЖЫВАТВОРНЫХ

Вывучаючы Справаздачны даклад Цэнтральнага Камітэта КПСС, з якім на XXV з'ездзе партыі выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнеў, яшчэ глыбей пранікаешся пачуццём вялікай цеплыні і гонару за сваю шматлікую, рознамоўную Радзіму, за яе поспехі, за яе людзей. Прыемна, што і мая Беларусь тут жа, у гэтым веснавым вянку Дружбы — як белая папараць-кветка, кветка Шчасця...

Таму так удумліва, з патаемнай радасцю працываю радкі, адрасаваныя непасрэдна нам, маладым: «... усё больш узнёўнена ўваходзіць у жыццё маладое пакаленне нашай творчай інтэлігенцыі». У гэтых словах — высокая ацэнка нашага сціплага ўкладу ў справу ідэйна-палітычнага выхавання савецкіх людзей, фарміравання іх духоўных запатрабаванняў, што ў канчатковым выніку садзейнічае яшчэ большаму росквіту творчых сіл усяго грамадства.

Партыя пастаянна клопацца і сочыць за нашымі поспехамі, ідэйным і прафесіянальным ростам.

Усё гэта абавязвае нас да яшчэ большай творчай аддачы.

Дзевятая пяцігодка, вынікі якой падвёў XXV з'езд Камуністычнай партыі, для мяне асабіста была пачаткам творчага шляху. Дыпломная работа — дзіцячая тэлеопера «Тараканішча» (па казцы К. Чукоўскага) і сімфанічная карціна «Несцерка» — нібы

акрэсліла далейшую накіраванасць маёй працы: пошукі свайго, новага ў галіне вакальна-інструментальнай камернай музыкі, адрасаванай маленькім слухачам.

Шмат было напісана для дзяцей: хоры, інструментальныя мініяцюры, песні. Тут і два зборнікі п'ес для трубы і кларнета з фартэпіяна — «Лубочак» і «Дударачка», харавыя цыклы «Дзіцячы гульні» (на народных тэкстах) і «Зоркі на лузе» (словы А. Пятрухы), і п'еса-юарт для двух фартэпіяна «Як Сяргейка здаваў гамы», і «Кацігарошынка» — інструментальная сюіта — казка для домры і фартэпіяна і інш.

Гэтыя са два назад на «музычнай серадзе» ў Саюзе кампазітараў БССР паказала свой першы твор на народным тэксты «Гумарэскі» — цыкл з пяці песень для вакальнага дуэта. Ён быў добра сустрэты маімі старэйшымі калегамі, і гэта мяне падбадзёрвала. З таго часу напісаны два зборнікі песень на жарталівыя народныя тэксты — «Беларусачка» і «Дзювачыя заліцанні», інструментальная сюіта «Беларускія матывы» для ансамбля радыё і тэлебачання, уверцюры для баяннага і эстраднага аркестраў, шмат п'ес для розных народных інструментаў: цымбалаў, балалайкі, баяна і інш.

Народны тэкст дае кампазітару магчымасць свабодна будаваць тэматычнае развіццё, звязанае з народна-песеннымі вытокамі. Сама ж

Л. ШЛЕГ,
кампазітар.

Н ЕКАЛЬКІ гадоў назад у калгасе «ХХІ з'езд КПСС» Мсціслаўскага раёна мне давялося быць сведкам даволі цікавай размовы.

— Вось што, дарагі партгор, — казаў старшыня Андрэй Трафімавіч Шакура. — Эканамічныя паказчыкі ў нашай гаспадарцы надзвычайныя. Людзі задаволены вынікамі сваёй працы. Але нам трэба брацца як след і за іншае — павышаць культуру.

Многае, пра што ты казаў, ужо ёсць і ў маім рабочым блокуце...

— Дом культуры, канечне, нам патрэбны ў першую чаргу, — працягваў сваю думку Шакура. — Аднак гэтым праблемай не вырашыш. Нам неабходны добры мастак, свой духавы аркестр. Вельмі бедны яшчэ і кніжны фонд бібліятэкі. Рэдка наведваюць нас пісьменнікі, артысты.

Такіх жыццёвых патрэб Андрэй Трафімавіч налічыў тады вельмі шмат.

ПЕСНЯ - У ПРАЦЫ ПАДМОГА

— Думаў і я пра гэта, — згадзіўся сакратар партарганізацыі аграном Леанід Яўсеевіч Цейтлін. — Ёсць у мяне і некаторыя прыкідкі для чарговага пасяджэння партбюро.

— Цікава, якія?

— Вось паслухай.

Сакратар партарганізацыі стаў пункт за пунктам зачытваць, што трэба зрабіць камуністам гаспадаркі, каб палепшыць культурна-выхаваўчую работу сярод калгаснікаў. У патачках да плана ішла гаворка не толькі пра будаўніцтва Дома культуры, але і пра сельскі ўнівермаг, філіял камбіната бытавых паслуг, дзіцячы яслі, бібліятэку, пра спартыўны інвентар і многае іншае.

— Думаеш перспектыўна, — падтрымаў яго старшыня.

Днямі я зноў наведуў цяпер ужо ордэна Леніна калгас «ХХІ з'езд КПСС». Земляробы з натхненнем і нейкім асаблівым уздымам, выкліканым рашэннямі XXV з'езда КПСС, рыхтаваліся да веснавых палявых работ.

Прыемныя змены адбыліся тут за мінулую пяцігодку. Перш за ўсё вабіў вока сельскі Дом культуры, якому могуць пазайздросціць у любым раённым цэнтры. Побач знаходзіцца шматпавярховы будынак гандлёвага цэнтры, дзе размешчаны ўнівермаг, сталовая, філіял камбіната бытавых паслуг, пошта, гасцініца. Тут жа разбіты парк, у цэнтры якога

ўзведзены велічны помнік у гонар воінаў і партызан-землякоў, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 186 імён высечаны на мармуры — як даніна вечнай памяці пра іх неўміручыя подзвігі!

А як хораша прайсціся па вуліцы Маладажонаў! Тут, на крутым узгорку, з якога бачны прыгажун Сож, стаяць нібы на парадзе, каля двух дзесяткаў двухкватэрных, зробленых з белаканенных блокаў, домаў пад шыферам.

Чудоўныя людзі працуюць на тутэйшых палях і фермах. Трое з іх сталі Героямі Сацыялістычнай Працы: старшыня калгаса Андрэй Трафімавіч Шакура, загадчыца свінатаварнай фермы Марыя Мікітаўна Дзямідзенка і свінарка Ніна Фёдаравна Даніленка. Дзесяткі іншых працаўнікоў калгаса за поспехі, дасягнутыя ў паляводстве і жывёлагадоўлі, узнагароджаны ордэнамі і медалямі. Вось імёны толькі некаторых з іх: галоўны аграном гаспадаркі У. А. Давыдзенка, бригадзір паляводчай бригады У. Д. Андрэў, механізатары Я. А. Яўсееў, В. М. Панкратаў, Ф. І. Басцяноў, свінарка М. Я. Бязручанка і іншыя перадавікі.

Пра выдатныя поспехі хлеба-робаў і жывёлаводства гэтай гаспадаркі сведчаць і такія лічбы. У 1975 годзе, нягледзячы на неспрыяльнае надвор'е, тут атрымалі з гектара па 39,7 цэнтнера ячменю, па 30 — жыта, па 25 цэнтнераў — пшавіцы.

Увогуле ж сярэдні ўраджай збожжа ў дзевятай пяцігодцы ў гаспадарцы склаў — 38 і бульбы — па 187 цэнтнераў з гектара. Перавыкананы пяцігадовы план па здачы дзяржаве мяса і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі.

А вось што расказвае дырэктар сельскага Дома культуры калгаса, член КПСС Валянціна Шматава:

— У нас актыўна працуюць

гурткі: драматычны, вакальны, музычны, харэаграфічны, мастацкага слова. Старшыня калгаса і сакратар партарганізацыі дапамаглі набыць добрыя касцюмы, музычныя інструменты, магнітафоны і тэлевізары. А колькі ў нас вырасла сапраўдных аматараў мастацкай самадзейнасці?! Драматычным гуртком кіруе ветурач Пятро Судзілоўскі. Вялікай папулярнасцю карыстаецца і ансамбль народных інструментаў, якім кіруе Леанід Царыкаў.

Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі пры сельскім Доме культуры створаны мастацкі савет, які адказвае за рэпертуар, сочыць за яго ідэйным зместам, праводзіць «Блакітныя аглядачкі».

Прыжываюцца і новыя абрады. Так, у святачнай абстаноўцы рэгіструем шлюб і новонароджаных, праводзім юнакоў у Савецкую Армію.

За апошнія гады эканоміка калгасаў і саўгасаў значна ўзмацнілася. Павялічыўся аб'ём і культурна-бытавога будаўніцтва ў сельскай мясцовасці. Усё гэта прыносіць добры плён.

Станоўчы прыклад у гэтым паказвае калгас «ХХІ з'езд КПСС». Праўленне гаспадаркі, партыйная і прафсаюзная арганізацыі прымаюць усе захады для таго, каб палепшыць ідэйнае і культурнае выхаванне працаўнікоў вёскі, зрабіць іх працу і адпачынак яшчэ больш радаснымі і змястоўнымі.

Вось чаму, горада адабраўчы рашэнні XXV з'езда КПСС, хлебаробы гаспадаркі плануюць у дзевятай пяцігодцы нагнаць ураджайнасць зерневых да 40—45 і бульбы — да 200—250 цэнтнераў з гектара, дабіцца новага ірыроўна прадуктыўнасці жывёлагадоўлі.

— Далейшы пад'ём эканомікі гаспадаркі, наша якасная праца на палях і фермах, — заўважае сакратар партыйнай арганізацыі калгаса Л. Я. Цейтлін, — неразрывна звязаны з павышэннем культурнага ўзроўню людзей. У дзевятай пяцігодцы мы будзем працаваць таксама і ў гэтым напрамку. Сельскія працаўнікі заслугоўваюць таго, каб іх культурныя, бытавыя і духоўныя патрэбы з кожным годам задавальняліся ўсё лепш і лепш.

Іван ЦІТОУ.

У Доме культуры калгаса «ХХІ з'езд КПСС» Мсціслаўскага раёна. На здымку: ідзе рэпетыцыя ў гуртку народных інструментаў. Заняткі праводзіць мастацкі кіраўнік Леанід ЦАРЫКАЎ (крайні злева).

Фота М. КОЧНЕВА.

АКТЫЎНАСЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1). сацыяльна-эканамічнага развіцця. На аснове іх складаюцца гадавыя і месячныя планы работы партыйнай і іншых грамадскіх арганізацый заводу.

Партыйны камітэт разглядае перспектыўнае планаванне, як адну з важнейшых умоў сістэматычнага павышэння вытворчай і грамадска-палітычнай актыўнасці людзей. Пры гэтым мы прадугледжваем комплекснае развіццё пытанняў далейшага ўдасканалення вытворчасці і выхавання новага чалавека. Імкнемся не дапускаць «вузкіх спецыялізацый працы» паміж гаспадарчымі і тэхнічнымі кіраўнікамі і ідэалагічнымі работнікамі. Так, напрыклад, сакратар партыйнага бюро цэха павінен добра ведаць вытворчае жыццё, а начальнік структурнага падраздзялення — актыўна ўдзельнічаць у выхаваўчай рабоце.

Такім чынам, уся дзейнасць партыйнай арганізацыі заводу аб'яднана адзінай праблемай «Партыйная арганізацыя — калектыў — асоба». Для вырашэння яе выкарыстоўваюцца разнастайныя формы і сродкі ідэалагічнай работы. Значнае месца адводзіцца сацыялагічным даследаванням — адной з найбольш значных крыніц сацыяльнай інфармацыі для прыняцця абгрунтаваных рашэнняў. Так, на працягу многіх год сумесна з кафедрай наву-

ковага камунізму політэхнічнага Інстытута праводзім сацыялагічныя даследаванні па тэме «Актыўнасць вытворчай і грамадска-палітычнай актыўнасці калектыву». У працэсе даследаванняў аналізаваліся матэрыялы партыйных арганізацый цэхаў, праводзіліся анкетныя апытанні, гутаркі, інтэрв'ю. У выніку работы нам удалося высветліць шэраг момантаў, што ўздзейнічаюць на ўзаемаадносіны работнікаў у калектыве, дзелавыя і асабістыя якасці кіраўнікоў і іх метады выхавання. І як канчатковы вынік — удасканальваецца кіраўніцтва вытворчасцю і калектывам, павышаецца яго якасць і эфектыўнасць. Гэта садзейнічала і паліпшэнню сацыяльна-псіхалагічнага клімату ў калектывах. Гаспадарчыя кіраўнікі павысілі ўвагу да выхавання людзей, узрасла роля рабочых сходаў, пастаянна дзейючых вытворчых нарад і іншых грамадскіх арганізацый.

Праблемы комплексу «Партыйная арганізацыя — калектыў — асоба» партком вызначае на аснове планавай мэтанакіраванасці ідэйна-выхаваўчай работы. Пры гэтым ставіцца за мэту, каб кожны наш працаўнік не выпаў з поля зроку, каб быў вызначаны яго канкрэтны ўклад у справы калектыву і яго перспектывы на будучае.

Партыйная арганізацыя заводу праз дзейнасць сектараў удзяляе значную ўвагу прапагандзе лепшых узораў

працы, падае кожнаму каштоўнаму пачынанню вялікае грамадскае гучанне, прыцягвае перадавікоў вытворчасці да актыўнай прапаганды свайго вопыту. Усё гэта, безумоўна, павышае грамадскую актыўнасць працаўнікоў прадпрыемства.

Вялікі наш клопат пра гонар заводскай маркі, пра высокую якасць прадукцыі. Трэба сказаць, што многія мадыфікацыі трактараў выходзяць з варот прадпрыемства з вядомым пяцікутнікам — Знакам якасці. Аднак мы пастаянна ўдасканальваем сістэму кіравання якасцю. З гэтай мэтай на заводзе праводзяцца агляды якасці і тэхнічнага ўзроўню дэталей і вузлоў машын. Партком і адміністрацыя наладзілі ўлік прапаўняючых і служачых на паліпшэнню якасці, надзейнасці, сочыць за іх ажыццяўленнем. Распрацавана палажэнне аб матэрыяльным і маральным захаванні рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў за выпуск дэфектнай прадукцыі, што актывізавала спарорніцтва.

Вопыту перадавікоў шліфавальшчыка Анатоля Фёдаравіча Ліцягі, сталявара Сяргея Аляксандравіча Нікалайчанкі, трактарыста-абкатчыка Сяргея Яўгенавіча Паўлінава, зваршчыка Анатоля Іванавіча Падальца былі прысвечаны спецыяльныя плакаты.

На тэрыторыі заводу абсталяваны стэнды і галерэі, дзе расказваецца пра дасягненні і вопыт «Выдатнікаў якасці». А такіх людзей у нас сотні.

Пачуццё адказнасці за го-

нар заводскай маркі выходзяць у людзей палітінфарматы, лектары, актывісты навукова-тэхнічнага таварства. Гэтай жа тэме прысвечаны і многія матэрыялы шматтыражнай газеты «Трактор». Пры парткоме і партійных арганізацый створаны камісіі кантролю за работай адміністрацыі па павышэнню якасці прадукцыі. Заводская камісія некалькі разоў выносіла на абмеркаванне партыйнага камітэта свае прапановы, меркаванні. Усё гэта прыносіла значную карысць.

Важны фактар кіравання якасцю — спарорніцтва рабочых за бездэфектны выроб прадукцыі і здачу яе з першага прад'яўлення. У ім удзельнічаюць амаль усе працаўнікі заводу. Ацэнка іх працы штодзённа праводзіцца па бальнай сістэме, за высокагатунаковую прадукцыю налічваецца дадатковыя балы, а адпаведна, па выніках месяца і прэмія.

Гэтыя меры паліпшаюць паказчыкі заводу. Штогод зніжаюцца страты ад браку, змяншаецца колькасць рэкламацый, работа рухавікоў да пераіага капітальнага рамонта павысілася ад трох да 6 тысяч мота-гадзін, а гэта дае эканомію амаль у 9 мільёнаў рублёў штогод.

Навукова-тэхнічны прагрэс патрабуе ад кожнага працаўніка няспынна павышаць свой агульнаадукацыйны і тэхнічны ўзровень. Дастаткова сказаць, што на прадпрыемстве працуе зараз

больш за 80 працэнтаў людзей, якія маюць сярэдняю адукацыю. А гэта — крытэрыі палітычнай актыўнасці, творчага падыходу да справы.

Дзейным сродкам выхавання працоўных з'яўляюцца таксама сустрэчы кіраўнікоў прадпрыемства з трактарабудуўнікамі. Яны адбываюцца непасрэдна на рабочых месцах, у ленынскіх пакоях, інтэрнатах. Як правіла, праходзяць яны двойчы на месяц, цэпла, шчыра. Кіраўнікі расказваюць аб ходзе спраў на прадпрыемстве, адказваюць на пытанні. Можна, таму рэзка скарацілася колькасць скаргаў, звязаных з вытворчай дзейнасцю, бытам і адпачынкам.

Шмат форм і метадаў выкарыстоўвае ў сваёй рабоце партыйная арганізацыя нашага прадпрыемства. Усе яны накіраваны на выхаванне актыўнасці людзей, на фарміраванне ў іх лепшых рыс будаўніка камунізму. Мы пастаянна памятаем словы Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева, сказаныя на XXV з'ездзе КПСС: «Дынамізм развіцця савецкага грамадства, усё большыя маштабы камуністычнага будаўніцтва, наша дзейнасць на міжнароднай арэне настойліва патрабуюць няспыннага павышэння ўзроўню партыйнага кіраўніцтва развіццём эканомікі і культуры, выхаваннем людзей, паліпшэннем арганізатарскай і палітычнай работы ў масах».

УЯЎЛЯЛАСЯ: дастаткова аднаму добраму крытыку як мае быць заняцца — і ўсё высветліцца. Бо няхай сабе тэма вытворчасці і заняла зараз галоўнае месца, аднак, размова ж павінна весціся на сутнасці пра апошнюю пяцігодку. Пяць гадоў... Ці такі гэта ўжо значны тэрмін у гісторыі мастацтва наогул? Што з набыткаў гэтай пяцігодкі ўспомніць праз якіх-небудзь дзесяціпятнаццаць год, не кажучы пра больш аддалены час? Ды і размова можа ісці аб творах дзесятка-другога пражыткаў рэспублікі, толькі частка (частка!) твораў якіх прысвечана ў той ці іншай ступені сучаснаму гораду, рабочаму класу і тэхнічнай інтэлігенцыі.

Але вось мы з цікавасцю і з карысцю для сябе пазнаёмліся з грунтоўным артыкулам П. Дзюбайлы, якому штотыднёвік «Літаратура і мастацтва» першаму (і па праву) прадаставіў сваю перадаз'ездскую трыбуну. Уважліва прачытана і наступнае выступленне — аднаго з нашых старэйшых крытыкаў Я. Герцовіча. А ўражанне такое, быццам на малады капітэнт ступілі першыя даследчыкі.

Чаму так? Напэўна, сказваецца тое, што нас, чытачоў, надта ж часта расчароўвалі раней. Расчароўвалі тыя публікацыі, дзе разглядаліся асобныя творы літаратараў аб сучаснай вытворчасці. Надта ж яны, як мне здаецца, аказаліся спрошчанымі ў цэлым шэрагу выпадкаў, вельмі «старамодны», ці што, завужаным быў часам іх погляд на з'явы мастацкай прозы. Здаецца, гэта заўважылі і самі прадстаўнікі «крытычнага цэха». Нездарма ж у самым пачатку свайго артыкула П. Дзюбайла робіць катэгарычную заяву аб тым, што «сёння ўжо немагчыма падыходзіць да новых твораў са старымі ўяўленнямі аб «вытворчым» рамане, апавесці».

Гэта аксіёма, і вельмі добра, што аб гэтым сказаў адзін з вядучых крытыкаў рэспублікі. Бо на самай справе: калі б крытыка заставалася на сваіх напярэдніх рубяжах, яна наўрад ці справілася б належным чынам са свайой важнейшай функцыяй — дапамагчы чытачу выявіць сапраўдную мастацкую каштоўнасць літаратурнага твора сёння.

І нават пасля знаёмства з ёмістым і сур'ёзным артыкулам П. Дзюбайлы нас не зусім пакідае пачуццё некагорага расчарвання і нават трывогі.

Так, відаць, нашы калегі з крытычнага цэха пачынаюць у поўнай меры ўсведамляць, што

магутнае ўмяшанне тэхнікі ў жыццё сучаснікаў, амаль неабмежаваныя магчымасці камунікацыі прымушаюць пісьменнікаў вельмі многае пераасэнсоўваць для сябе, на многае зірнуць другімі вачамі. І калі ў якасці яшчэ і не адбылося свядомага філасофска-эстэтычнага пераасэнсавання часу, то гэта адбываецца іншы раз як бы стыхійна. Адбываецца ў сілу таго, што мастак падобны, як заўважана адным маладым беларускім паэтам, на мембрану асаблівай адчувальнасці. У любым выпадку асоба аголенасць нерва прымушае мастака ў той ці іншай ступені здруквацца на

Звернемся за адказам да крытычных публікацый. Пачнём з артыкула П. Дзюбайлы. Гаворачы аб літаратарах, чые творы прысвечаны тэме вытворчасці, ён называе імёны Т. Хадкевіча, В. Карамазова, падрабязна і заслужана гаворыць аб рамане І. Шамякіна «Атланты і карыятыды», успамінае раман Л. Гаўрылікіна «Не магу без цябе» і апавесць А. Крыгі «Порт прызначэння»... І толькі тады, калі аўтар пачынае разглядаць тэму ў саюзным маштабе, называецца «Заводскі раён» А. Каштанава. Але ж аўтар — наш мінскі інжынер, многія гады жыве ў Заводскім раёне бе-

Успамінаецца, як некалі, гады са два таму, у часе адной з дыскусій аб НТР Алесь Адамовіч заўважыў, што вытворчая тэма зможна знайсці дастаткова глыбокае адлюстраванне толькі тады, калі ў літаратуру прыйдуць былыя рабочыя. Гэта нічо не аспрэчваў. Агульнавядома: з дапамогай «экскурсій» на прадпрыемствы і роспытаў у часе кароткай камандзіроўкі можна напісаць толькі нешта прыблізнае, з большай ці меншай ступенню праўдападобнасці. Аднак літаратуры патрэбна ісціна «з першых рук»! Без гэтага проста немагчыма ніякая гаворка пра яе рэалізм.

напрыклад, і той нядаўняй рэцэнзіі Г. Егарэнкавай на раман А. Савелічава «Інжынеры». Аўтар артыкула не заўважыла чамусьці вельмі важнай акалічнасці, — тратэскава-іранічнай манеры пісьма А. Савелічава. Ужо і раней здаралася заўважыць у некаторых крытыкаў жаданне бачыць у літаратурных творах нейкіх гамункулаўсаў, якіх так лёгка выхоўваць! Зусім проста гэта, калі персанаж не будзе мець ні жыццёвага характару, ні прататыпаў у жыцці. Але вось іншая справа — ці пойдучы нашы падобныя старанні на карысць чытачу, ці прызнае ён такога персанаж

Эрнест ЯЛУГІН

ЭПАХАЛЬНАГА НЕ БЫЛО. АДНАК...

ўсе болі і радасці нашага свету. Гэта яшчэ, вядома, не сам талент, але ж адна з найважнейшых яго састанных частак. Без гэтай якасці любая рэч будзе халодным рамесніцтвам, няхай сабе нават і бліскучым па форме, аднак жа няздольным выклікаць водгук у чалавечым сэрцы, а таму і непатрэбным, і нават шкодным.

Усведамляю, што, магчыма, перакрываю даўно вядомыя ісціны, да таго ж не адчуваю сябе хоць у нейкай ступені тэарэтыкам. Але, мне здаецца, варта яшчэ раз успомніць гэтыя ісціны менавіта зараз, калі распачата такая важная размова для будучыні беларускай прозы аб сферы вытворчасці. Бо з выступленняў нашых крытыкаў складваецца ўражанне, што (калі тут выкарыстаць тэрміналогію фізікаў) намі дасягнута толькі першая ступень разумення: пытаньня, якое разглядаецца: усё як быццам вывучана і вядома ў дадзенай вобласці, але ж агульная карціна яшчэ толькі пачынае праглядацца, яснага разумення ўсіх сувязей пакуль няма.

Але перш чым гаварыць аб гэтым далей, патрэбна задаць сабе вось якое пытанне: ці ўсе літаратары, якія ў нашай рэспубліцы асвойваюць тэму, што стала на галоўны план, ці ўсе нашы сілы ўлічваюцца? Бо без гэтага карціна ў любым выпадку можа аказацца аднабаковай і не дасць аб'ектыўнага ўяўлення аб тым, што адбываецца цяпер у нашай літаратуры.

ларускай сталіны, і ў творы яго адчуваецца кроўная зацікаўленасць справамі роднага раёна і роднага прадпрыемства!

Здзіўляе ў сур'ёзным і прэтендуючым на шырокаахопнасць артыкуле П. Дзюбайлы адсутнасць такіх імён, як У. Карпаў, В. Казько, Я. Каршучкоў, В. Тарас, М. Кругавых, А. Савелічаў і яшчэ некаторых, чыю творчасць ніяк нельга выключыць з агульнага аналізу таму ўжо, што кожны з гэтых аўтараў нешта зрабіў у распацоўны тэмы сучаснасці. Творы многіх з гэтых літаратараў з'яўляюцца, на мой погляд, унесці недастаючыя рысы ў літаратурны партрэт сённяшняга беларускага горада, прааналізаваць пэўныя працэсы ў яго жыцці.

Скажам, на працягу некалькіх апошніх гадоў у часопісе «Неман» дублікуюцца апавяданні Алега Ждана. Часопіс «Юность» надрукаваў яго апавесць. Летась у выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшла яго першая кніжка — «У час развіцця». Гэта ж новы голас у літаратуры (няхай сабе, магчыма, і не такі ўжо гучны і выразны напачатку)! Тут важна тое, што мы атрымалі магчымасць убачыць вытворчыя справы «знутры», вачамі аўтара, які быў на заводзе не экскурсантам і нават не ў творчай камандзіроўцы: больш дзесяці год ён працаваў рабочым кавальскага цэха Мінскага трактарнага завода...

Між тым ужо даўно пасяла, здаецца, пара наогул каму-небудзь выступіць з грунтоўным артыкулам-роздумам: што нясуць з сабою ў літаратуру аўтары першых мастацкіх твораў, тыя, што прайшлі ці яшчэ праходзяць «вытворчую школу»?

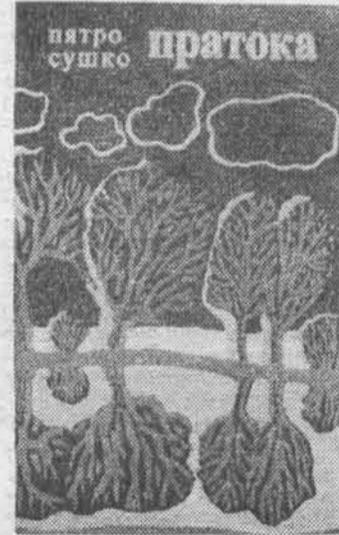
А такія ў нас у рэспубліцы — з'ява, дарэчы, не рэдкая. Гэта і А. Каштанаў, пра якога гаварылася вышэй, і А. Крыга, які некалькі год працаваў матросам, а зараз прадставіў на суд чытачоў сваю новую кнігу — апавесць «Порт прызначэння». Сюды ж трэба, безумоўна, аднесці і В. Мысліўца, і раман заўчасна памёршага В. Шапілы «Ілья Дольнікаў і іншыя», надрукаваны ў 1974 годзе ў часопісе «Неман». Не хачу сказаць, што сярод нашай літаратурнай прадукцыі апошніх год быў «бестселер», які не заўважыла крытыка. Аднак тым не менш накоплены, здаецца, даволі сальдны літаратурны матэрыял, які патрабуе кваліфікаванага крытычнага асэнсавання.

Ствараецца ўражанне, быццам некаторыя нашы крытыкі губляюцца перад матэрыялам, дзе адчуваецца нешта такое, што не зусім укладваецца ў іх «прокрустово лоджэ». Нарэдка яны нагадваюць людзей, якія да таго прывыклі знаходзіцца ў занадта цёплым пакоі, што ім ужо здаецца немаведама якім здарэннем подых ветру з адчыненай форці.

Гэтым, на мой погляд, у значнай меры можна растлумачыць,

за свайго земляка і сучасніка, Я. Герцовіча гэтую прагу «выхаванага» персанаж нават імкнецца вытлумачыць нейкай найвышэйшай карыснасцю. «Уявіце, — піша ён, разглядаючы нарысы В. Мысліўца на рабочую тэму, — што выпускніку сярэдняй школы, гатоўваму выбраць рабочую прафесію, трапілі ў рукі падобныя творы». Уявілі. А цяпер уявім яшчэ і тое, што малады чалавек не сустракаў нічога падобнага ў літаратуры, а ў жыцці сустраў?

Спаўнося на ўласны вопыт. Два дзесяці год таму, калі пасля скапчэння сярэдняй школы я ўжо другі год працаваў у прамысловым аддзеле крычаўскай раённай газеты, здарылася якраз тое, аб чым тут ідзе гутарка, — аб сустрэчы з жыццём пасля школьнага выхавання на ідэальных кніжных узорах. Неяк я накіраваўся ў даволі вядомы ў раёне калгас з мэтай напісаць пра шэфскія сувязі прамысловых прадпрыемстваў з вёскай. Са мною быў таварыш, малады журналіст, супрацоўнік сельгасаддзела з нашай рэдакцыі. І вось, калі я пачаў збіраць матэрыял, гутарыць з людзьмі, тыя мне сказалі: «Шэфы нам добра дапамагаюць, зараз вунь бульбу капаюць... А ў вашай газетцы мы ўжо тую бульбу тыдзень як выкапалі. Во ты пра што б напісаў». Але па прычыне таго, што па зводцы са-

У выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшлі новыя кнігі: «Месяц межань» Я. Радкевіча (мастак І. Андрыйянаў), «Спелыя яблыкі» В. Гігевіча (мастак А. Жалдакоў), «Імяны любові» М. Ю. Канановіча (пераналд Я. Брыля, мастак Ул. Доўгань), «Пратока» П. Сушко (мастак Л. Лобан).

Марыне БАРСТОК—60

Учора беларускаму крытыку і літаратуразнаўцу Марыне Барсток споўнілася 60 гадоў. У сувязі з гэтым праўленне Саюза пісьменнікаў БССР накіравала юбілярнае прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагая Марыя Мікітаўна! Сардэчна вітаем Вас і шлем сваё вішаванне з нагоды Вашага шасцідзесяцігоддзя. У мінулым педагог, газетны работнік Вы знайшлі сваё асноўнае прызначэнне як крытык і літаратуразнаўца. Свой юбілей Вы сустракаеце з багатым творчым набывткам. Студэнты і школьнікі добра ведаюць Вашы імгні: «Вобраз станоўчага героя ў творчасці Якуба Коласа».

«Пятро Глебка», «Максім Багдановіч», «М. Танк», «Я. Маўр». Шмат напісана Вамі артыкулаў па праблемах развіцця беларускай дзіцячай літаратуры. Вы ведаеце значную навукова-даследчую работу ў Інстытуце літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі навук БССР, прымаеце актыўны ўдзел у грамадскім жыцці пісьменніцкай арганізацыі, з'яўляецеся членам рэдакцыі часопіса «Работніца і сялянка».

Жадаем Вам, дарагая Марыя Мікітаўна, сонечнага настрою, добрага здароўя, новых творчых здзяйсненняў».

Рэдакцыя штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва» даду-

Чаеца да гэтага вішавання і жадае Марыя Мікітаўна доўгіх гадоў жыцця, новых набывткаў у творчай дзейнасці.

праўды той калгас бульбу выкапаў, пісаць пасля адваротнае ў сваёй газеце нам не дазволілі. І тады мы з таварышам успомнілі запрашэнне рэспубліканскай газеты.

У той жа дзень, як наша карэспандэнцыя пабачыла свет, нас выклікалі да раённага начальства, якое папракала, што наступілі мы дрэнна, кінулі цень на добрага старшыню, на раён, узялі, маўляў, выпадак нетыповы... І прапанавалі напісаць глумачальную запіску, прызнаць сваю памылку. Мы падумалі: а раптам за той тыдзень, пакуль наша карэспандэнцыя рыхтавалася да друку, у калгасе нешта змянілася? Паехалі па месца. Бульбу там усё яшчэ каналі...

Ці можна назваць хоць колькі-небудзь тыповым такі выпадак? Не, вядома. Але ж ці азначае гэта, што нешта падобнае не мае права на сваё мастацкае ўвасабленне? Маю на ўвазе не абавязковую перадачу праўды канкрэтнага факта — для таго ёсць газетныя нарысы і карэспандэнцыі. Але ж літаратары павінны выкарыстоўваць вопыт жыцця. Няхай сабе вельмі часам і жорсткі. Якраз аб гэтым гаварыў на нядаўнім ІV з'ездзе пісьменнікаў РСФСР Кайсын Куліеў. «Іншыя рэдактары, — заўважыў ён, — баяцца кніг, у якіх прысутнічае трагізм жыцця, яго сур'езнасці, жорстка праўда. Не трэба іх баяцца. Яны праўдзівыя і тым карысныя. Мастацтва без праўдзівасці — што птушка без крыла».

Што ж датычыць тыповасці — малатыповасці — нетыповасці, то паняцце гэта зменлівае. А ад таго, што мы не будзем адлюстроўваць нейкія жыццёвыя з'явы, абыдзем іх сваёй увагай, спасылаючыся на іх нетыповасць, наўрад ці знікнуць яны з жыцця самі па сабе. Магчыма, наадварот, пры адсутнасці належнай увагі да іх з боку грамадскасці яны ў нейкі момант адчуваюць сябе смялей, і раптам дзесьці пачнецца адваротны адлік ад неглыбокага да тыповага!

Таму, мне здаецца, не варта было б нам, сутыкнуўшыся з нейкай літаратурнай з'явай, проста адваргаць яе, скажам, з прычыны малатыповасці. А некаж усё ж даследаваць — хоць бы як свайго роду жыццёвае сведчанне. «Сведчанне», вядома, не можа быць галоўнай мэтай мастака. Але ўсё ж мастакі твор — гэта і не нейкі абстрагаваны выраб большай ці меншай ступені літаратурнага ўмельства.

Калі мы маем справу не з графаманскім опусам з сінтэтычна ўтвораным персанажам, якому па аўтарскай волі можна ў любых прапорцыях уводзіць тыя ці іншыя якасці, ствараючы дзеля яго потым і штучнае нейкае асяроддзе (выправажанне рэальным асяроддзем ён проста не вытрымае і

будзе адразу выкрыты чытачом), — словам, калі гэта не гульня ў літаратуру, а рэч сур'езная, напісаная мастаком з выразна акрэсленых партыйных пазіцый, у ёй, іншы раз, магчыма, і праз не вельмі дасканалы абчэсныя глыбы формы будзе прасвечваць сапраўднае жыццё, з яго радасцямі і драмамі.

«Галоўным крытэрыем ацэнкі грамадскай значнасці любога твора... была і застаецца яго ідэйная накіраванасць», — сказаў Л. І. Брэжнэў у Справаздачным дакладзе XXV з'езду КПСС. І калі кіравацца прыпыткамі ідэйнасці, партыйнасці ў нашай творчай практыцы да канца, нельга зыходзіць з такога: падабаецца — не падабаецца. Нам не падабаецца смечце — але ж мы павінны яго заўважыць, каб прыбраць. Нам не падабаецца лялька — але ж яна не знікне ад таго, што мы заткнём вушы. Нам не падабаюцца адзюльтэры — яны не спрыяюць ні духоўнаму здароўю нашых сучаснікаў, ні здароўю будучых пакаленняў. Але ці знікне такая з'ява ў рэальным жыцці, калі мы адмовім таму ці іншаму аўтару ў праве паказаць у сваіх творах гэты гіпертрафіраваны, гаворачы словамі Юрыя Бондарова, «рэфлекс на фізіялагічнае задавальненне»? Нас шакіруюць пошласці і заалягічнасць. Але рабціч выглядае, што гэтага чалавечага бруду ўжо зусім няма, і адваротна, таму што недзе не пахне ружамі, — такое ніколі не лічылася лепшаю якасцю літаратара, калі ён хацеў быць карысным свайму сучасніку.

Нічога не скажам, добра выглядаў бы той хірург, які б адмаўляўся апэрыраваць, таму што ад рацы дрэнна пахне. Але ж літаратар таксама змагаецца за чалавека, за здароўе яго духоўнага жыцця, без якога ў канчатковым выніку не можа быць ніякага здароўя. Літаратар — у нейкай ступені хірург.

Але ў чым я поўнасцю згодзен з нашымі крытыкамі — дык гэта ў тым, што аўтар мастацкага твора павінен заўсёды нешта дадумаць за героя, ні ў якім выпадку аднак не падмяняючы яго сваёй асобай. У рэчы павінна быць безумоўная мастацкая пераканаўчасць. Інакш усё нашы добрыя намеры так і не змогуць прынесці хоць якую-небудзь карысць чытачу. І ў лепшым выпадку, прачытаўшы нашу кніжку, ён толькі пашкадуе, што марна патраціў час, якога ўсім нам маюсці так стала не хапаць.

ПРЫЗВАННЕМ МАБЛІЗАВАНАЯ

Творчы лёс М. Барсток — тыповы для многіх літаратараў яе пакалення. Дзяцінства ў беднай сялянскай сям'і, цяжкая праца і неўтаймаваная прага ведаў. Спачатку даводзілася сумяшчаць працу на саўгасным полі з вучобай на падрыхтоўчых курсах для паступлення ў тэхнікум. Пасля — Полацкі педагагічны тэхнікум. Закончыўшы яго, Марыя Мікітаўна працавала настаўніцай і вучылася завочна ў Магілёўскім педагагічным інстытуце. Пераезд у Мінск і стаяннарная вучоба ў Мінскім педагагічным інстытуце імя А. М. Горкага.

У час вызвалення Заходняй Беларусі знаходзілася ў Чырвонай Арміі, была прыкамандзіравана да Палітупраўлення і накіравана на працу ў абласную газету «Заря» (Брэст). У пачатку Вялікай Айчыннай вайны эвакуіравалася ў Горкаўскую вобласць. Узнагароджана медалём «За доблесную працу ў Вялікую Айчынную вайну 1941—1945 гг.» З 1943 г. вучоба на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта. Пасля — асірантура пры Інстытуце літаратуры АН БССР і праца ў гэтым жа інстытуце.

З 1948 г. пачалі з'яўляцца ў друку рэцэнзіі і артыкулы М. Барсток. Іх вылучалі малалы запал, непасрэднасць пачуцця, шырасць хвалявання, свежасць думкі, імкненне да праўдзівасці ацэнкі. М. Барсток піша як пра творчасць заслужаных пісьменнікаў, так і малалы, піша шмат, з сапраўдным захваленнем чалавек, улюбёнага ў родную літаратуру. Творчыя інтарэсы малалыга крытыка былі надзвычай разнастайнымі. Разглядаецца ідэйна-мастацкі ўзровень твораў сучасных пісьменнікаў, аналізуюцца багачце зместу мастацкай спадчыны класікаў. М. Барсток цікавіцца праблемамі перакладу («Камедія «Гора ад розуму» на беларускай мове), літаратурных узаемаасульляў («Беларуская літаратура ў сям'і братніх літаратур»). Галоўны пафас выступленняў малалыга крытыка — павышэнне майстэрства літаратурных твораў і крытыкі.

Сапраўднай школай прафесійнальнага росту М. Барсток як крытыка і літаратуразнаўцы стала для яе шматгадовая праца па асэнсаванню творчасці

Я. Коласа. У 1951 г. выйшла з друку манаграфія М. Барсток «Вобраз станоўчага героя ў творчасці Якуба Коласа» — адна з лепшых літаратуразнаўчых прац пасляваеннага дзесяцігоддзя.

Сёння вядома, што ў ёй выявіліся і некаторыя недахопы тагачаснага беларускага літаратуразнаўства. Але кніга прываблівала зацікаўленага чытача перш-наперш сапраўднай навукова-тэарэтычнай манерай аналізу, адсутнасцю павярхоўнай апісальнасці — даволі распаўсюджанай хваробы ў многіх крытычных працах тых гадоў. Гэта манаграфія была сведчаннем рашучага звароту беларускага літаратуразнаўства да лепшых традыцый савецкай літаратурнай навукі і азначала сабой — разам з некаторымі працамі іншых аўтараў — відочнае ажыўленне крытычнай і літаратуразнаўчай думкі ў рэспубліцы. У артыкулах і рэцэнзіях М. Барсток удала спалучаюцца задачы даследавання дасягненняў беларускай літаратуры і іх прапаганда. Паззія П. Броўкі, П. Глебка, М. Танка, П. Панчанкі, А. Куляшова, М. Лужаніна, К. Кірзенкі, У. Дубоўкі, В. Віткі, проза Я. Брыля, І. Шамякіна, А. Адамовіча, А. Вацівейкі захавалі ў М. Барсток новымі творчымі даяглегамі, высокім гучаннем беларускага мастацкага слова, смелым заглябленнем у надалёныя праблемы грамадскага жыцця.

Ад багатых канкрэтных назіранняў крытык падымасіцца на ўзровень тэарэтычнага абагульнення галоўных шляхоў беларускай літаратуры. Такія артыкулы М. Барсток, як «Думкі пра нашу крытыку», «Якуб Колас і праблемы беларускай літаратурнай мовы», «Нататкі пра сучаснага героя», напісаныя дзесці і дваццаць год назад, не страцілі свайго літаратурнага значэння і сёння. У іх з плённым вышкіам — хоць, як і ў кожнага крытыка, з пэўнымі выдаткамі — намацаўся той падыход да асэнсавання літаратурных з'яў, які ўласцівы сучаснаму беларускаму літаратуразнаўству.

Шырока вядомыя кнігі М. Барсток «Пятро Глебка», «Максім Багдановіч», «Адзінства і разнастайнасць сучаснай бела-

рускай паэзіі». У гэтых кнігах, а таксама ў лепшых артыкулах 60-х і 70-х гадоў — «Кастрычнік і беларуская паэзія», «У вялікім паходзе», «Паэма», «Ісці ўпярэць з векам» і іншых — выявіліся высокія творчыя магчымасці сталага крытыка і літаратуразнаўцы, яго беражлівая адносіны да нацыянальнай культуры і спадчыны, уважлівы, неспаспелы, вывераны пошук сапраўдных мастацкіх скарбаў роднай літаратуры.

Маючы педагагічную адукацыю і немалую настаўніцкую практыку, М. Барсток у сваёй крытычнай дзейнасці шмат увагі ўдзяляе праблемам школьнага выхавання і дзіцячай літаратуры. Яна аўтар кнігі «Вывучэнне творчасці Кузьмы Чорнага ў школе», многіх артыкулаў, у якіх аналізуюцца і апісваюцца падручнікі па літаратуры, праграмы выкладання гэтага прадмета ў школе, а таксама творы беларускіх пісьменнікаў для дзяцей.

Спрактыкаванасць і ўменне не прывялі за сабой у творчасці М. Барсток халоднага прафесіяналізму. Кожны новы твор выдзікае ў яе душы новае хваляванне. Эмацыянальнае суперажыванне з паэтам, пісьменнікам бывае такое глыбокае, яркае, што яно не ўсё перадаецца, укладваецца ў лагізаваны змест крытычнага артыкула. Артыкул напісана, а голас душы яшчэ не аніч, не вымазаўся да канца. З-за гэтага, мабыць, рука самай М. Барсток пацягнулася да пера, каб напісаць пэўны твор. Яе верны друкаваліся ў часопісах «Полымя», «Работніца і сялянка», у газеце «Літаратура і мастацтва», у «Днях паэзіі». Іх змест — прыгажосць роднай зямлі, высакароднасць чалавечай душы, цікава радасць жыцця.

Зроблена шмат! Нішто не радуе чалавек так, як пэўныя здабыткі працы. Хай напамінак пра іх у дзень юбілею сагрэе сэрца Марыі Мікітаўны пачуццём задавальнення, уласцівага рабочаму чалавеку! Хай пачуе яна ў гэты дзень шчырыя прыветныя нажаданні ўсіх паклоннікаў яе добрага, чалавечага таленту! Хай спадарожнічаюць ёй новыя задумкі, новыя хваляванні і новыя поспехі!

Віктар КАВАЛЕНКА.

ТОЛЬКІ ШТО ВЫДАДЗЕНА

ДУМАК І ПАЧУЦЦЯЎ ЧЫСЦІНЯ

Выдатны савецкі паэт, шчыры сябра беларускай літаратуры Аляксандр Пракоф'еў шмат раздумваў над праблемамі мастацкай творчасці. Свае літаратурныя погляды ён выказаў у вершах і шматлікіх артыкулах. Асабліва актыўна ён удзельнічаў у літаратурным жыцці ў 50—60-я гады.

Тады ж па прапанове маскоўскага выдавецтва «Советская Россия» і пачаў рыхтаваць для сэрцы «Пісателі о творчестве» зборнік літаратурна-крытычных артыкулаў, выступленняў, рэцэнзій. На жаль, праца гэта не была даведзена да канца.

І толькі нядаўна Ленінградскае аддзяленне выдавецтва «Советский писатель» выпусціла кнігу, у якой упершыню сабраны разам найбольш знач-

ныя выступленні А Пракоф'ева-крытыка.

Тэматычна зборнік складаецца з сямі раздзелаў. Для беларускага чытача асабліва цікавае уяўляе наступны — «Пачуцце сям'і адзінай», у якім аўтар разглядае шматназначальную савецкую паэзію. Піша ён і пра беларускіх паэтаў — Я. Коласа, Я. Купалу, П. Броўку, А. Куляшова, Ул. Дубоўку і іншых.

«Белорусская земля — земля поэтическая, песенная» — у гэтых словах вялікага майстра — прызначэнне заслуг беларускай літаратуры.

З задавальненнем пазнаёміцца чытач і з біяграфіяй асноўных артыкулаў А. Пракоф'ева. Матэрыял у хвалалогічнай паслядоўнасці аменчаны ў канцы кнігі.

С. ВІРЗОСКИ.

Марына БАРСТОК

РАБІНА

Многа песен, склалі пра рабіну,
Пра рабіну, ниволю дзючынну,
Што стала сіратой ля плоту
У завіруху, у мароз і ў слоту,
Заспяваць не лішне пра рабіну,
Пра рабіну, сталую жанчыну,
Што жыла ў батанічным садзе
З сёстрамі сваімі ў добрым ладзе.
А дубы сталы з другога боку,
Пошум іх чуваць непадалёку,
Выступаюць, нібы на парадзе,
Утвараюць стройнае духраддзе.
Можа й толькі думку — перабрацца,
З сёстрамі прыгожымі пазнацца,
Але як жа выйці з свайго раду,
Як парушыць строгі распарадак —
Кожнаму асобна дзяліцца,
Паныццёва сваю стальца.

У вялікім калентным садзе
Дуб-асілак — у дубовым радзе,
А рабіна — у паўсотні кроках,
Маладая, з чырванню на шчоках,
Не стаіць яна адна ля плоту,
Хоць і прадчувае адзіноту.

БАЛАДА

Яны ішлі і ехалі здалёк —
З-пад Оршы, Жлобіна, Каліна
На страчу з тымі, хто пад Мінскам лёг,
Ды наля Свіслачы былі запынены,
І засталіся ў нязбыўным горы
Сталы на месцы, схліўшы голаў,
Вартаўнікамі на полі бою
З цяжкой удовінай журбою,
Ці паасобку, ці чарадою
Над чыстай, над жывой вадою,
Каб углядацца і позна і рана
У аблічча войнаў, сваіх наханыч,
Сталы над самаліамі, над ірычнічамі
Ужо не ўдовы, а вербы ніцыя.

Уладзімір КАРПАЎ

ОТ КОНЧЫЦЦА ВАЙНА

Анабоданне год 1976

Я прыйшоў да жанра апавядання праз аповесць і раман, і гэтая аналічнасць, відаць, паклала на мае адносіны да яго пэўны след. Ды і самі адносіны мае прайшлі пэўныя стадыі. Пачалося з нечага падобнага да здзіўлення. Пішучы апавяданні, я ўсё больш пераканваўся: гэта не навалячак люстра, узятага ў рамкі, а кропля, жывал, пералівістая, здольная адлюстравать цэлы свет. Здзіўленне прымусіла думаць. Калі апавяданне — цудоўнае засяроджанне, фокус, дзе убачанае ў жыцці збіраецца ў адно, значыць — сама прырода апавядання значна ёміцейшая, чым у іншых празічных жанрах, яна патрабуе асаблівай яснасці думкі і вялікай кандэнсацыі, выразнасці ідэі і слова, значыць — прыёмы тыпізацыі тут тансама свазе. Вобраз у апавяданні акрэсліваецца двума-трыма рысамі, але затое самымі яркавымі, галоўнымі. У той жа час тут, як і ў іншых празічных жанрах, павінны быць паветра, малюніца, карачай калючы, тое, што ёсць у чэхавым «Юнычы» або ў «Верасіўскіх начах» К. Чорнага. Да гэтага я і стаў імкнуцца, захоплены незвычайнымі і бязмежнымі магчымасцямі апавядання, якое, апрача ўсяго, набліжае пісьменніка да чытача.

Уладзімір КАРПАЎ.

халя і папрасіў пасунуцца бліжэйшых.

— Будзем, андрэўчы, варушыць мазгамлі, — усмешліва сказаў. — А? Спачатку няхай Міхаель на тваіх і маіх нагах паляжыць, а потым ты, Толя... Далібог, часнае камсамольскае, будзе цяплей... Папіць бы! — не даслухаў яго Міхаль, але адразу пачаў, сапучы, ладкавацца на нагах у таварышаў. — Астачарцела ўсё. Лепей здохнуць бы ўжо!

Але Сяргей не даў яму заснуць. — На жалезным каркасе, мабыць, асеў іней, — паказаў праз колькі хвілін. — Надыхалі. Во кацялок — наскрабі.

— Я? — здзіўіўся Міхаль і раптам, абражаны, — яму прапаноўваў нешта рабіць, заенчыў: — Ай, ідзіце вы ўсё! І не сорамна? Вунь ад мяне што засталася!

Сяргей закрыў яму рот далоняй. — Ціха. Не рві сабе і другім сэрца.

— А мне навошта рвуць? — распальваючыся, адкінуў яго руку Міхаль. — Скажаш — не рвуць? Вунь, калі груззіліся, і то кожны другою стараўся на ногі наступіць. Дай волю, і перагрызуць адзін аднаму горла. Не?.. А немцы?.. Якая трасца прымушае іх мучыць нас? Ну, скажы!

— Якая? — заражаючыся ягонай уедлівасцю і адначасна злуючыся на яго за гэта, нечакана для самога сябе ўмяшаўся ў размову Анатолю.

— Простая выгада. От якая! Хочучы, каб дзейнічаў натуральны адбор. Ім дужа скаціна тэраба.

— О-о, не! — перапыніў і яго Сяргей. — Не-не! Гэта — словы. А прычына адна: яны — фашысты, і не ўпраўляюцца зрабіць ўсяго, што намыслілі. Дый апетыт большы за сілу.

— Пачало-ося! Давайце, давайце, калі не падакучыла яшчэ! — затросся ў кашлі Міхаль.

Родная зямля і Польшча засталіся здаду. Абапал пабегла зямля нямецкая. Здагадаліся аб гэтым па ўдарах у сцену. Яшчэ там, у Мінску, зварулі ўвагу — на вагонах накрэмзана: «Рускія бандыты!» І вось знаходзіцца вернападданыя, якія паказваюць свой пчыры запал — кідаюць каменямі ў пягнік. Але затое той пайшоў хутчэй. Канваіры апусцілі жалезнае вачка на закратаваным аякцы. І ўначы Анатолю нечакана ўбачыў мясяц — бадай-што поўню. Месяц пыраў у мяржыныя перыстыя хмаркі і несеся следам за цягніком Трывожным, родным абдало Анатоля. Падалос: гэта пакінутае там, у цемры, выслала за ім ганца, каб напамінаць аб сабе і быць яму спадарожнікам.

«Ну, што ж... — думаў Анатолю, намацаваючы на левай руцэ вена і лічачы пульс. — Ну, што ж... Там Ніна... Можка, і ўспамінаюцца...»

На сёмыя суткі дзверы адчыніліся другі раз. Гуртам спусціўшыся на зямлю адзержвалых мерцаючых, паклалі іх, як дровы, ля вагона. Атрымалі загал самім выйсці з кацялкамі.

Хадзіць за гэты час развучыліся і да грузавіноў з тэрмасамі папчліся, спіскаючы лбы і хістаючыся. Міхаль ж прыйшоўся трымаць пад рукі — ён ступаў, як спутаны.

Калі чарга атрымліваць балагду падышла да яго, ён раптам задрыжаў і распачліва закаціў вочы. Але потым

адштурхнуў ад сябе таварышаў і сарваў з галавы аблавухую шапку. Пацяпваючыся і гагочучы, вясёлы, у белых нарукаўніках і фартуху, немец зачэрпнуў поўны чарпак жаўтаватай, як ванты, жывкі і плохнуў яе ў Міхалеву шапку, бы ў прыгаршчы.

Выдупіўшы вочы на жартаўніка-немца, а потым на Міхалю, які зацкавана прысеў непадалёк на шпалы і пачаў хлябтаць жывку, — людзі як людзі! — Анатолю, гідзячыся, адступіў убок. І ў час — знаёмы канваір у акуларах, які, каб не даць каму-небудзь ачуцца, спынаўся і ўсіх падганяў, носцікам падаў Міхалю пад зад, і той, папярхнуўшыся, тыцнуўся тварам у прамазучаны жвір.

Падняцца ён ўжо не здолеў, і назад яго павалоў на плячах Сяргей. Стараючыся не глядзець на Анатоля, ён данёс небарак да вагона, прыўняўся на пальчыкі і кульню яго на падлогу. Але не палез за ім, а адступіў ад дзвярэй і, унураны, унёс лобам у сцяну вагона.

«І тут не ўрымсціцца, — непрыхільна падумаў Анатолю. — Навошта гэта яму цяпер? Дый Міхаль, мабыць, нічога ўжо не тэраба. Бр-р-р».

І напраўду, праз дзень, скрыгочучы зубамі, адвоззячы калючыя, галодныя вочы ад схіленых над ім таварышаў, Міхаль сканаў. Ікнуў, пацягнуўся і пачаў камянец — спачатку твар, пачаў грудзі, ногі, рукі. І разам з тым, як адыходзіў, ён, як здавалася, рабіўся для ўсіх абуюю — чужым, непатрэбным, які палохаў, замінаў жыць. І Анатолю ўжо зусім не верылася, што не так даўно ён сядзеў з ім у школе за адной партыяй, разам хвалюваўся на падпальных сходках, прымаў удзел у аперацыях. «Добра, што ўсяго гэтага не бачыць Ніна, — маркотна, трывожачыся, думаў ён. — Клапатлівая і перымірымая ты мая! Можка, і сустрэнемся яшчэ».

Калі, лёгшы на жывот, Анатолю спусціўся з вагона на палатно — перона тут не было таксама, — лінуў спорны, вясёлы дождж. І таму, што ліўся ён з празрыстых, падсвечаных сонечнымі праменьнямі хмарак і гэтак жа нечакана, як пачаўся, перастаў, ён здаўся па-незнаёму ласкавым. Гэткімі здаўся і чысенькая, пад чарпачным дахам, станцыя ўдалечыні, акуратныя прысады, цагляныя будачкі пры ёй. За коўстам, у леташняй, але абмытай ужо траве — зыркні лужыны. А над галавою — шаўкавістае, крыху сінейшае за роднае, неба і цяплейшае, поўна, таму, што яго даўно не бачыў, — сонца.

Апошнія дні наогул адчувалася, як цяпле. Па словах, што даліталі з-за сцен на прыпынках, можна было здагадацца: Францыя. Сяргей нават рызыкнуў — спусціў у аякцы на папяржыцы кацялок. І, калі выцягнуў назад, той аказаўся поўным вады...

Многія вагоны ўжо былі пустыя: жанчыны — гэта падгледзеў праз аякцы Сяргей — выгрузілі першымі і, не марудзячы, некуды пагналі. А вось мёртвымі не пацікавіліся зусім. Наадварот — загадалі накінуць у вагонах. І самым страшным тут было: у пёмным загаджаным кутку заставаўся скарчаны і нязручнай позы Міхаль, і гідка было дакрануцца да самога сябе.

Таксама не па сабе рабілася ад таго, як, вылезшы з вагонаў пад каманду канваіраў, стролілі ўздоўж палатна мужчыны. У лахманях, атопках, пазеленелых, бы нябожчыкі, яны няўкладна тупалі як не на сваіх нагах і, каб захаваць раўнавагу, хапаліся адзін за аднаго. Ад іх бездапаможнасці канваіры злавалі — падазравалі падзеці, нежаданне рабіць, як было намерана імі. А мо і напраўду адчувалі маўклівае прыгонае супраціўленне.

Упаўшы, але і баючыся адчуванасці, што пралягла паміж ім і Сяргеям, Анатолю пастараўся прыстроіцца да яго — ніколі не быў адзін ні ў школе, ні пасля. Дый Сяргей больш, чым хто, неў у сабе тое, што засталася там, за краем свету, і нагадвала: а вайна ўсё-такі некалі кончыцца! Да таго ж усё сведчыла: у жыцці пачалася новая паласа, якая пазней будзе ў гаворках.

На шашы калону сустрэлі манашкі — нечаканна, у чорна-белым адзенні і таму таямнічыя. Стоячы прывідалі на абочыне, замахалі рукамі, як крыламі, і ў калону паляцелі акраіцы хлеба, сушаная рыба.

— Гэта, рускія, вам! Барыце! — падбадзёвалі, прыцягваючы ўвагу канваіраў да сябе — няхай злучыць на іх. — Бог з пакутыкамі, рускія!

Пад вечар калону ўпершыню камілі пад паветкамі, за сталамі. На начлег загналі ў падобныя да ангараў баракі з гафрыраванай бляхі. Анатолю тэмпература была, але на падлозе бы-

Станцыяная платформа і падлога ў вагоне былі на адным узроўні, але Анатолю замарудзіў — вагон быў набіты бітком. Канваір гіркнуў і тыцнуў аўтаматам у спіну. Тыя, што стаялі ў дзвярах, адхіснуліся, і Анатолю, ледзь не выпусціўшы брусочак атрыманага арзацхлеба, ступіў у смірэдзючую цеснату.

У ім кіпела раздражненне. Аж з той хвіліны, як вострапачы сівы прафесар, якога ў лагеры ведалі ўсе, узяў пад руку безважную, туную да навакольнага, жонку і падаўся да душагубні. Калі ж калона, у якую трапіў сам Анатолю, пацягнулася па вуліцах горада, туга і раздражненне проста душылі яго.

Адчуванне — іх таксама гоняць на знішчэнне, знікла: заагата вялікая была калона і невялікі канвой. Дый перш, чым пастроіць і гнаць па вуліцах, ім загадалі здаць у «вошабойку» бялізну і абдацца вадою ў лаані. Але думкі ўсё адно раіліся як перад вялікай бядою: то пра маці — бездапаможную, разгубленую, якой была, калі ён, вярнуўшыся дамоў ад партызан, адразу, як пераступіў парог, вымушаны быў падняць угору скалелыя рукі, то пра пабоі ў кабінеце медчага і тлустых астрожных клапоў, што падалі па начах аднекуль зверху, то пра таварышаў, якія недзе тут жа, у калоне, ледзь перасоўвалі ногі, — і нельга было спыніцца на чым-небудзь адным.

Раздражненні і сустрэчныя на трактарах: «Застаюцца! Прыйдучы неўзабаве дамоў, да сваіх... Пачнуць рабіць, што захочацца. Аднак, нябось, і не падумаюць памагчы! А прафесар? Паказуха! Стары пацёр! Як і ўсё!» Пасля таго, як смерць перастала вісець над галавою, гэта асабліва абурала. Варушылася зайздрасць да вагон, якія вадзілі ў небе карагоды, і памяць, што раптам стала датклівай, зноў падсоўвала карціны, як гадзінамі мёрз у натоўпе на заснежаным лагерьным двары, а пасля каманды «Па сваіх месцах — арыш!» Імчаў у «свой» барак, дзе абпал дзвярэй з палкамі чакалі ахоўнікі. І калі што трохачкі весяліла, дык гэта гудкі, якія даліталі ад чыгункі, нагадваючы аб нечым мірным. Ды хіба яшчэ светленькі, нібыта памыты дзень, што звычайна бывае на прадвесні.

Калі, натукуўшыся, канваіры зачынілі дзверы, вагон ахапіла цемра. Яна сіснула людзей і трымала нейкі час, не даючы паварушыцца, загарыць. Потым чуць парадзела, дыхнула хлорнаю, і людзі, як бы ачуўшыся, сталі шукаць спосабу сеці. Шмат хто, выцягнуўшы з-за пазухі атрыманую пайку, узяўся адчышкаваць крошкі. Міжволі падпарадкоўваўся ім, зачэўкаў і Анатолю — хлеб з піваліня здаваўся салодкім і да непрытомнасці гнаў сіліну.

Дасюль ён не заўважаў холаду — усё было быццам не сваім. А тут адчуў, у сабе азноб. Заўважыў: сграваючыся ад чужой цеплыні, ад таго, што

еў, ён калоціцца. Каб прыдушыць не насытнюю спакусу есці яшчэ, сплюшчыў павекі. Сагнуўся ў тры пагібелі, з тварам, схаваным у далонях, паспрабаваў заснуць.

Як ён спаў? Колькі? Здавалася — вечнасць. Бо небыццё было цягучае і перарывістае адначасова. Яно не прыносіла палёгі і, калі Анатолю на міг працянуўся — яму рабілася яшчэ горш. Ад перастуку колаў, ад таго, што побач надрыўна дыхалі, стагналі — нудзіла. І марнымі былі намаганні вызначыць, куды ідзе цягнік — наперад у чарнату, ці назад, дзе, нягледзячы ні на што, ціхіх святанні. Дзе засталася дом, Ніна, маці!

— Толік? — пачулася ў адно з такіх імгненняў.

— Ён тут, начальнік, — кпліва адгукнуўся нехта з кутка і зайшоўся сухім кашлем.

Анатолю пазнаў абодва галасы і кашаль. Значыць, зноў усе разам. Але слухаць Сяргея або Міхалю таксама не хацелася, хоць свядомасць і адзначыла: «А што ты зробіш? Усё роўна жыць жа з ім давідзецца. Жыць!»

Неяк побач з гэтым варухнулася Іронія — адрасаваная тым, што трымалі яго ў холадзе і гібніні: «Няхай, няхай... Але ж управіліся тады з грузавікамі і перадалі каму трэба боенрыпасы. Наце, выкусце! Сяргей хоць і абгабляваны, але часам умее... Вам усё-такі прыйшлося бегаць за намі, а не нам даганяць вас...» — Аднак, уявіўшы, як пад падлогу, у снежным віры, круцяцца, шалеюць колы, зноў аддаўся смутку і адзіноце.

На чацвёртыя суткі на ціхім, пустынным паўстанку дзверы ў вагоне таргануліся. Завішчалі. Вынырнуўшы па грудзі як з-пад зямлі, у іх паказаліся ўхутаны, у акуларах канваір.

— Есць мёртвыя? Давай сюды. Іван! Выкідай! — спытаўся, і, каб яго зразумелі, склаў на грудзях крыж-накрыж рукі, зрабіў посіую фізіяномію.

Малочныя клубы, што ўкаціліся ў вагон, прымусілі Анатолю аглядзецца. І пакуль зачыніліся дзверы, ён убачыў таварышаў — яны стаялі абняўшыся, паклаўшы падбародкі адзін аднаму на плечы.

— Чаго маўчыць? — не вызваляючыся з абдымкаў, здала працягнуў яму руку Сяргей.

Яго, як і ўсіх, пастрыглі, і таму, што з-пад кучомкі не кучаравіўся чуб, а твар зарос, у бледным святле Сяргей выглядаў падобным на галалобага, з сінімі вачыма абрэга. У Міхалю ж брудная тонка шня ледзь трымала вялікую, прыплюснутую на цемні галаву. Уразіла — і па спіне было відаць: мешкаваты, у пажаваных трацях, ён катаграфічна, зняўку схуднеў.

«Няўжо і я такі», — самалюбіва жахнуўся Анатолю.

Крыху папрасторнела. Пераступаючы цераз чужыя ногі, Сяргей прабраўся да яго. Агледзеўшыся, гукнуў Мі-

ла саломы, і ён, бахнуўшыся ў яе, праваліўся ў чарнату, з якой адно разпораз выступалі таямнічыя постаці манашак, а потым стала вярціцца страшнае—як гнал з горада да партызан грузавікі. Карбюратар, мусіць, пераліваў, і ў кабіне смярдзела бензінам. Сціскаючы абаранак, Сяргей знаў толькі дарогу ды машыны, што кацілі наперадзе, а ён, Анатоль, з пусцімі рукамі і таму як бы безабаронны, душыўся ад смуроду, зіркаў то на бакі, то на лустэрка, дзе коса адбягала дарога, а за Астрашчыцкім гарадком пакуль не збочылі ў лес, разпораз адчыняў дзверцы і назіраў за ўваходамі ў самую гару, дзе былі высечаны адсекі і прасторныя залы з нахіленымі выхаднымі люкамі. Бетон падаваўся сюды на металічных каленчатых трубах. Праўда, часамі ён засядаў. Прыходзілася быць на трубах кувалдамі, развінчваць калены. Але факт фактам. На столі і сценах тунеля гарэлі электрычныя агні, і праца ішла круглыя суткі.

На начах над гарою, у бок Ла-Манша, выкідаючы вогненныя струмені, якія аж зыбалі паветра, праносіліся беспілотныя самалёты. Казалі: тунель—для фаўснарадаў, што замеяць і гэты дэпартамент. Лагер тут размяшчаўся непаладалку ад гары, у гаіку. Такімі хвілінамі ў ім таксама святлела, і барачныя шыбы наблісквалі, як ад блізкіх пакараў.

Хадзілі чуткі і пра небывалую зброю, якую гітлераўцы вынайшлі і збіраюцца неўзабаве ўжыць. Аднак і Анатоль пачынаў адчуваць іх захліствае хада падзей. Напат самалёты-снарады і тыя з днямі радзей чыраць свае вогненныя трасы—англічане адкрылі спосаб перахопліваць іх над пралівам.

А ў першую майскую ноч—адтуль, дзе схавалася рыжак сонца і дагарала зара—накаціўся цяжкі, шчыльны гул. Наблізіўшыся, як непазбежнасць, абшпіў гару і, абрынуўшыся на яе, папхнуўся цэмуру.

Заліскалі зеніткі. Праўда, запознена. Хвалі гулу наваталіся адна за адной, і выбухі, рвучы пераносілі, гулка разлягаліся па тунелю. Потым, мігнуўшы, пагасла святло. Па адзін і другі канец тунеля сталі відаць прасветы—там нешта гарэла і мігцелі ракетны ліхтары. Неўзабаве скалануўся і сам тунель. Недалёкі адсек з нахіленым выхадным люкам нібы раздаўся ад успышкі. Тугое пыльнае паветра ўдарыла Анатоля ў рот, нос, вушы і, прыўзняўшы, кінула яго на сцяну.

Калі раніцою ён разам з другімі выбраўся вонкі і ўбачыў белы свет, яго ўразілі рыжакі каркасы згарэлых вагонаў на пакаражаных рэйках і стужкі фальгі. Фальга наблісквала ўсюды: на чыгуначным палатне, на схілах гары, на пасечаных асколкамі кустах, што раслі на схілах,—немцы зноў адставалі. Уразіла і яшчэ адно—сярод рабочых не аказалася ні Сяргея, ні яго сяброўку.

Куды яны зніклі? Навокал адкрытая разлеглася. Пад бокам—шана з рэдкімі бярозкамі на абочынах. Грозныя шчыты: «Увага, міны!» Панатыканы, як дзіды, завостраныя калы. І толькі ля гарызонта—раскіданая ферма з садкамі. «Чушына!» Куды ты тут драпанеш? Дзе схаваліся? Ды, здаецца, ніхто, уцягнуты ў нявольніцкае жыццё, не рыхтаваўся да гэтага. Усе мірна раскладалі пасля работы касцёрчыкі наводшыбе ад баракі—«вэндзілі» завашывелую бялізну, выразалі драўляныя лыжкі, майстравалі відзверцы з кансервавых банак... Ды вось зніклі і, мабыць, назапасілі перад гэтым харчоў! Трэба было ў думках, не хочучы ні жыць, ні паміраць, ляць Сяргея, апраўдвацца перад Нінаю, у нечым прысягаць ёй, бажыцца.

Калі Анатоля схпілі і кінулі ў карцар, ён адчуў і палёжку—да жыцця вяртаўся нейкі звыклы сэнс. Нават іранічна падумалася: смерць, паўна, больш страшная таму, хто глядзіць на яе збоку...

Працаваць даводзілася пад зямлёю. Апрача наглядчыкаў і прарабаў, па шахце расхаджвалі эсэсаўцы—у гумавых плашчах, касках, з аўтаматамі. Але разпораз гарэла праводка, сыхадзілі з рэак груканых сталёных дзвярцаў і літамі ваганеткі, перарывалася грудное вуркатанне бетонамашынак... Дыверсіі сталі такімі частымі, што было не да разбораў—арыштоўвалі, хто трапіў пад руку, і ўсе намаганні аддавалі на тое, каб ліквідаваць аварыю. Ну і суд, расправа, натуральна, былі кароткія—на іх адпусцілі суткі-двое.

І вось на доўгіку другога дня да Анатоля далацела глухое грукатанне.

Спачатку ён падумаў: гром. Але грывоты быццам пульсавалі—то набіралі сілу, то слабелі. Такого з навалініцаю быць не магло. Не магла гэта быць і бамбэжка—грывоты не змаўкалі і нібы клубіліся.

Пранікаючы ўжо знаёмым адчуваннем—смерць страшна не таму, хто памірае, ён пачаў чакаць. І пакуль неба ў акенцы святлела, а пасля сісла, жыў адным: «От каб паспелі!..»

Калі ў акенцы пацімнела, шыбы яго затрымцелі ад рокату. Рокат апанаваў Анатоля, і ён стаў жыць ім. Праўда, да моманту, калі пасля страшэннага трэску, ачумаўшыся, з пылам і ўдушлівым смуродам не ўцягнуў у сябе свежасць.

Іна ўбадзёрла яго, памагла сарыентавацца, забіць пра рокат. Выбраўшыся з-пад цагляных глыб, Анатоль папоўз да агароджы. Пры чарговым выбуху ўгледзеў: з ім паўзучы яшчэ двое. Адзін—сусед па барачных парках, які ўражваў сваёй злосцю, што нават не давала яму шырока расплюшчваць вясцікі, як азёры, вачэй.

З адчуваннем—калючы дрот перашчытваеш зубамі, а не кусачкамі, яны выбраліся з лагера. Ранычы калені, рукі, не адчуваючы болю, папаўзлі па камяністай зямлі, а потым—іржэўніку, здзіўлены: палі ўжо прыбраныя і, значыцца, лета камацеца. Задыханьня, ушчэнт змучаныя, даналі да анокліцы нейкага сяла. Кульнуўшыся праз плот, трапілі ў сад і наткнуліся на пуньку, што раптоўна, як з-пад зямлі, вырастае з цемры.

Душылі смага, стома. І гэта на хвіліну стала важнейшым, чым што. Шунячы навомацак, дзе б сесці і перадыхнуць, Анатоль выцеўся каленкам аб бочку. Пузатую, з кранам! Прынюхваючыся, усяляючы намацаў над галавою нізку падвяленых яблыц і, сарваўшы яе, стаў узахлёб піць халодны казытлівы сідр.

Паснулі яны ўсе трое п'янымі, на голым, як ток, доле. А калі раззілі павекі, жахнуліся—у ледзь прычыненыя вароты глядзёў заліты сонцам сад. Над пунькаю ж, строчачы з скарастральных пушак праносіліся штурмавікі.

Калі гаспадар пунькі, параіўшы кінуць дручкі, правёў іх да пільнай вясковай плошчы, дзе пал клёнамі тоўпіліся пры танках англійскія салдаты, у Анатоля разбегліся вочы, усё здалося незвычайным—ад танкаў да салдацкай вопраткі—колеру хаці, чужа нехайнай, але па-свойму франтаватай, з проймаю кішэняў на штанах, куртках. І хоць развальвалася галава, з пахмелля ўсё ўспрымалася, як у свята.

А тут яшчэ быццам спраўджваючы надзею, цыбаты, па-добраму спакойны танкіст пьвіў мясновае супу. З перцам, з лаўровым лістам. Паказваючы пальцам на міскі, растлумачыў: суп можна есці, а потым правёў Анатоля і яго спадарожнікаў да трохвосьвых грузавікоў-фур са слодзянымі акенцамі ў брызненне.

Аднак неўзабаве сё-тое як бы вярнулася з перажытага. Уначы ўсекачоў здалі ў лагер-загон з ненавісным калючым дротам і тулою людак таўхайнаю. З цемраці нерусіў дождж. Дыхала блізкай вялікай вадою. Загон быў у бомбавых варонках, і, каб не монкнуць, прышлося шукаць прыстанішча ў адной з варонак і нацягваць атрыманыя байкавыя коўдры як тэнт. Хоць—не. Пасля зноў далі знаць новае. У загон трапілі палонныя немцы. І, калі іх пазналі па аццярожных прыстуканых постацях, уславае бойка. Кулачная, лютая, са стогнамі і мяцяршынаю—пакуль самалёт не павесіў над галавамі асляпляльныя ліхтавы і лагерная ахова, адкрыўшы палёбу, не кінулася ў людскі вяр.

Адчуванне—радзіма недзе блізка—і дасюль з'яўлялася ў Анатоля. Але няпер-яшчэ дадалася: яна не толькі блізка, а і падпірае як сіла. І няхай, пагрузіўшы яго і ягоных таварышаў у тлум дэсантнай барыцы, ім не сказаці, куды іх павязуць, няхай пры люкаш паставілі вартавых,—калі прышвартаваліся к прычалу па другі бок праліва, ім падалі пасажырскія вагоны! Няхай іх, лагерных бедлагаў, зноў чакаў калючы дрот, палаткі і пляц, які пасля трох-чатырох пастраенняў стане, як бубен,—накармілі іх рысавым супам з пичонкаю, правялі медалі, абячалі адкрыць цырульню.

Праўда, праз тыдзень, пасля чарговай санпрацоўкі, зноў быў выніты форталь—ля палаткаў з грузавікоў скінулі цюкі дзіўнага абмундзіравання. Падскокваючы на адной назе, Ана-

толь ужо нацягнуў падоранья штаны, калі ад суседняй палаткі далацёў крык.

— Ты сюды паглядзі, на правую калашыну! І сюды—на спіну!—надрываўся абураны голас.—Бачыш? За каго яны прымаюць нас? За ўркаў ці катаржнікаў?

Зірнуўшы на штаны, якія ён апранаў, Анатоль зразумеў, у чым справа, шпурнуў іх ад сябе і, на хаду нацягваючы старыя траты, выскачыў на двор.

Да цэнтры пляца, размахваючы над галавою атрыманай адзежай, збягаліся людзі—шмат хто праставалосы, рысхрыстаны, у сподніх кашулях.

— Га-а!—дунала над ім.

Зноў аслёпы здагадаў, Анатоль вярнуўся ў палатку, падабраў кінутую вопратку і пабег следам за ўсімі. Калі ён з хмельнай лютасцю шпурнуў яе ў кучу, як у агонь, ад камедатурны і казармы ўжо спячаліся салдаты—разгрупоўваючыся, як на вучэні, бралі пляц у клешчы.

Натоўп шарахнуўся, пачаў адступіць да кучы вопраткі. Анатоль, адбіваючыся локцамі, упёрся і стаў—з упартасцю чалавека, у якога здзіўляюцца спадзяванні, што жылі ў ім як бы падспудна. Падумалася пра Ніну, Сяргея. Захацелася, каб яны ўбачылі ягоную датычнасць да таго, што адбывалася наўкол.

Схамянўўся ён, калі побач спыніўся жылысты бледны хлопец з вялікімі, як азёры, вачэй.

— Без панікі, таварышы!—разліпіў той абсераванія, парэпанія да крыві губы.—Бубновы таз не памылка, а проба. Камбінатары думалі, што ўдача дасць ім магчымасць круціць намі, як захочацца. Але трасці!—І, схпіўшы пад рукі Анатоля і пакылога, з ацечным тварам мужчыну, які падвярнуўся з другога боку, заспяваў:—Паўста-ань, працяка-аццем скатава-ань!

Натоўп спыніўся, замёр. Аднак праз імгненне, як бы апрытомеўшы, папхнуў «Інтэрнацыянал».

Наступнай раніцою падзеі разгортваліся яшчэ імклівей. Захаваўшы прыняты парадак пры пад'ёме, пасля снадання ўсе раптам сыпанулі да камедатурны. А як даналі да яе—ураз пастроліся. Не баячыся, з радю выйшлі трое і нага ў нагу закрывілі да ганка. Услед ім ускінулі воклічы. Крычалі кожны сабе. Скачвалі групамі, узнімаючы над галавамі сціснуты кулак.

— На радзі-іму!
— Мы па-тра-буем ад-праў-кі!
Не саромячыся—тое абрыдлае, што наліпла за страшныя, пракалятыя месяцы, на відавоку ва ўсіх згарае на ім,—забушаваў і Анатоль.

Ліверпуль сусраў лагернікаў засталым туманам. Караблі лч прычалаў акрэсліваліся няясна. Неба над ім вісела нізка. Туман, рваныя хмары мяшаліся, і адно алаявая вада ды караблі памалі вызначыць, дзе што,—хмары ўсё ж некуды сунуліся, а туман стаў—шчыльным, зольці.

За час пагрузікі вопратка ў Анатоля набралася сырасці, папязжала. Ды сырасці і цяжару ён не адчуваў, хоць новаспечаных пасажыраў доўга разводзілі па каютах, а пасля паказвалі месца на палубе, куды бегчы пры тры-возе, тлумачылі, як карыстанца выра-тавальнымі камізілкамі і як запальваць на іх плячах электрычныя лямпачкі, калі апынешся ў вадзе. Цяпер гэта бадай-што страціла сваё значэнне. Як і тое, што наперадзе—халодны марскі прасяг, магчымыя сусрэчы з самалётамі і падводнымі лодкамі немцаў. Цешыў туман, дый выяўлялася: апрача пакутлівага—жыць або не жыць, ёсць яшчэ нешта і, можа, не менш важнае. Асабліва, калі не за гарамі мірнае, дарогое, куды цябе цягне ступіць нанана.

У Барэнцавым жа моры наваліўся шторм. Карабель разпораз правальваўся ў бездань, а туман як быў, так і быў. Наадварот—пагусцеўшы, ён схаваў канвойныя эсмінцы, чые сілуэты са скошанымі да кармы трубамі маячалі дасюль па борту. І толькі калі абганулі Нарвегію, паўвостраў Рыбачы, пачало яснець. Яснасць, знячэўку прабіўшыся адтуль, дзе мусліла быць сонца, разлілася па небе і тут жа па вадзе.

Вырастаючы на відавоку, замільгалі чайкі. Прышчыўшы ля караблёў лёт, падалі голас. Іх прарэзлівыя крыкі, як і трэба было чакаць, сталі прадвесцею—у зіхотным марыве белым казначым Страцім-Лебедзем з вады падняўся бераг. І няхай бы адразу за гэтай радаснай хвілінаю Анатоля падільноўвала чарговая бяда, яна не змяніла б нічога—ён ужо ведаў і та-кое,—чаму з-за свету людзі нават паміраць едуць на радзіму.

У ТВОРЧАСЦІ Гаўрылы Вашчанкі многае звязана з Палесем. Успаміны дзяцінства, прырода, легенды і былі роднага краю зліліся ў яго творках у рамантычны вобраз Радзімы, па-свойму ўбачаны і адчуты мастаком.

У ранніх работах аўтар імкнуўся да эпічных тэм, надаваў кампазіцыям узвышаны сэнс. Гэта такія карціны, як «Непакораныя», «У чаканні», «Палеская песня», «Маё Палессе». У першых дзюках, прысвечаных вайне, пераважае строгая лаканічнасць, скупыя пластычныя і колеравыя характарыстыкі падкрэслваюць суровае напружанне герояў. Аўтар не канкрэтызуе персанажаў, а імкнецца да плагатнай сімволікі вобразаў.

У пейзажы «Палеская песня» патэтычная прыўзнятасць зліваецца з песенным пачаткам. Музыкальная плаўнасць ліній, раскаванасць пластыкі і колеравых мас перадаюць і лірызм, і дэкаратыўнасць, і эпічную шырыню беларускай прыроды.

Карціну «Маё Палессе» Вашчанка будзе як своеасаблівы групавы партрэт сваіх землякоў на фоне пейзажу. Мастак індывідуалізуе вобразы аднавяскоўцаў, сярод якіх мы пазнаём і яго самога, плына ўглядаем у іх абліччы, падкрэслваючы кроўную блізкасць сялян да прыроды.

Да тэмы «Чалавек і прырода» Вашчанка не раз вяртаецца ў наступных работах, сярод якіх асаблівае месца займае манументальны роспіс «Зямля светлагорская» для Палаца культуры завода штучнага валакна. У ёй Г. Вашчанка быццам падагульняе свой вопыт станкавіста і будзе складаны асацыятыўны вобраз, надае яму манументальны размах.

Умоўнасць велзарнага роспісу стварае вобраз космасу, якім віруе сучасны чалавек, узброены магутнай тэхнікай.

Цэнтрам кампазіцыі з'яўляецца малады рабочы, які ўвасабляе Беларусь, што выходзіць на новыя рубяжы навукова-тэхнічнага прагрэсу. Ад фігуры разыходзяцца проміні, светлавая патока і канцэнтрычныя кругі, у якія ўпісаны пачатковыя выяўленчыя сюжэты. Гэта — вобраз жанчыні з хлебам ля абеліска, задумлены, увесць у марш, юнак, буслы ў небе, налітыя пладамі яблыні, імклівыя коні. Усё гэта сімвалізуе адвечны вір жыцця, адцяняючы патэтыку працоўных здзяйсненняў. Так лакальная тэма светлагорскай новабудовы набывае ў Г. Вашчанкі глабальны маштаб, перарастае ў шырокае асэнсаванне тэмы чалавек-творцы,

гаспадар, сына свайго зямлі.

Г. Вашчанка тонка адчувае спецыфіку ўспрымання жыванісных вобразаў у архітэктурным асяроддзі. Роспіс добра глядзіцца з розных кропак ніжняга паверхі і з балкона вестыбуля. Вашчанка спрабуе зразумець складаную праблематыку адлюстравання часу і прасторы ў манументальным і станковым мастацтве, вызначыць меру ілюзорнасці і ўмоўнасці жываніснага адлюстравання.

У гэтых пошуках адбіліся розныя схільнасці мастака, чулага да новых паветаў у сучасным мастацтве і, разам з тым, кроўна звязанага з духоўным жыццём свайго народа, яго справамі, бытам, традыцыямі. У шэрагу твораў ён звяртаецца да новых сюжэтаў. У партрэтах сяброў і сваякоў, у пейзажах і націрмортах ён імкнецца перадаць прыгажосць рэальных праяў быцця. Вынікі жывых назіранняў набываюць у яго творчасці самастойны сэнс. Ён піша задумленыя дрэвы, свежаспечаны хлеб, сваё сьноў, куток старога Мінска. Спрабуе пранікнуць у сутнасць адлюстраваных прадметаў, з'яў прыроды, чалавечых характараў.

Адначасова ідуць пошукі новых прыёмаў. Аўтар пазбягае простага фіксацы фактаў і стварае алегарычныя кампазіцыі, імкнецца да метафарычнай вобразнасці.

Шлях гэты складаны і далёка не заўсёды прыводзіць да жаданых вынікаў. Здараецца, што метафара застаецца чыста славеснай, а сама кампазіцыя аказваецца проста ілюстрацыяй да назвы карціны. Гэта можна сказаць пра кампазіцыі: «Легенда», «Крылы маці», «Непакораныя», «Партрэт юнака».

Наглядным прыкладам літаратурнай рэмінісцэнцыі з'яўляецца і невялікая карціна «Песня дуба», навеяная матывамі народных сказаў і

былін. Вашчанка будзе зрокавы вобраз, надзяляючы яго метафарычным сэнсам: магутны дуб, ля падножжа якога пахаваны баец Гэта — сімвал захавальніка гісторыі. Метафара тут ляжыць на паверхні, аднак у трактоўцы прасторы, у лабудове светла-колеравай перспектывы з'явіліся новыя інтанацыі. Больш актыўнымі сталі адносны аўтара да колера, якія прыйшлі на змену былой махромнасці, цікавыя пластычныя характарыстыкі, якія дазволілі выявіць глыбіню заключанай у раму прасторы. У кампазіцыі «Сакавік» прыцягвае сцена вясковага вяселля, якая асэнсоўваецца

мі некрануты край. У знешне спакойнай статычнай сцэне аўтар адлюстравіў дынаміку змен, якія парушылі ранейшую раўнавагу. У гэтым — унутраны сэнс кампазіцыі, для якой характэрны жорсткасць канструкцыі, замкнёнасць асяроддзя, якое канцэнтруецца вакол нафтавай шчыльнасці і — раскрытасць прасторы прыроды, мяккасць яе акрэсленасцей. Супастаўленне тэхнічных і натуральных форм выяўляе своеасаблівы палі напружання і спакою. Да шчыльнасці — цэнтра чалавечых здзяйсненняў сыходзіцца розкія рытмы імклівых ліній. Але ад шчыльнасці лініі накіроў-

і разам з тым уносіць адчуванне асэнсаванасці таго, што адбываецца, напаяючы карціну філасофскім падтэкстам. Менавіта прысутнасць чалавека, яго ўнутраны стан наводзіць на думку, што прырода не толькі аб'ект спажывання, але і крыніца духоўнай напоўненасці быцця.

Не кожная карціна мастаку ўдаецца. Ён старанна працуе, але сярод цікавых знаходак аказваецца нямаля і надуманых тэм, сканструяваных кампазіцыі. Ды на гэтым фоне асабліва выгядна вылучаюцца такія творы, як роспіс «Зямля салігорская», карціны «Сакавік», «На Палессе», «Маё Палессе», «Балада пра мужнасць».

«Балада...» прысвечана памяці далёкіх вайенных гадоў, нібы ўбачаных скрозь прызм мінулага часу. Мастак аглядаецца на сваё партызанскае дзяцінства, бачыць сябе ў гушчары лесу, у патоку партызан і бежанцаў. Вобраз лесу, які стаў для партызан і домам, і кропачку, успрымаецца як вобраз прыроды-ахоўніцы, якая аберагае людзей у ліхалецце вайны.

Эфект сумяшчэння ў адной кампазіцыі двух часавых пачаткаў дасягаецца за кошт незвычайнай глыбіні перспектывы. Мы нібыта глядзім адначасова з розных кропак — знізу, ушчыльную наблізіўшыся да таго, што адбываецца, углядаючыся ў фігуры і твары ўзброеных коннікаў, жанчын з клункамі, дзяцей, старых. Самкіяныя кроны дрэў утвараюць ужо не лес, а зялёнае покрыва зямлі, якая выгінаецца вялізнай чашай — і вось ужо нібыта з касмічнай вышыні назіраем мы за тым, што адбываецца.

«Балада пра мужнасць» сведчыць аб складаным асацыятыўным мысленні мастака, узбагачаным сучаснымі ведамі аб свеце, які ўжо не абмяжоўваецца сваім домам і сваім лесам, а ўключае ў сябе роздумы пра Радзіму, гісторыю і сучаснасць, пра час і прастору.

Эвалюцыя светаадчування Г. Вашчанкі, якая праявілася ў яго новых работах, адлюстроўвае, на наш погляд, істотныя тэндэнцыі ў жыванісцэ апошніх гадоў. Сучасны жыванісцэ усё менш і менш звяртаецца да адкрытага тэксту, да ілюстрацыйнай прамалінейнасці ў адлюстраванні падзей. Ён становіцца ўсё больш праблематычным, духоўна ўзбагачаным, ён узнікае агульначалавечыя праблемы і апярэжуе складанымі паняццямі. Г. Вашчанка выбірае ўласныя аспекты гэтай праблематыкі, асабліва блізка яго светаразуменню, і ў агульным рэчывы сённяшніх мастацкіх пошукаў ён паспяхова вызначае свой шлях.

Алег СУРСКИ

„МАЁ ПАЛЕССЕ“

як сімвал абуджэння, брэджэння сокаў, подыху вясны, надыходзячых перамен і ў прыродзе, і ў жыцці людзей.

Раскрытыя вароты ў цэнтры кампазіцыі сімвалізуюць парог новага жыцця. Над варотамі кружацца сарокі — нязменныя вестуны. Яны надаюць кампазіцыі характар народнай карціны, у духу якой трактуюцца і персанажы: лубачныя жаніх і нявеста, жанчыны ў хустках, вышытыя ручнікі, гармоні. Есць нешта чарадзейнае ў гэтай карнавальнай абраднасці, якая далучае нас да таемнічага кругавароту жыцця.

Кампазіцыя «На Палессе», у якой таксама вырашаецца тэма сувязі чалавека з прыродаю, намечаная яшчэ ў «Маім Палессе», вылучаецца настановай больш складаных сучасных праблем. Там гэтая сувязь успрымалася як памяць пра мінулае. Вобразы палешуюкоў і вобраз прыроды складалі непасрэднае сэнсавое адзінства, абмежаванае свайго кроўнай сувязю. У новай рабоце гэтая сувязь перададзена праз складаны суадносны прыроды з сённяшнім жыццём Палесся, людзей і сучаснай індустрыі, якія пераўтварылі стагоддзя-

ваюцца да гарызонта, да прыроды, не кранутай чалавекам, дзе рытм становіцца ўсё больш павольны і спакойны. Росчырк шланга, яго напружаны выгін нібы ўліваецца ў плаўныя абрысы прыроды, у плынь ракі і ў велічны рух хмары.

Колер у карціне адыгрывае канструктыўную ролю і нясе на сабе сэнсавую нагрузку. Заліты сонцам пейзаж выпраменьвае, цяпло, якое пранікае ў серабрыста-халодны каларыт будовы. Бодбліскі сонца ўспыхваюць на дошках, на адзёні людзей. Чырванаватыя рэфлексы на метале пераклікаюцца з парыжэлымі кронамі асенніх дрэў, чырвона-карычывай глебай, Марыва ад нагрэтай зямлі адбываецца ў небе.

Градацыі колеру і тону выяўляюць структуру прасторы, яе глыбіню, насычанасць наветрам, святлом. Аўтар адмаўляецца ад умоўна-дэкаратыўнай манеры адлюстравання, уласцівай яго ранейшым работам. Ён вырашае прастору як рэальнае асяроддзе і арганічна ўводзіць у яго чалавека. Ён паказвае людзей у момант адпачынку, элегічнага сузірання. Прысутнасць чалавека падае кампазіцыі адчуванне абнятасці

ПРА НАША АДЗЕННЕ

Выдавецтва «Навука і тэхніка» выпусціла ў свет кнігу «Беларускае народнае адзенне», якая з'яўляецца часткай манатрафічнай працы «Рэгіянальны гісторыка-этнаграфічны атлас Украіны, Беларусі і Малдавіі».

Кніга падрыхтавана калектывам аўтараў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР у складзе Л. Малчанавай, Г. Курыловіч, В. Беля-

вінай, Г. Дулеба і Ю. Сяргенка. Рэдактар выдання — член-карэспандэнт АН БССР В. Бандарчык, мастак Я. Леўчанка.

У кнізе дадзена разгорнутая характарыстыка беларускага сялянскага адзення перыяду капіталізму і сацыялізму, паказаны мясцовыя асаблівасці традыцыйнага народнага касцюма беларусаў і іншых нацыянальнасцей, якія жывуць на тэрыторыі Беларусі.

Кніга багатая ілюстраванымі здымкамі.

У. КУЗЬМІЧ.

ТОЛЬКІ ШТО ВЫДАДЗЕНА

«...КАРЦІНЫ ВЕЛІМІ РАЗНАСТАЙНЫЯ»

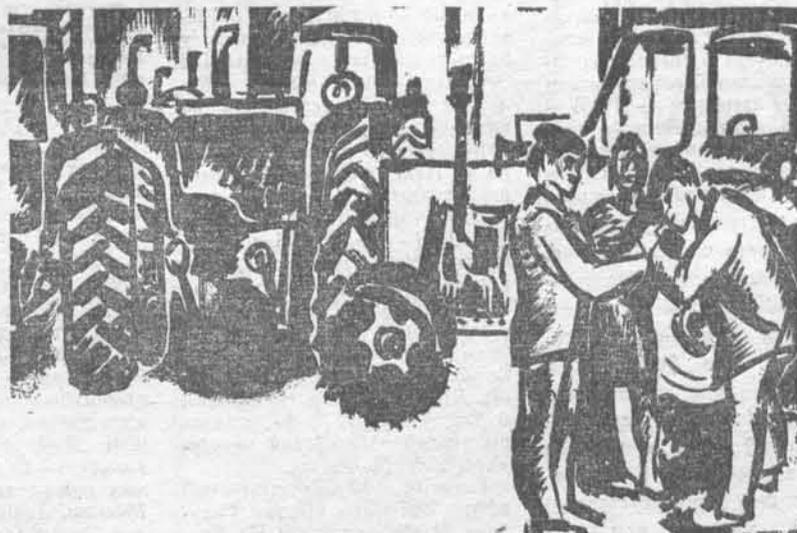
У серыі «Новыя імёны», якую выпускае выдавецтва «Савецкі художник», выходзяць альбомы аб мастаках, чые імёны яшчэ мала вядомы шырокай грамадскасці, але аўтары гэтыя ў апошні час выявілі сваю творчую індывідуальнасць. На шматлікіх выстаўках яны паказалі сябе цікавымі і самабытнымі майстрамі. Сярод іх і беларускі мастак Васіль Сумараў.

Нядаўна ў названай серыі выйшаў яго альбом. Больш як на дваццаці чорна-белых і каларных рэпрадукцыях прадстаўлены найбольш значныя работы В. Сумарава.

А. Сурскі, які напісаў артыкул пра жыццё і творчасць мастака, слухна заўважае, што «яго карціны вельмі разнастайныя, але іязменным застаецца ўсмешлівы, крыху наіўны і шыры позірк на свет».

НАРАДЖЭННЕ ТРАКТАРА

Высокі тэмп — віхор,
кажу я,
Магчыма ў наш касмічны век...
Ды ўсё ж схіляю галаву я
Перад табою, чалавек.
І адступаецца прырода
І хай не крыўдзіцца яна:
Тут тры хвіліны толькі роды —
І вось у гуме — паўзунах
Бяжыць па цэху ён з падскокам,
А хлопцы ў ролі павітх
Збіваюць тут жа прыткі дух,
Бо шлях далёкі і высокі —
Яшчэ нарабішся за двух.

Страчаем, як дома, мы з табой
Апоўдні ля заводскай прахадной.
А ты выходзіш з хлопцамі стамлены —
І сосны, як натхненне, раздаюць
Жывіцы пах,
жалежны пах азону
І шышку-сувенір нат пададуць.
«Зумляць трамваі, як чмялі
над лугам...» —

Вясковы
па-вясковому кіўнеш...
А ўжо душа, нібыта пласт пад плугам,
Другую грань высвечвае на дне.
Яна жалежным гулам апантана
І бойкім рытмам вуліц гарадскіх.
І верыш часу, верыш неспадманна,
Як верыш у барозны і радкі.

На XXV з'ездзе партыі Генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Ільіч Брэжнеў гаварыў: «Можна толькі вітаць, што ўсё большую шырыню атрымлівае шэфства нашых тэатраў, літаратурна-мастацкіх часопісаў над заводамі, калгасамі, над такімі будоўлямі, як БМ і КамАЗ. Вольныя майстры кіруюць калектывамі самадзейнасці, літаратурнымі аб'яднаннямі, народнымі тэатрамі. Ідзе жыватворны працэс узбагачэння мастацтва веданнем жыцця і, з другога боку, далейшага далучэння шматмільённага масавага працоўнага да нашчаўнасцей культуры».

Супрацоўнікі штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва», яго няштатныя аўтары часта бываюць у цэхах і аддзелах Мінскага ордэна Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі трактарнага завода. Шэфскія сувязі даюць багаты плён для мастакоў слова і пенсіля. Яны ўліваюць жыватворны струмень у жыццё працоўных калектываў. На старонках штотыднёвіка з'яўляюцца новыя нарысы і вершы, аповяданні і пазмы, замалюны перадаюць вытворчасці і мастацкія фотаздымкі.

Нядаўна на МТЗ пабывалі мастак Уладзімір Шнарэвіч і малады паэт Яўген Хвалеі. Вынік гэтага — новыя вершы і малюны, натарыя з якіх мы і змяшчаем сёння.

Яўген ХВАЛЕЙ

Я НА ЗЯМЛІ СТАЮ...

Саюз Сярпа і Молата —
Тут вечнасці саюз.
«Не зелена, не молада» —
Я на зямлі стаю.

Заву яе Айчынаю
І слаўлю у радках.
Выносны я плячыма
І жылісты ў руках.

І думкаю вагомы...
Звіняць мае масты,
Як колы пад вагомамі:
Я — ты,

ты — я...
Браты...

АГОНЬ СЭРЦА

Рабочым — удзельнікам спектакля «Сталівары» народнага тэатра Палаца культуры.

Гарыць агонь мартэнаўскі на сцэне...
Іграць і жыць —
для вас цяпер адно.

І сэрца б'ецца гэтак, як у цэху,
Кіпіць, нібы метал жывы, яно.

А то святлом успыхне, быццам зорка,
Няпраўду, як акаліну, змяце.
Гарэць яму, палаць яму высока
Не для сябе, а для людзей!

УСПАМІН

Васілю Зорыкаву, токару-универсалу трактарнага завода, кавалеру ордэна «Знак Пашаны».

— Пахапаеш зоры, —
Цвелілі сябры.
Вася, Васька Зорыкаў... —
Зорку, падары!

Хоць якія зоры там!
Проста быў ты зух:
Вытачыў сцізорыкам
Сонца яркі круг.

Каб для ўсіх сіротак —
Мачыхай — вайна —
Расцвіла, як лотаць,
У тайзе вясна...

...Трыццаць год у сэрцы
Компас — успамін:
І не ўздрыгне стрэлка,
І маршрут адзін.

ПОЛЕ

Брату Віктару — трактарысту

Разаслалася поле душой,
А барозны, — як хвалі яе...

Глянць уверх: маладзік узшыоў,
Над кабінай у рог свой п'яе.

І не згледзіш, як ранкам зару
Певень дзюбай шыбне на страсе.
Сцепанецца твой «конь» —

«Беларусь»,

Пыл з туманам на дол атрасе.

Выйдзеш, мякка кранеш ты раллю
І пачуеш, як шэпча прасцяг:

«Прарасце тваё слова «Люблю»
звонкім коласам —

промнем жыцця».

ПАЛІТРА ФРАНТАВІКА

Творчасць Цімафея Іванавіча Карлава цесна звязана з роднай зямлёй. Ён, сын селяніна, з маленства палюбіў палі, гаі, лугі. А яшчэ яго цягнула да ведаў. Пасля школы паступіў на рабфак, потым у Ленінградскае авіятэхнічнае вучылішча.

Вайна... Ц. І. Карлаў абараняў Маскву, удзельнічаў у баях на Курскай дузе, вызваляў Беларусь, Польшчу, штурмаваў Берлін. Яго ратыны подзвіг адзначаны многімі ўрадавымі ўзнагародамі.

Цяпер Ц. І. Карлаў — падпалкоўнік запаса, жыве і працуе ў Гомелі. Нягледзячы на цяжкія военныя гады, нялёгкаю армейскаю службою, Цімафей Іванавіч захаваў няшчотнасць сваёй душы. Выяўленне яе — шматлікія ягоныя карціны, якія раскрываюць паэтычны стан роднай прыроды.

«Яблыні цвітуць» — адзін з пейзажаў Ц. І. Карлава. Гледзіш на белую кіпень сада і да цябе прыходзіць радасць — радасць сонечнага дня, вясны, таму што ў пейзажы мажорны матыў, сакавітая колерная гама, як сама вясна.

Гэты твор экспанаванаўся нядаўна на персанальнай выстаўцы Ц. І. Карлава ў Гомелі, прысвечанай 60-годдзю з дня нараджэння мастака. Усяго ж у экспазіцыі было прадстаўлена каля 70 работ.

Цімафей Іванавіч — удзельнік і дыпламант выставак армейскіх і самадзейных, а таксама прафесійных мастакоў. І першы заініцыяваў наведвальнікаў у кітэ водгукі на яго персанальную выстаўку такі: «Цудоўна. Вялікае дзякуй, Цімафей Іванавіч! Жадаем творчых поспехаў, здароўя і яшчэ шмат такіх выставак».

Сапраўды, аматары мастацтва ў захапленні ад такіх акаварэльных работ Ц. І. Карлава, як «Бярозавы гай», «Старыя дубы», «У дубовым гаі», «Вясна. Сож», «Вечар на Дняпры», «Хмары».

Мастак дасканалы валодае тэхнічай акаварэлі.

Калі, напрыклад, у пейзажы «Бярозавы гай» блакітная, празрыстая колерная гама, то ў «Хмарах» — насычаная, дынамічная. Але там і там выяўлена колерная гармонія, якая надае матывам праўдзівасць і жыццёвасць.

Шмат работ Ц. І. Карлава напісаны маслам. Гэта — «Восень», «Каўказ. Раніца», «Сейнеры» і іншыя. У іх перададзены прыгожыя краявіды, можна адчуць сувязь прыроды і чалавека. Але ў параўнанні з акаварэлі яны выкананы ў больш сухой жывапіснай манеры, менш эмацыянальныя. Ц. І. Карлаў апавядае аб прыгажосці сваёй зямлі. Аднак у яго творчасці ёсць яшчэ адна тэма, якая вельмі хвалюе, — тэма героіні савецкага народа і будняў Савецкай Арміі. Пра подзвіг нашых воінаў у гады вайны — творы «Расплата», «Неба вайны», «Неба кліча», «У палёт» — карціны аб мужных лётчыках, якія ахоўваюць свяшчэнныя рубяжы Савецкай Радзімы.

А. ШЫРОКІ.

Сёння ў сталіцы Беларусі пачнецца Усесаюзнаы фестываль маладых выканаўцаў і пастаноўшчынаў тэатраў оперы і балета — пераможцаў Усесаюзнага агляду работы тэатраў з творчай моладдзю. Гэту падзею па просьбе спецыяльнага нарэспандэнта штотыднёвіка каменціруе старшыня прэзідыума Беларускага тэатральнага аб'яднання, народная артыстка СССР Л. П. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ.

Л. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ: «МІНСК СКЛІКАЕ СУЗОРЕ ТАЛЕНТАЎ»

У памяці аматараў опернага і балетнага мастацтва яшчэ жывыя чатыры чароўныя Чыо-Чыо-сан, якія на нашай сцэне ў пачатку гэтага года аспрэчалі права ўдзельнічаць у традыцыйным конкурсе «Мадам Батэрфлія-76» у Токію. Вядома ж, тыя, каму давялося пабываць на гэтых спектаклях, запамінілі самую маладую канкурсантку Рахіму Жубатураву з Алма-Аты. Развітаючыся з беларускімі калегамі, яна ска-

зала тады: «Вельмі хацелася б яшчэ раз спяваць разам з вамі».

І вось перада мной спіс лепшых маладых оперных спевакоў, рэжысёраў, балетмайстраў, мастакоў, дырыжораў — пераможцаў Усесаюзнага агляду, удзельнікаў маючага адбыцца фестывалю. З задавальненнем чытаю: «Мадам Батэрфлія — Р. Жубатурава, стажор Дзяржаўнага ордэна Леніна акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР». Мінчанам яшчэ раз выпала магчымасць сустрэцца з уладальніцай чароўнага тэмбру саправа, актрысай, перад якой, бяспрэчна, вельмі вялікая будучыня. Выхаванка алма-ацінскай кансерваторыі, яна ўжо паўгода праходзіць курс вышэйшага вакальнага і артыстычнага майстэрства ў зорак сусветнага опернага мастацтва. І мы спадзяемся, што другая сустрэча з Рахімой прынясе нам яшчэ большае задавальненне.

Мне асабліва прыемна, што гэтая таленавітая спявачка — дачка казацкага народа, які так ветла, па-брацку прыняў нас — больш чым дваццаць беларускіх артыстаў — у сваю сям'ю, у свой оперны тэатр у цяжкую для нашай Радзімы ваенную гадзіну. Я памятаю многіх выдатных спявачак алма-ацінскай оперы тых далёкіх гадоў, і Рахіма Жубатурава — іх дастойная наследніца. У першы прыезд да нас яе партнёрамі былі артысты нашага тэатра А. Дзедзік, Р. Асіпенка, А. Саўчанка і іншыя. Цяпер разам з Р. Жубатуравай выступаць М. Муціян з Малдавіі, харкаўчанка І. Яцэнка і саліст з Арменіі Ю. Шаламаў.

Незабыўнай падзеяй у жыцці нашага горада былі гастролі флагамана савецкага музычнага мастацтва — Вялікага тэатра Саюза ССР. Зоркі, на якія так багаты гэты праслаўлены калектыў, не змаглі зацьміць маладых, таленавітых выканаўцаў. Сярод іх — Маквала Касрашвілі, якая выканала тады заглаўную партыю ў оперы Дж. Пучыні «Тоска». На гэты раз яна паўстане перад намі ў вобразе чулай і пяшчотнай Іланты. У гэтым спектаклі будуць спяваць таксама яе калега М. Маслаў і салісты адэскай і тбіліскай опер А. Бойка і Д. Мзівані.

Каля 90 лепшых маладых артыстаў, рэжысёраў, балетмайстраў, мастакоў і дырыжораў амаль усіх музычных тэатраў краіны прадстануць перад намі ў 13 спектаклях. Жамчужыну сусветнай харэаграфіі — «Лебядзінае возера» П. І. Чайкоўскага — мы убачым з Г. Мезяцэвай і К. Заклінскім у партыях Адэты — Адэлі і Зігфрыда. Гэтая выдатная балетная пара, нягледзячы на маладосць, карыстаецца вялікай папулярнасцю ў жыхароў горада на Няве, выхаваных на лепшых традыцыях рускай і сусветнай класікі. Мезяцэва і Заклінскі — салісты Ленінградскага ордэна Леніна акадэмічнага тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава. Разам з імі ў «Лебядзіным возеры» ў нас будуць танцаваць В. Андрэў з Бураці і В. Хлебнік з Літвы. Дырыжыраваць спектаклем будзе ўдзельнік фестывалю, выхаванец Маскоўскай кансерваторыі У. Манзіскі.

Першым на фестывальнай афішы значыцца «Барыс Годуноў» М. Мусаргскага. На Усесаюзным аглядзе, прысвечаным 175-годдзю з дня нараджэння А. С. Пушкіна, спектакль быў адзначаны Дыпламам першай ступені. Спадзяемся, што і ў гэты раз ён заслужыць высокую ацэнку самага строгага журы — глядачоў. У ролі Барыса — М. Злазевіч, адзін з лепшых у краіне маладых выканаўцаў гэтай складанай партыі, якая патрабуе вышэйшага вакальнага і сцэнічнага майстэрства.

Маладыя па ўзросту салісты балета Л. Бржазоўская, В. Саркіс'ян і Ю. Траян даўно заваявалі любоў і прызнанне аматараў мастацтва не толькі ў Беларусі і краіне, але і за рубяжом. Цяпер ім дадзена права выступаць на фестывалі ў «Кармен-сюіце» Р. Шчадрына. Разам з імі трымаюць творчы

Наталля Грышчанка — выхаванка Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага вучылішча. Цяпер яна — балерына вядучага музычнага тэатра рэспублікі.

Фота І. ГАРВАЦЭВІЧА.

экзамен перад глядачамі і сваімі калегамі з іншых тэатраў балетмайстар-пастаноўшчык В. Елізар'еў і дырыжор спектакля А. Лануноў.

Хоць юрыдычна журы на будучым фестывалі не прадугледжана, яно будзе. І вельмі строгае, хоць і добразычлівае. Гэтае журы — глядачы. Яны прыйдуць не толькі ў залу опернага тэатра, але і ў філармонію, Дом афіцэраў, палатцы культуры. Складзены канцэртныя праграмы, з якімі госці з Масквы, Ленінграда, Новасібірска, Ашхабада, іншых гарадоў выступяць перад калектывамі Мінекага аўтазавода, камвольнага камбіната, завода халадзільнікаў, вытворчага аб'яднання «Гарызонт» і іншых прадпрыемстваў.

Як яркі вынік дружбы — сімвал ленінскай нацыянальнай палітыкі нашай партыі і дзяржавы — падносяць пасланцы усіх братніх рэспублік краіны сваё мастацтва ў падарунак дню памяці У. І. Леніна.

Такія агляды творчасці артыстычнай моладзі будуць праводзіцца ў Мінску кожныя два гады. Гэта і гонар для нашага горада, і прызнанне заслуг беларускага мастацтва ў выхаванні новых кадраў музычнай сцэны.

Інтэрв'ю запісала Я. ЧАСЛАўСКАЯ.

А Б ГЭТАП партыі Людміла Бржазоўская марыла яшчэ вучанцай харэаграфічнага вучылішча. Чытала пра яе славытых выканаўцаў (Марыя Гальені, Анна Паўлава, Вольга Слясіўцава, Галіна Уланова, Наталля Бясемертнава), знаёмілася са шматлікімі інтэрпрэтацыямі ролі, але ў думках бачыла «сваю» Жызэль. Ёй наогул асабліва блізкія лірычныя, тра-

ГЭТАЯ

пяткія, па-дзіцячы безбаронныя герані, якія шчыра вераць у дабро.

...Адгучала па уверцюры чароўная, дзівосная па сваёй ціласнасці і чыстай мелодыі — лейтматыў герані. На сцэну з маленькай хаткі імкліва выбега Жызэль і...паляцела! Крохкая і тонкая, як кветка, радуецца яна харакству навакольнага свету, сонцу, жыццю. Твар праменіца адкрытай усмешкай (здаецца, зараз пачуеш па-дзіцячы нястрымны смех), і гэтая сляністая дзяўчына робіцца табе нечым вельмі блызкай і зразумелай. Ужо ў першай варыяцыі накрэслівае балерына характар, які потым будзе ўзбагачацца. У гэтым захапленні жыццём, у бязмежнай веры Жызэль ў справядлівасць, спрадвечную гармонію свету артыстка бачыць пачатак і непазбежнасць трагедыі.

Сустрэча з Альбертам... (гэту роллю выноўвае заслужаны артыст БССР Юрый Траян)... І захапляюцца адчуванне паўнаты жыцця зліваецца ў душы Жызэль з бязмежным шчасцем нахання. Яно выплескаецца ў грацыёзных, пляшчотных аданьнях, у захапленых палётных сначках па-дэ-дэ, льецца разам з цудоўнай мелодыйнай вальсаў рухаў Жызэль і Альберта. Яна прывабная, чароўная балерына ў гэтых сцэнах! Герой Юрыя Траяна так шчыра захапляецца ёю, так яму падабаецца яе неспрэданая дзіцячая радасць, што Альберт нібы забывае ўсё, нават сваю нарачонаю. Чым больш тут у Жызэль жывае і радаснага светаадчування, тым трагічней гучыць драма ў фінале першага акта.

Альберт — граф? Жызэль не можа паверыць, усё ў ёй нібы спіскаецца, замірае і толькі на напружаным твары — прадчуванне яшчэ большай бяды...

Гэта бліскучая дама, што так добразычліва аднеслася да яе, нарачоная Альберта?..

Невычэрпная глыбіня і праўда перажывання, што перадаецца мімікай, прымушаюць за-

Удзельніца фестывалю Рахіма Жубатурава ў партыі Чыо-Чыо-сан з аднайменнай оперы Д. Пучыні.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЕТА

КАЛІ ў фая і залах тэатра гучыць званок, што абвешчае пачатак спектакля, то гэта і абяцанне цуда. Сцэна ва абавязкова здзіўляе нечым. Зусім нечаканым паказам звычайных будняў, або, наадварот, поўным падабенствам тэатральных персанажаў да людзей, што жывуць побач з вамі; фантастыкай ці наватарскай трактоўкай класічнага вобраза... Гэта — заканамерна. Гэта — наш абавязак. Здзіўляць! Здзіўляючы, адкрываць нейкія новыя глыбіні рэчаіснасці, абуджаць эмоцыі і роздум аб часе і аб сабе, узрушаць залу ў тысячу чалавек, позіры якіх скіраваны на сцэну. Калі мы не здзіўляем, гэта азначае, што нечага галоўнага тэатр не знайшоў.

Чаму я пачынаю з агульнавядомай ісціны? Для таго, каб сказаць наступнае: здзіўляць мы абавязаны і адзін аднаго яшчэ ў сваім закулісным свеце. Чалавек тэатра павінен умець разбураць стэрэатыпы свайго «я». Ён нават заклікае да таго, каб раскрыць грані сваёй творчай асобы смела і рашуча. Мяне асабліва так — у лепшым сэнсе слова — здзіўляе артыст Георгій Дубаў. Бывае, я адчуваю невычэрпны творчы магчыма-

сці ў эпітэне стрыманым, не вельмі гаваркім, а то і зусім, здараецца, флегматычным чалавеку. Ён — акцёр сапраўдны.

Цяпер на афішы коласаўцаў пазначаны спектаклі, дзе ён іграе то больш, то менш адзначныя ролі. Есць і такія, што цалкам залежаць ад яго выканаўчай манеры, мастакоўскай індывідуальнасці. «Доктар філасофія», «Трыбунал», «Багна», «Мезазойская гісторыя»... Што ні п'еса, Г. Дубаў у новым абліччы, ён «не такі», якім вы чакаеце яго ўбачыць у святле рампы.

Між іншым, гэтакі і вучылі

САЮЗНІК РЭЖЫСУРЫ

яго педагогі. Перада мной праграма інстытуцкага спектакля «На дне». Каго б вы думалі іграў у ім Г. Дубаў? Барона! Ні знешніх дадзеных, ні тэмпераменту, ні жыццёвых назіранняў, патрэбных для абмалёўкі такога персанажа, у маладога чалавека не было. Як няма іх і цяпер. А чулы і патрабавальны мастак Дзмітрый Арлоў даручае бліскачага Барона менавіта яму, у жыцці амаль непрыкметнаму. І ставіць задачу — быць яркаватым і сакавітым у паводзінах і выказваннях гэтага былога арыстакрата. Так «жыць на дне», у начлежцы, сярод бандзюг і жабракоў, каб і там ты быў, — Баронам, бо птушку пазнаюць, што яна птушка і ўмее лятаць, і тады, калі яна ходзіць па зямлі.

Сёння я працую з заслужаным артыстам БССР Г. Дубавым. Рэпэціруем. Спрачаемся. У згодзе знаходзім адзіна правільныя нюансы. Дэта-

лёва аналізуем унутраны свет героя. Вызначаем скразную дзею, звышзадачу. Здаецца, бачым абрысы вобраза. Не! Рэпетыцыя абрываецца на дзіўным шматкроп'ці. Дома Г. Дубаў будзе яшчэ штосьці шукаць, будзе, як нафтавік, «бурыць» глебу тэксту ролі, чытаць тое, што засталася і паміж яго радкоў, у падтэксце. Ніякімслівы характар!

Мне такі падабаецца. Праўда, разгадаў я, што ў Г. Дубава ён такі, не адрозна. Чаму? Магчыма, папярэдні творчы вопыт, назвапашаны ім на сцэне Гродзенскага абласнога тэатра, яго рэпутацыя замянілі мяне (ды і не толькі мяне) убачыць сапраўднае артыстычнае аблічча гэтага чалавека. Бо ён і на самай справе шмат іграў розных падлеткаў і маладых людзей у п'есах таго ж В. Розава або В. Шаўрына. Выглядаў прыгожым, настойлівым, рашучым або, наадварот, новым і летуценным. І пакрысе завалаў станавіўся, якое забеспечвала яму ў тэатры новыя і новыя ролі з аднаго творчага рэчышча. А тут надыйшлі тыя гады, калі акцёр можа «іспіра-

вацца, спыніцца, набыць рысы «тыпу», за якім няма індывідуальнасці мастака-стваральніка. Вось на сцэне Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, пачаўшы з ролі Сеўкі ў п'есе «Шануй бацьку свайго», ён і пачаў раскрывацца як самастойная творчая асоба. У чым гэта выяўлялася? Анурат у тым, з чаго я пачаў, — з умання здзіўляць. Не, ён не можа і не хоча абавязкова вам падабацца; так званай чароўнасці, што нідаецца ў вочы, у яго няма. Яго нават у інстытут прымалі кандыдатам, умоўна. Відаць, «не цягнуў» на студэнта. А ў нацы навучанні руна Д. Арлова смела вывела ў яго дыпламе выдатную ацэнку па майстэрству акцёра!

Мабыць, і ў партнёраў. І калег на коласаўскай трупе Г. Дубаў непрыкметна, інтуітыўна, арганічна вучыўся таму ж — здзіўляць. Вось, напрыклад, па чарзе з вялікім Аляксандрам Ільініскім ён іграў ролю Блазна ў шэспіраўскім «Каралі Ліры». Тыя, хто бачыў маладога тады дублёра Ільініскага, адзначаюць наступную якасць: у гэтым Блазне не было той горкай мудрасці, якая так выразна адчуваецца ў вобразе, створаным больш вопытным выканаўцам, але ён разам з Лірам спасцігаў у рэчаіснасці штосьці дзіўнае для чалавечага разумення, прымушаючы сябе здэквацца з даверлівых га-

мерці не толькі ўсіх глядачоў, але і акцёраў на сцэне... І раптам пасля цішыні магутны эмацыянальны выбух. Выбух гора, адчаю...

Альберт унутрана разгублены, не ведае, як зберагчы для сябе і сімпатыі Жызэль, і добра-разычлівае Бацільды. Але ён не здагадваецца, што можа адбыцца драма. Альберт не ведае глыбіні характару Жызэль, не ўяўляе яго моцы.

ралістычных дэталей. Актрыса, здаецца, нічога не «паказвае», «не іграе»: яна — Жызэль!

Вобраз герані ў другім акце балета вельмі цэласны. Як яго сімвал успрымаюць акрыльнялыя жэсты і арабескі, Балерына дасканала валодае стылем амаль пастаральнага сцэнічнага апавядання, нібы напісанага пастэллю, сатнанага з найтанчэйшых пераходаў, нюансаў пачуцця. Гэты стыль вызначае не толькі агульны малюнак ролі, паводзіны на сцэне, але і эмацыянальна афарбоўвае вы-

ТРАПЯТКАЯ ЖЫЗЭЛЬ

НАРОДНАЯ АРТЫСТКА БССР ЛЮДМІЛА БРЖАЗОЎСКАЯ У СПЕКТАКЛІ «ЖЫЗЭЛЬ»

Людміла Бржазоўская на хараграфічнай мове расказвае пра эмацыянальны свет глыбокай чалавечай натуры. Для такіх характараў не існуе ідылічнага падману: яны або вераць, або... Альберт — назіральнік, ён не можа захаваць Жызэль у гэтым свеце. Яго сімпатыі, захапленне, хоць і не былі толькі гульнёй, але і не былі да канца сур'ёзнымі. Яна ж успрымала ўсё як сапраўднае каханне.

У самых драматычных моманты застаецца Жызэль узнёслай і прыгожай: з вялікім тактам і пачуццём меры перадае Л. Бржазоўская пакуты герані не перабольшваючы жалівае і не падкрэсліваючы нату-

На здымку — у партыях Жызэль і Альберта народная артыстка БССР Л. Бржазоўская і заслужаны артыст БССР Ю. Траян. Фота Ст. ГРАХОЎСКАГА.

кананне звычайных класічных па. А як пранікнёна гучыць у гэтым дуэце тема даравання Альберту, выратавання яго з-пад улады помслівых віліс! У спонтанлі на беларускай сцэне адчуваеш абагульняючы філасофскі пафас — думку аб гэтай сіле кахання і адданасці Жызэль яе гарманічнага свету. Гэту сэнсавую грань вобраза ўзмацняе выдатнае па глыбіні выканаўчае майстэрства Ю. Траяна. Для яго Жызэль застаецца недасягальным ідэалам, сімвалам прыгажосці, адзіным на ўсё жыццё каханнем. Ён верыць у яе як у рэальнасць.

Наогул, калі ў Л. Бржазоўскай вобраз Жызэль-вілісы вырашаны амаль што ў сімвалічным плане, для больш пераканаўчага гучання якога знята бытавая канкрэтнасць, то Альберт у Ю. Траяна — зямны чалавек. Герой перажывае духоўнае абнаўленне. Славутае падзеі і заключныя сцэны другога акта акурат і сцвярджаюць бессмяротнасць духоўнага характа, што ідзе ў сабе Жызэль. Герой праз гора і пакуты пазнае сапраўднае каштоўнасці жыцця.

Танец Л. Бржазоўскай пацвярджае справядлівасць такога прасвятлення Альберта. Тут геранія такая адухоўленая, што ў яе пластычных маналогх адчуваецца ўнутраны свет. Гэта, напэўна, самая характэрная рыса ўсёй творчасці Людмілы Бржазоўскай: яна ўмее аддаць персанажу штосьці запаветнае са свайго роздзума аб харакце чалавека наогул. Сродкамі хараграфічнага мастацтва — танцам, рухам, жэстам, парэшце, позіткам, паставай — яна перадае пачуццё і настрой, паказвае характар пэўнай асобы, трапяткой, шчырай і эмацыянальнай. Такая ў яе і Жызэль.

Тацияна МУШЫНСКАЯ.

Беларускую сталіцу наведаў вядомы кампазітар, заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР Андрэй Пятроў. Ён даў аўтарскі канцэрт, сустрэўся з творчай грамадскасцю Мінска. Карэспандэнт «ЛіМа» меў гутарку з госьцем. Яна пачалася з пытання:

— Андрэй Паўлавіч, з часу папярэдняга вашага аўтарскага канцэрта ў Мінску прайшло шэсць гадоў. Раскажыце, калі ласка, якімі яны былі для вас у творчых адносінах.

— Гэтыя гады былі запоўнены працай над новымі сімфа-

піннымі творамі (у тым ліку — опера), паездкамі, сустрэчамі са слухачамі ў розных гарадах краіны. Вакальна-сімфанічныя фрэскі «Пётр Першы», якія на гэты раз пачулі мінчане, — канцэртны варыянт маёй вялікай работы, геранічнай оперы «Пётр Першы». Калі распрацоўваеш глыбокую тэму, то спачатку робіш кампактны канцэртны варыянт. Потым ужо я працую над тэатральным увабленнем твора. Так было ў свой час з балетам, створаным на матывах малюнкаў французскага мастака Жана Эфеля «Стварэнне свету»: спачатку выконваліся канцэртныя сюіты. Так здарылася і з операй «Пётр Першы». Фрэскі — гэта нешта накітат араторы ў чатырох частках. Для мінскай грамадскасці гэтае выкананне было прэм'ерай.

Дарэчы, маё захапленне музыкай пачалося з твора сюэтнага, які мае пэўную літаратурна-відэаінтэлектуальную праграму, — папулярнага перад вайной фільма «Вялікі вальс». Гісторыя жыцця выдатнага аўстрыйскага кампазітара Ігана Штрауса так мяне ўзрушыла, што на працягу кінасеанса я і вырашыў, што сам абавязкова стану кампазітарам. Ды цяжка сур'ёзна пачынаць занятыі музыкой, не маючы амаль ніякай падрыхтоўкі (раней я, як гэта прынята ў інтэлігентных сем'ях, не вельмі ахвотна музыковаў на скрыпцы). Некалькі гадоў настойлівых заняткаў далі мне

права на паступленне ў кансерваторыю. Закончыўшы яе, пісаў санаты, варыяцыі, фугі, аддаючы пры гэтым у душы перавагу лёгкай музыцы — джазу, песням. Тым не менш, у першую сваю музычную пядігодку пісаў і першы балет. Ён на сучасную тэму — «Бераг надзеі».

Работа ў кіно пачалася з фільма «Чалавек-амфібія». Неўзабаве пасля яго выхаду на экран я атрымаў многа прапапоў. Вялікую ролю ў маім творчым лёсе сыграла сустрэча з рэжысёрам Георгіем Данелія.

кай аркестравай фантазіяй. У «Цілі Уленшпігелі», напрыклад, надзвычай многа выдумкі, кампазітар бліскуча валодае аркестрам. Не выпадкова гэтым твораў зацікавіліся тэатры краіны.

У музыцы Вагнера мяне заўсёды прыцягвала вельмі натуральнае, гарманічнае злучэнне традыцый беларускай музыкальнай культуры з лепшымі дасягненнямі сучаснага музыкальнага мастацтва. Для яго твораў характэрны вялікая глыбіня, псіхалагічнасць, тонкасць. Ён па-

АКРЫЛЕННЫЯ МЕЛОДЫ

— Раскажыце аб вашай апошняй рабоце ў кіно?

— Напісаў музыку да першай сумеснай савецка-амерыканскай карціны «Сіняя птушка». Цяпер работа над фільмам закончана. У ім здымаліся многія вядомыя савецкія і амерыканскія кінаакцёры — Георгій Віцін, Маргарыта Церахава, Алег Папоў, Элізабет Тэйлар, Ава Гарднер, Джэйм Фонда, а ролю Сіняй птушкі выканала выдатная юная балерына Надзея Паўлава. Гледачы будучы адзінваць гэты твор. Магчыма, яны «заўважаць», што ў ім ёсць і музыка...

Тэматыка маіх работ вельмі разнастайная. Напрыклад, вясёлы і ў той жа час лірычны балет «Стварэнне свету», дзе дзейнічаюць міфічныя героі Адам, Ева, бог, анёлы, чэрці, а потым опера... «Пётр Першы», дзе расказваецца пра найбольш светлы перыяд ў жыцці вялікага дзяржаўнага дзеяча, пра яго мары, імкненні. Калі прыгадаць фільмы, да якіх я пісаў музыку, можна сказаць так: раскрываючы часам кантрастныя тэмы, я імкнуся ствараць пэўныя вобразныя ўяўленні — светлыя, рамантычныя, жыццёвыя сцвярджалыя. Мне заўсёды хочацца альяваць сілу і прыгажосць чалавека, здатнага змагацца за сапраўднае шчасце.

— Цікава даведацца, творчасць якіх беларускіх кампазітараў вам найбольш блізкая?

— Добра ведаю і люблю музыку Яўгена Глебава, Генрыха Вагнера, Ігара Лучанка. Творчасць Глебава вызначаецца яр-

майстэрскі валодае рознымі музыкальнымі жанрамі і формамі — я ўспамінаю, напрыклад, яго балет «Пасля балю». А ў дзень свайго прыезду ў Мінск даведаўся з газет, што майму другу за праслаўленне бессмяротнага подзвігу герояў Брэскай крэпасці ў вакальна-сімфанічнай паэме «Герой Брэста» прысуджана прэмія Ленінскага камсамола Беларусі.

Песні Ігара Лучанка заваявалі сімпатыі шматлікіх слухачоў і, зразумела, выканаўцаў усёй нашай краіны. Мне асабліва імпаўне арганічнае спалучэнне ў гэтых песнях традыцыйна-фальклорнай асновы з пошукамі сучаснай музыкальнай мовы.

Акурат у красавіку на сцэне Вялікага операнага тэатра ў Мінску ажываюць героі майго балета «Стварэнне свету», які мае для мяне важнае значэнне. Спектакль, пастаўлены ў Беларусі, адметны ён характарызуецца сучаснымі творчымі пошукамі хараграфічнай выканаўцаў. Які ён атрымаўся, хай мяркуюць гледачы, крытыка, рэцэнзенты. Я чкаю гэтых водгукаў, хвалююся.

Так, афішы запрашаюць мінчан і гасцей сталіцы на першыя паказы балетнага спектакля «Стварэнне свету». У гмаху, што стаіць на плошчы Парыжскай камуны, лунае акрыленая пахненнем музыка таленавітага сучаснага кампазітара.

Інтэр'ю запісала Святлана СЫСОЕВА.

нарліўцаў і з самога сябе таксама. А якім пранізітым быў позірк дубаўскага Мешчанчука ў «Бацькаўшчыне» паводле К. Чорнага! Фігура другаградная, гэты персанаж запамінаўся сваім агідна хісткім характарам: то нахабны і злысны, то бездапаможны баязлівец. У шматлікім натоўпе людзей, што трапілі ў гэты вялікіх падзей, гэты быў адметны, меў сацыяльную прыкмету і акрэслены ўнутраны свет.

Здаралася, што Г. Дубаў выходзіў на працягу аднаго спектакля... у чатырох ролях («Клоп» У. Маякоўскага ў рэжысуры Б. Эрмана), і тут зольнасць акцёра да пераўвасаблення была надзвычай карыснай. І зноў жа экзамен на сталасць: чатыры разы артыст даводзіў сваё ўменне арганічна ўваходзіць у палітуру пэўнага паставачнага плана і ў пэўны стыль сцэнічнага твора.

Пра Г. Дубава сёння я, рэжысёр, маю права гаварыць як пра акцёра-аднадумцу. З усіх пастаўленых мною з яго ўдзелам спектакляў хочацца вылучыць чатыры. Работы ў Іх, мне думаецца, з'яўляюцца пакуль вяршыняй яго акцёрскай творчасці. Па-сапраўднаму я адчуў магчымасці артыста гадоў сем назад, калі мы

задумалі з групай маладых акцёраў у вучэбным парадку прапрацаваць над класічнай камедыяй Гальдоні «Слуга двух паноў».

Выбар гэты быў не выпадковы. Менавіта гэтай камедыяй знаходзіцца на пераломным пункце творчасці Гальдоні, калі драматург адыходзіў ад схематычных трукавых традыцыйных камедый масан і пачынаў пісаць камедыі характараў. Ад акцёра тут патрабавалася ўменне не толькі апраўдаць ашаламляльныя камедыйныя сітуацыі, а і ўменне пранізаць у псіхалогію вобраза, паказаць рух характараў, захоўваючы пры гэтым глыбокую веру і пачуццё жыццёвай праўды ў самых неаерагодных паваротах камедыйнага сюжэта. Для маладых задача сама высакародная! Паўстае вострае неабходнасць працаваць над усімі элементамі акцёрскай тэхнікі — уяўленнем, пластычнай танцам, валакам, рытмам, бо ўсё гэта становіцца неабходным выяўленчым матэрыялам для раскрыцця думкі, пачуцця, вобразнага бачання свету. Рэцэнзенты, адзначаючы ансамблеўнасць спектакля ў цэлым, справядліва заўважалі, што «першую снопіну» ў ім іграе артыст Дубаў, які стварыў надзвычай дакладны і сцэнічным малюнку характар і ў той жа час традыцыйную для італьянскай народнай камедыі маску. І хоць Г. Дубаў выступаў не ў галоўнай ролі, на яго манеру і ры арыентавалі ўсе ўдзельнікі спектакля.

Менавіта роля Панталоне пераканала мяне ў тым, што настаў час думаць пра шэраг п'ес у рэпертуары тэатра з

разлікам на гэтага акцёра. І такія п'есы знайшліся. Са спектакляў апошніх гадоў, якія атрымалі шырокае прызнанне, можна вылучыць тры, у якіх цэнтральныя ролі ўвасоблены Г. Дубавым. Гэта «Трыбунал» А. Макаёнка, «Багна» А. Струўскага і «Доктар філасофіі» Б. Нушыча. Я з цяжкасцю ўяўляю сабе іншага акцёра, які так сыграў бы Цярэшку Калабка ў складанейшым жанры трагікамедыі, Кірылу Кісельніка ў рускай класічнай псіхалагічнай драме і пана Жывату ў іскрамётнай, амаль буфоннай камедыі Браніслава Нушыча.

Мне думаецца, што класічная формула Станіслаўскага пра акцёрскае пераўвасабленне — «быць іншым», застаючыся самім сабой», набывае ў сучаснай акцёрскай творчасці новы і больш поўны сэнс. Толькі застаючыся самім сабой, актыўнай творчай асобаю з дакладным ідэіным і грамадзянскім пазіцыямі, сучасны акцёр можа суадносіць самай розныя ролі, вобразы, характары, эпохі з сацыяльнымі і маральнымі праблемамі свайго часу.

Артыст Г. Дубаў вельмі скупа нарыстаецца аэнішнімі атрыбутамі пераўвасаблення, ды ён уме раскрыць унутраны свет свайго героя і прынаваць да яго увагу сучаснага гледача. Здава-

лася б, што агульнага паміж жыццёвым, розумам, кемлівацю беларускага калгасніка Цярэшкі, наўнай дабротой і хрысціянскай пакарліваасцю Кірылы Кісельніка і вольнічым напорам мешчаніна-багацеля Жывату? Чым яны могуць быць аднолькава цікавыя сучаснаму гледачу? Могуць, таму, што ў асацыятыўным плане Г. Дубаў у адным выпадку сцвярджае духоўную веліч савецкага чалавека, у другім — крах хрысціянскіх ілюзій, асуджанасць сумленнага чалавека ў свеце карысці, у трэцім — бездухоўнасць чалавека буржуазнага грамадства. Абсалютна розныя характары, не падобныя адзін на аднаго людзі, і дзейнічаюць яны ў розныя часы і ў розным асяроддзі, і гэта вы бачыце, адчуваецца, гэтым верыце. Ды акцёр застаецца самім сабой як мастакоўская індывідуальнасць.

Па-грамадзянску актыўнымі называюць такіх артыстаў, бо яны арганічна паглыбляюцца ў сацыяльную сутнасць персанажа. Ім чужая вульгарная сацыялогія, яны так выхаваны, што класавая ацэнка зробленага персанажа натуральна ўваходзіць у мастацкія абрысы вобраза. Не прышпільваецца, не дадаецца як нешта абавязковае па нормах і правілах, а з'яўляецца працягам роздзума артыста пра жыццё і пра чалавека. Так дэманструе мастак разуменне прыроды сцэнічнага адлюстравання рэальнасці праз тое

шкло, якое павялічвае і робіць больш буйнымі рысы і прыкметы непаўторных прадстаўнікоў чалавечства Камуністычны светапогляд узбройвае мастака на такое разуменне ім сваіх творчых задач.

У спартыўнай тэрміналогіі ёсць паняцце «спартыўная форма». Ад яе залежыць поспех. Хаця яна і не гарантуе суцэльнага перамогі, але надае спартсмену ўпэўненасць і дорыць яму адчуванне права выступаць на самых адказных арэнах і пляцоўках. Я ўпэўнены, што Г. Дубаў цяпер мае выдатную спартыўную форму, якая дазваляе яму дзёрна думаць пра свой заўтратані творчы дзень. Варта паглядзець яго на сцэне ў галоўнай або ў эпизодычнай ролі, каб перанавацца ў гэтым. Гледачы палюбілі акцёра, яны ведаюць, што ён здатны сапраўды па-мастакоўску здзіўляць залу сваім глыбокім пранікненнем у жанр і сутнасць сцэнічнага відовішча, свайі абмалёўкай арыгінальных вобразаў. Таму мы ўсе чакаем ад яго нечаканых (дазволіце сабе каламбур) сустрэч з ім у рэпертуарных навінках коласцаў. Яны павінны быць цікавымі.

С. КАЗІМІРЭЎСКИ, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР.

СПРАВА АГУЛЬНАПАРТЫЙНАЯ,

НЯДАўНА адбылося пашыранае пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры БССР, на якім былі зацверджаны мерапрыемствы па выкананню рашэнняў XXV з'езда КПСС у галіне культурнага будаўніцтва. У пасяджэнні прынялі ўдзел кіраўнікі абласных упраўленняў культуры, творчых саюзаў рэспублікі, дырэктары і рэжысёры тэатраў, філармоній, культасветработнікі.

На калегіі з дакладам выступіў міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч.

— Работнікі культуры і мастацтва рэспублікі, — адзначыў ён, — горака падтрымліваюць гістарычныя рашэнні XXV з'езда КПСС і гатовы зрабіць усё, каб унесці свой вагон у агульнапартыйную, агульнанародную справу будаўніцтва камуністычнага грамадства.

Дакладчык падкрэсліў, што ў мерапрыемствах ЦК Кампартыі Беларусі па выкананню рашэнняў XXV з'езда КПСС звяртаецца ўвага на неабходнасць комплекснай арганізацыі культурнага абслугоўвання сельніцтва, шырокага выкарыстання ў гэтых мэтах прафесіянальнага мастацтва і ўсіх форм культуры-масавай работы. Гаворка ідзе не проста аб колькасцях паказчыках, ставіцца задача — кардынальнага паліпшэння ўсёй справы мастацкага абслугоўвання працоўных.

У актыве работнікаў мастацтва Беларусі нямала твораў высокага грамадзянскага гучання, добрага мастацкага ўзроўню. У 1975 годзе, напрыклад, на сценах тэатраў рэспублікі было пастаўлена 37 спектакляў савецкіх аўтараў. Сярод іх «Пракал аднаго пасяджэння» — у тэатры імя Янкі Купалы, «Сталевары» — у тэатры імя Якуба Коласа, «У буру» — у тэатры оперы і балета і іншыя значныя творы, што ўслаўляюць веліч нашай эпохі, раскрываюць унутраны свет сучасніка. Ва Усесаюзным фестывалі,

прысвечаным 30-годдзю Перамогі над фашысцкай Германіяй, спектакль «Апошні шанс» па п'есе В. Быкава ў тэатры імя Я. Купалы атрымаў дыплом першай ступені, «Скажы сваё імя, салдат» (аўтар А. Вярцінскі) у Тэатры лялек БССР — другой ступені, «Васіль Цёркін» па п'есе А. Твардоўскага ў рускім тэатры імя М. Горькага і «Вернасць» В. Бергольц у Брэсцкім тэатры — дыплумы фестывалю.

У апошнія гады наглядліся пэўныя станоўчыя зрухі ў нацыянальнай драматургіі. Сёння ў афішах тэатраў — 35 назваў спектакляў, створаных па п'есах беларускіх аўтараў. Шырока ідуць драматургічныя творы К. Крапівы, А. Макаёнка, І. Шамякіна, М. Матукоўскага, А. Петрашкевіча.

На працягу 1971—1975 гадоў Міністэрствам культуры БССР было разгледжана 125 работ беларускіх аўтараў і 38 з іх рэкамендаваны тэатрам да пастаўкі.

Але разам з гэтымі пазітыўнымі фактамі, падкрэсліў Ю. Міхневіч, у рэпертуары нашых тэатраў адчуваецца востры недахоп твораў на так званую «вытворчую» і патрыятычную тэмы, твораў, якія глыбока, па-мастацку раскрываюць вобраз рабочага чалавека — творцы ўсіх матэрыяльных доброт, вобраз нашага сучасніка. Беларускія драматургі, дзеячы нашых тэатраў у гэтай справе ў вялікім даўгу перад народам.

Самая дасканалая драматургія, гаворыць далей дакладчык, патрабуе яшчэ і глыбокага рэжысёрскага асэнсавання, таленавітага спецічнага ўвасаблення. Поспех значных работ нашых тэатраў грунтуецца на творчым завасненні лепшых традыцый рускага класічнага і савецкага тэатральнага мастацтва. На жаль, наша штодзённая практыка ведае і іншыя прыклады, калі асобныя рэжысёры неразборліва ставяцца да рэпертуару, бачаць галоўнае ў тым, каб «не адстаць ад моды», ганяюцца за сенсацыяй. Адсюль і творчы брак.

Значную частку свайго даклада міністр прысвяціў развіццю ў рэспубліцы музычнай культуры. У гэтай справе, адзначыў ён, ёсць пэўныя здабыткі. Палепшылася прапаганда беларускай музыкі,

павысілася яе роля ў эстэтычным выхаванні працоўных.

За апошні час беларускімі кампазітарамі створаны шэраг цікавых твораў. Высокую ацэнку грамадскага атрымалі працы Я. Глебава ў галіне сімфанічнай і эстраднай музыкі, балета, сімфанічнай і камернай музыкі Л. Абелівіча, камерна-інструментальная і вакальная — А. Багатырова, музычныя камедыі і п'есні Ю. Семіяні, п'есні Ул. Алоўнікава, І. Лучанка і іншых.

Значнай з'явай у музычным жыцці рэспублікі з'явіліся пастаўленыя тэатрам оперы і балета БССР балеты «Пасля балю» Г. Вагнера і «Ціль Уленшпінгеля» Я. Глебава, а таксама тэатрам музычнай камедыі БССР — оперы Ю. Семіяні «Паўлінка» і «Тыдзень вечнага кахання».

Тым не менш стварэнне нацыянальнага рэпертуару для музычных тэатраў рэспублікі з'яўляецца ўсё яшчэ адной з вострых праблем.

Мінулае пяцігоддзе было ў многім плённым для нашых музыка-канцэртных калектываў. Абагаціўся ў цэлым рэпертуар, вырасла выканаўчае майстэрства.

Аднак, як заўважыў прамоўца, у дзейнасці канцэртных арганізацый і музычных калектываў яшчэ шмат невырашаных праблем. Асобныя канцэртныя групы, асабліва тыя, што абслугоўваюць сяло, яшчэ непатрабавальна ставяцца да складання паўнаважкага рэпертуару, павышэння якасці выступленняў.

У дакладзе былі закрануты пытанні выяўлення мастацтва, аховы помнікаў гісторыі і архітэктуры. Творчасць беларускіх майстроў пэндзля і рэзка, графікі і прыкладнога мастацтва шырока вядомая далёка за межамі рэспублікі. Разам з тым, трэба будзе яшчэ нямала зрабіць у паліпшэнні прапаганды выяўленчага мастацтва, арганізацыі выставак, будаўніцтва важных аб'ектаў манументальнай прапаганды.

У рэспубліцы ўзята пад ахову дзяржавы 14.530 помнікаў гісторыі, рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы, архітэктуры, археалогіі і г. д. У 1969—1975 гадах Беларускае таварыства аховы помнікаў выдаткавала на рэстаўрацыйныя работы 895 тысяч рублёў, рэалізавана ж толькі 592 тысячы. Гэта вялікае ўпушчэнне.

Адным з самых важных участкаў культурнага будаўніцтва, гаворыць Ю. Міхневіч, з'яўляецца культурна-асветная работа. Дзейнасць культасветустановаў праходзіць у самай густой масе. Кола пытанняў, якія павінны яны вырашаць, сапраўды не мае мяжы. Гэта і прапаганда нашага ладу жыцця, і арганізацыя сацыялістычнага спорціцтва, і пытанні ідэйнага, маральнага і мастацкага выхавання і г. д. Вось некалькі характэрных лічбаў. Толькі за мінулы год у культасветустановах рэспублікі было прачытана больш за 86 тысяч лекцый, на якіх прысутнічала 6 мільянаў чалавек.

Поспех штодзёнай работы нашых клубаў, дамоў культуры, бібліятэк па ідэйна-палітычнаму выхаванню працоўных залежыць ад умення культасветработнікаў спалучаць змест лекцый, дакладаў, гутарак, паліграфічных і практычных справамі калектываў прадпрыемстваў, калгасаў і саўгасаў, навучальных устаноў, з задачай фарміравання высокіх

ідэйна-маральных якасцей савецкага чалавека. Спецыфіка культурна-асветнай работы дазваляе эмацыянальна раскрываць сэнс і значэнне сацыяльных пераўтварэнняў, якія адбываюцца ў краіне, велічнасць нашых здзяйсненняў, прыгажосць унутранага свету савецкага чалавека.

Дзеля ісціны трэба заўважыць, што не ўсе магчымасці, не ўсе рэзервы мы выкарыстоўваем у гэтай справе. Узяць хоць бы работу нашых музеяў. У рэспубліцы налічваецца 52 дзяржаўныя музеі і 11 іх філіялаў. Некаторыя з іх заваявалі вялікую папулярнасць у народзе. Скажам, калі Брэсцкі абласны краязнаўчы музей у 1970 годзе наведвала 82,5 тысячы чалавек, дык летась ужо 264 тысячы. Больш чым у два разы за гэты перыяд павялічылася колькасць наведвальнікаў у Мазырскім і Полацкім краязнаўчых музеях, Ушацкім музеі народнай славы, Навагрудскім доме-музеі А. Міцкевіча. Па-ранейшаму шматлюдна ў залах Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, на тэрыторыі мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой», усё большай папулярнасцю карыстаюцца літаратурныя музеі Янкі Купалы і Якуба Коласа. Разам з тым ёсць у нас музеі, дзе ў апошні час наменцілася тэндэнцыя зніжэння колькасці наведвальнікаў. Гэта можна сказаць аб некаторых музейных установах Магілёўскай і Гродзенскай абласцей. Гэтыя трывожныя сімптомы сведчаць аб пэўных недахопах навукова-даследчай і метадычнай работы, аб'якавых адпосінах да фарміравання экспазіцыі, нізкім узроўні масава-асветніцкай работы.

Шырокія магчымасці маюць усе віды культурна-асветных устаноў. Асабліва гэта тычыцца развіцця мастацкай самадзейнасці, якая ў Беларусі мае выдатныя традыцыі. У цэлым па рэспубліцы ў гуртках мастацкай самадзейнасці сістэматычна займаецца больш як 570 тысяч чалавек. У 1975 годзе калектывамі мастацкай самадзейнасці рэспублікі было дадзена амаль 150 тысяч канцэртаў і спектакляў, на якіх прысутнічала каля 85 мільянаў чалавек.

Не трэба даказваць, што адным з асноўных паказчыкаў работы кожнай клубнай установы з'яўляецца ўзровень развіцця мастацкай самадзейнасці ва ўсіх аспектах — ад рэпертуару да ўплыву самога ўдзелу ў самадзейнасці на рост сацыяльнай і працоўнай актыўнасці гуртоўнаў. Іх агульная культура і маральных якасцей.

Самадзейнае мастацтва з'яўляецца, падкрэсліў дакладчык, самай шырокай формай мастацкага самавыражэння народа, яно выходзіць эстэтычны густ, з'яўляецца крыніцай радасці і натхнення і павінна шырока развівацца ў кожным працоўным калектыве. Удасканаленне кіраўніцтва гэтым важным участкам культурнага жыцця, пастаянная арганізацыйная і творчая дапамога гэтай справе — адна з надзённых нашых задач.

Другі год крочыць па краіне Усесаюзны фестываль самадзейнага мастацтва працоўных. За гэты перыяд толькі па сістэме дзяржаўных клубных устаноў у нас створана 1.020 новых самадзейных калектываў. Асабліва добра гэтая справа была арганізавана ў Брэсцкай, Віцебскай і Магілёўскай абласцях.

Да станоўчых зрухаў можна аднесці і нараджэнне раённых і гарадскіх святаў песні, марш-парадаў духавых аркестраў, масавых тэатралізаваных відовішчаў і г. д.

Разам з тым, наўныя рэзервы і магчымасці далейшага ўздыму народнай творчасці выкарыстоўваюцца далёка не поўна. Недастаткова глыбока аналізуюцца працэсы, што адбываюцца ў мастацкай самадзейнасці, далёка не заўсёды поспехі, дасягнутыя ў час аглядаў і конкурсаў, замацоўваюцца ў штодзёнай рабоце.

Ход фестывалю паказвае, што яшчэ не ўсюды ён дасягнуў адпаведнага творчага размаху, наглядзецца жанравая вузкасць, абмежаванасць рэпертуару. Дарэчы, рэпертуарная палітыка патрабуе асаблівай увагі. Між тым, як сведчаць факты, нашы дамы народнай творчасці і мастацкай самадзейнасці, клубы і бібліятэкі трымаюць самадзейныя калектывы ў гэтай справе «на галодным рэпертуарным пайку». Слаба працуюць для мастацкай самадзейнасці нашы беларускія паэты, драматургі, кампазітары.

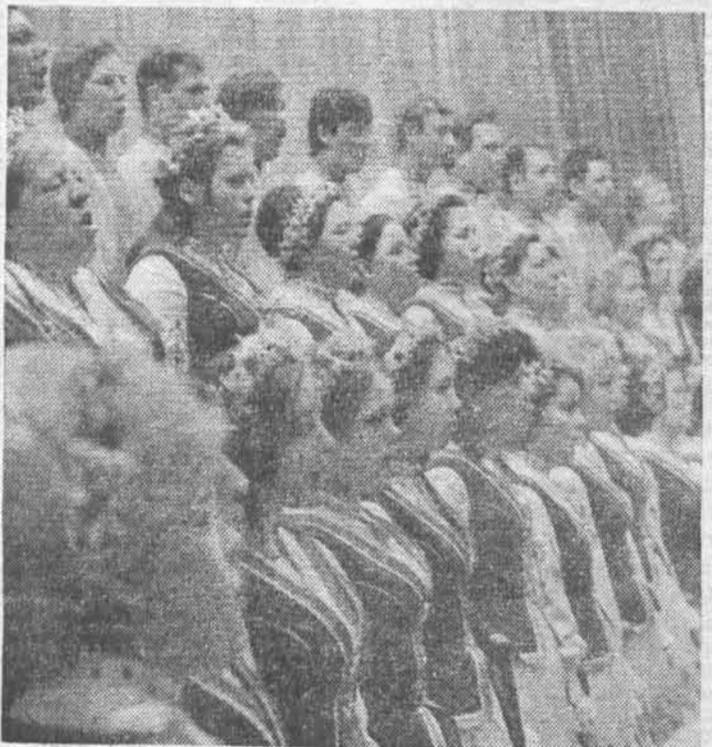
Патрабуюць увагі і пытанні развіцця некаторых жанраў самадзейнасці. Гэта датычыць, у прыватнасці, духовай музыкі. Колькасць духавых аркестраў у клубных установах Міністэрства культуры павялічылася ў 1975 годзе ўсяго на 4 адзінкі, а ў Мінскай і Магілёўскай абласцях колькасць іх нават зменшылася. Наглядзецца і змяншэнне колькасці аркестраў народных інструментальных ансамбляў, многія з якіх падобныя як блізныя, захоўваюць устойлівую тэндэнцыю да росту. Эстрада карыстаецца папулярнасцю ў моладзі, ды і не толькі ў моладзі. І гэта трэба вітаць. Але нельга заплюшчваць вочы на тое, што ёсць тут шмат ад захвалення модай, што вядзе да лёгкасці ў выбары рэпертуару, да безгустоўнасці.

Дакладчык спыніў увагу прысутных на прапагандзе літаратуры і мастацтва, якая ў радзе месц пастаўлена яшчэ слаба. У першую чаргу гэтым павінны займацца народныя універсітэты культуры, якіх, дарэчы, у рэспубліцы яшчэ недастаткова — усяго 211 з 67 філіяламі, якія ахопліваюць каля 43 тысяч чалавек. Перад органамі культуры ставіцца задача ў бліжэйшы час павялічыць сетку універсітэтаў з тым, каб яны функцыянавалі пры кожным тэатры, у філармоніях, музеях (асабліва мастацкіх і літаратурных), пры абласных і большасці гарадскіх бібліятэках, парках культуры і адпачынку.

Ю. Міхневіч у сваім дакладзе зрабіў аналіз работы бібліятэк рэспублікі. Насцярожвае той факт, падкрэсліў ён, што ў масавых бібліятэках марудна расце абарачальнасць кніг, колькасць чытачоў. Гэтыя паказчыкі ў Беларусі ніжэйшыя, чым агульнасаюзныя. Цяпер у рэспубліцы праводзіцца работа па цэнтрызацыі бібліятэк. Гэтай сур'ёзнай справе трэба надаць першачарговую ўвагу.

Прамоўца азнаёміў прысутных таксама са станам музычнай адукацыі ў рэспубліцы, пытанні выхавання і падбору кадраў, паліпшэння матэрыяльнай базы культасветустановаў, расказаў аб мерах, якія прымаюцца Міністэрствам культуры ў гэтых галінах.

Пасля даклада разгарнуліся спрэчкі.

Вялікім поспехам у аматараў песні карыстаецца народны хор Ілімавіцкага РДК.

Фота В. БЫСАВА.

СПРАВА АГУЛЬНА НАРОДНАЯ

Начальник Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры Г. Клісава прывяліла сваё выступленне падбору, расстаноўцы і выхаванню кадраў культасветработнікаў на Віцебшчыне. У некаторых раёнах, паведамля яна, работнікі культуры падтрымліваюць цесныя сувязі са школай, дзе ў некаторых з васьмь класаў праводзіцца прафарыянтацыя вучняў менавіта ў галіне культасветработы. Гэта дае станоўчыя вынікі. Шырока практыкуецца падбор аб'ектаў для наступлення ў культасвет- і музычныя вучылішчы, розныя курсы.

Гэтая ж тема прагучала ў выступленні намесніка начальніка Гомельскага абласнога ўпраўлення культуры С. Ліса. Ён адзначыў, што найбольшую праблему складае камплектаванне кадрамі сельскіх асродкаў культуры. Штогод на Гомельшчыне ў сельскія клубы, дамы культуры да 270—280 культасветработнікаў, але многія з іх застаюцца там ненадоўга. Цяжкасць кадраў тлумачыцца і слабай матэрыяльнай базай устаноў культуры, недавальняючымі ўмовамі працы. Прамоўца паведаміў аб мерах, якія прымаюцца для вырашэння кадравых пытанняў. У прыватнасці, пачала практыкавацца даплата культработнікам за кошт калгасаў і саўгасаў, больш сур'ёзна сталі падыходзіць да арганізацыі вучобы культасветработнікаў.

Толькі 30 працэнтаў работнікаў культуры Міншчыны маюць спецыяльную адукацыю. — сказаў начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення культуры Ул. Бўсэвіч. — Адсюль вынікае пытанне аб павышэнні прэстыжу, аўтарытэту клубнага работніка. Трэба, каб гэтая прафесія стала прыцягальнай для нашай моладзі.

Прамоўца спыніўся на цяжкасцях, якія сустракаюць у сваёй практычнай рабоце многія загадчыкі клубаў і дамоў культуры. Праблему складае і транспарт, і набывццё клубнага інвентару, розных тэхнічных сродкаў.

Паўнай пераклічкай з некаторымі аспектамі даклада Ю. Міхневіча з'явіліся выступленні дырэктара Віцебскага абласнога Дома народнай творчасці Г. Вроцкай, дырэктара Гомельскага абласнога бібліятэкі Г. Патапавай, начальніка Брэсцкага абласнога ўпраўлення культуры В. Клімчука, намесніка начальніка Магілёўскага ўпраўлення культуры З. Лысені.

3 МЕРАПРЫЕМСТВАЎ

Міністэрства культуры БССР

па выкананню рашэнняў XXV з'езда КПСС

З мэтай аказання актыўнай дапамогі партыйным арганізацыям у выкананні рашэнняў XXV з'езда КПСС, Міністэрства культуры БССР лічыць неабходным сканцэнтравана намагацца ўстаноў культуры і мастацтва на задавальненні духоўных і эстэтычных запатрабаванняў працоўных, больш шырокім далучэнні іх да багатай сацыялістычнай культуры, паліпашэнні творчай дзейнасці тэатраў і канцэртных арганізацый, удасканаленні сістэмы падбору, навучання і выхавання кадраў культуры і мастацтва, шырокім сацыялістычным спабарэннем за лепшую пастаноўку ідэйна-маральнага і эстэтычнага выхавання працоўных. Для гэтага:

У ГАЛІНЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА

Ажыццяўляць канцэртнае і тэатральнае абслугоўванне

начальніка ўпраўлення культуры Мінскага гарвыканкома Э. Лукевіча і інш.

У прыватнасці, Г. Вроцкай адзначыла, што няўвага да жанравай разнастайнасці прыводзіць да сумных вынікаў. Прынамсі, на Віцебшчыне ў апошні час слаба развіваецца, асабліва ў сельскай мясцовасці, харэаграфічнае і харавое мастацтва.

Г. Патапава спынілася на цяжкасцях, якія стаяць на шляху цэнтралізацыі бібліятэчнай справы. Паспяховаму ажыццяўленню важнага мерапрыемства, адзначыла яна, перашкаджае адсутнасць паміжрэспубліканскага транспарту, адпаведных памяшканняў. Гэтыя пытанні трэба вырашаць неадкладна. В. Клімчук і Э. Лукевіч расказалі аб зрухах, якія адбыліся на Брэсцшчыне і ў Мінску ў развіццё культуры. Прынамсі, у Брэсцкай вобласці толькі за апошнія гады было пабудавана 56 сельскіх клубаў і дамоў культуры, на 2,5 мільёна рублёў павялічыўся бібліятэчны фонд, зменшылася цяжкасць кадраў культасветработнікаў.

Значна ўмацавалася матэрыяльная база культасветустаноў у сталіцы рэспублікі. Некаторыя бібліятэкі атрымалі выдатныя памяшканні, уведзены ў строй некалькі новых кінатэатраў, палацаў культуры, музычных школ. Разам з тым абодва прамоўцы закранулі шэраг яшчэ не вырашаных праблем, якія тычацца ў першую чаргу пытанняў эстэтычнага выхавання працоўных, арганізацыі вольнага часу, работы клубных устаноў.

Аб рабоце калектыву Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы расказаў яго дырэктар І. Міхалюта. Ён адзначыў, што ў апошні час выпусцілі 8 спектакляў па арыгінальных п'есах беларускіх аўтараў. Высокую ацэнку грамадскасці атрымалі гастролі тэатра ў Маскве, Кіеве, Ленінградзе. Прамоўца спыніўся на праблеме рэжысёрскіх кадраў, аптымальнай загрузкі акадэмічнага саставу.

На пасяджэнні калегіі выступілі таксама начальнік Гродзенскага абласнога ўпраўлення культуры А. Лыскоў, начальнік Галоўнага ўпраўлення рамонтна-вытворчых прадпрыемстваў і забеспячэння Міністэрства культуры БССР Л. Паскрэбка, дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны П. Лавецкі, дырэктар Дзяржаўнага драматычнага рускага тэатра імя М. Горкага М. Няронскі.

працоўных рэспублікі на падставе штокартальных планаў. Арганізаваць у тэатрах, дамах культуры, клубах шырокі паказ спектакляў савецкіх аўтараў на сучасныя тэмы, якія адлюстроўваюць важнейшыя напрамкі эканамічнай палітыкі партыі, веліч справу народа — будаўніка камунізму.

Забяспечыць не менш чым 50 выступленняў у год прафесіянальных калектываў на ўдарных будоўлях пяцігодкі і ўдучых прадпрыемствах рэспублікі.

Паглыбіць сацыялістычную садружнасць Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР з Мінскім аўтазаводам, тэатра імя Я. Купалы з Мінскім трактарным заводам, тэатра імя Я. Коласа з ПТА «Маналіт», тэатра імя М. Горкага з камвольным камбінатам, ТЮГа з матавелаавадом, Дзяржаўнага

тэатра лялек з заводам імя С. Кірава, Белдзяржфілармоніі з ПТА імя У. І. Леніна, Гомельскага абласнога філармоніі з нафтавікамі г. Мазыра.

Стварыць пастаянна дзеючыя філіялы тэатра оперы і балета ў Палацы культуры МАЗа, тэатра імя Я. Купалы ў Палацы культуры МТЗ, тэатра імя М. Горкага ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў. Арганізаваць у філіялах пастаянны паказ лепшых пастановак, адкрыць ва ўніверсітэтах культуры факультэты тэатральнага мастацтва.

Замацаваць за ўсімі народнымі тэатрамі рэспублікі прафесіянальны калектывы, аказваць пастаянную дзейную дапамогу самадзейным артыстам, штогод сумесна з Беларускай тэатральнай аб'яднаннем падводзіць вынікі шэфства над народнымі калектывамі, заахвочваць найбольш актыўных дзеячаў тэатра, якія садзейнічаюць развіццю самадзейнай творчасці працоўных.

Да 1980 года колькасць спектакляў і канцэртаў дасягнуць да 25 тысяч, а колькасць абслугоўваемых глядачоў да 7,8 млн., забяспечыць пры гэтым правядзенне 5 канцэртаў і спектакляў штомесячна ў раённых цэнтрах і 2—3 у год на цэнтральных сядзібах калгасаў і саўгасаў.

Забяспечыць сярэдняе наведванне ў тэатрах рэспублікі на ранішніх спектаклях — 90 працэнтаў, вячэрніх — 85 працэнтаў.

Адкрыць у гэтай пяцігодцы тэатры лялек у г. Магілёве (1976 г.), Віцебску (1978 г.), Гродна (1980 г.), ператварыць гастрольна-канцэртныя аддзяленні Белдзяржфілармоніі ў Віцебску, Гродна, Магілёве і Брэсце ў абласныя філармоніі, у 1978 годзе стварыць Дзяржаўнае рэспубліканскае канцэртнае аб'яднанне «Белканцэрт».

Дзяржаўнаму акадэмічнаму Вялікаму тэатру оперы і балета БССР завяршыць работу па стварэнню опер: у 1977 годзе — «Пінскай шляхты», у 1978 годзе — «Свой легенды» і «У пушчах Палесся».

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ І ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

З мэтай паліпашэння прапаганды савецкай музыкі арганізаваць цэнтралізаванае камплектаванне фанатэкс устаноў культуры і мастацтва, навучальных устаноў.

Унесці прапановы па арганізацыі рэспубліканскага харавога таварыства.

Пры музфондзе Саюза кампазітараў БССР і Белдзяржфілармоніі арганізаваць друкаванне і распаўсюджванне нотнага матэрыялу для выканання твораў малых форм, створаных беларускімі аўтарамі.

Больш поўна выкарыстоўваць у ідэйна-эстэтычным выхаванні працоўных творы выяўленчага мастацтва, забяспечыць больш дзейную сістэму аховы і прапаганды помнікаў культуры.

Удасканаліць практыку дзяржаўнага ўдзелу ў стварэнні новых твораў выяўленчага мастацтва з улікам тэматычных планаў і неабходнасці папаўнення экспазіцыі музеяў і перасоўных выставак. Разам з камісіяй праўлення Саюза мастакоў БССР па выставачай дзейнасці, з выставачным камітэтам свочасова распрацоўваць тэматычныя планы буйнейшых мастацкіх выставак, акцэнтуючы ў планах сацыяльназначную тэматыку.

Правесці рэспубліканскія мастацкія выстаўкі: «Палітычнага плаката» — у 1976 г., «Маладосць краіны» — у 1976 г., выстаўку, прысвечаную 60-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, — у 1977 г., «Заўжды напачатку» — у 1977 г., «На вярце Радзімы» — у 1978 г., выстаўку паріжэта «Наш сучаснік» — у 1978 г., выстаўку акварэлі «Дзесятыя пяцігодка» — у 1978 г., «Савецкай Беларусі 60 гадоў» — у 1978 г., выстаўку, прысвечаную завяршэнню 10-й пяцігодкі, — у 1980 г.

Падрыхтаваць у 1976 годзе памяшканні для экспанавання перасоўных мастацкіх выставак у 308 гарадскіх, раённых, сельскіх дамах культуры, у тым ліку ў Віцебскай вобласці — 64, Брэсцкай — 39, Гомельскай — 64, Гродзенскай — 47, Мінскай — 46, Магілёўскай — 46.

Разам з Саюзам мастакоў БССР арганізаваць паказ у 1976 г. не менш чым 170 перасоўных выставак, у 1977 г. — 180, у 1978 г. — 220, у 1979 г. — 250, у 1980 г. — 280.

Завяршыць за гады пяцігодкі рэстаўрацыю помнікаў архітэктуры: у Мінскай вобласці — 6, Брэсцкай — 2, Гродзенскай — 6, Віцебскай — 3, Магілёўскай — 4, Гомельскай — 3.

Сумесна з Саюзам мастакоў БССР і Беларускай асацыяцыяй праходзіць Тымдзень выяўленчага мастацтва ў кожнай вобласці, у ходзе якога арганізаваць у клубных устаноўках, на прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах, устаноўках і навучальных устаноўках прагляд экспазіцыі перасоўных выставак з твораў жывапісаў, графікаў, скульптураў, майстроў народных мастацкіх промыслаў.

Адкрыць у 1977 годзе музей В. К. Бялыніцкага — Бірулі ў г. Магілёве, у 1979 годзе — музей выяўленчага мастацтва ў г. Пінску.

У ГАЛІНЕ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНАЙ РАБОТЫ

У дамах культуры, клубах, парках, музеях праводзіць цыклы лекцый, народныя чытанні, вусныя часопісы і іншыя масавыя мерапрыемствы на тэмы: «Рашэнні XXV з'езда КПСС — у жыцці», «Планы партыі — планы народа», «Партыя — розум, гонар і сумленне нашай эпохі», «Наша натхнёная праца — табе, пяцігодка!» і іншыя, арганізаваць сустрэчы з дэлегатамі XXV з'езда КПСС, кіраўнікамі партыйных і савецкіх органаў, прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, перадавікамі вытворчасці.

У галіне культурна-асветнай работы на працягу першага паўгоддзя 1976 года распрацаваць у кожным раёне, горадзе, вобласці комплексны план развіцця культуры на 1976—1980 гг., прагледзеўшы ў іх канкрэтныя меры па развіццю і ўпарадкаванню сеткі устаноў культуры, умацаванню іх матэрыяльнай базы, ўкамплектаванню кадрамі, удасканаленню работы па ідэйна-маральнаму і эстэтычнаму выхаванню насельніцтва.

На працягу 1976—1980 гг. адкрыць 278 дзяржаўных клубных устаноў, 140 масавых бібліятэк, 12 музеяў, 13 паркаў культуры і адпачынку; мець да канца дзесятай пяцігодкі 5.093 клубы і дамы культуры, 6.113 бібліятэк, 64 музеі, 42 паркі.

Завяршыць пераход бібліятэк на цэнтралізаваную сістэму абслугоўвання насельніцтва кнігай, стварыць у 1976 г. 4 гарадскія і 18 раённых цэнтралізаваных сістэм, у 1977 годзе — аднаведна — 3 і 21, у 1978 г. — 3 і 20, у 1979 г. — 4 і 21, у 1980 г. — 1 і 28.

Стварыць умовы для адкрыцця 374 сельскіх дамоў культуры з тым, каб да канца дзесятай пяцігодкі мець сельскія дамы культуры на тэрыторыі кожнага сельскага Савета, зварнуць асабліва ўвагу на адкрыццё сельскіх дамоў культуры ў Буда-Кашалёўскім, Веткаўскім, Кармянскім, Лельчыцкім, Горацкім, Бялыніцкім, Чарушскім, Клімавіцкім, Медыскаўскім, Пухавіцкім, Крупскім, Верхнядзвінскім, Лідскім, Ляхавіцкім раёнах.

Палепшыць забеспячэнне культурна-асветных устаноў аркестрамі народных інструментаў, практычнай, гукаўзмацняльнай апаратурай, каліграфічна-множыльнай тэхнікай.

Сумесна з выканкамамі мясцовых Саветаў распрацаваць у 1976—1977 гг. генеральныя планы рэканструкцыі і развіцця паркаў культуры і адпачынку, паліпашэння іх архітэктурна-мастацкага афармлення.

Пабудаваць у 1976—1980 гг. танцавальна-канцэртную залу ў Навагрудскім парку культуры і адпачынку, закрытую танцавальную пляцоўку ў Маладзечанскім парку, з'яўляючы тэатры ў Гомельскім, Рэчыцкім парках, чытальны павільён, дадатковую станцыю ў Наваполацкім парку. Мець пры кожным парку базу пракату спорцінвентару, добраўпарадкаваны танцавальныя пляцоўкі.

Забяспечыць стварэнне народных універсітэтаў культуры пры ўсіх навучальных устаноўках культуры і мастацтва, тэатрах, абласных і гарадскіх масавых бібліятэках, літаратурных і мастацкіх музеях, гарадскіх, раённых і буйных сельскіх дамах культуры. Адкрыць за гады дзесятай пяцігодкі 64 новыя народныя універсітэты культуры, у тым ліку ў Брэсцкай вобласці — 10, Віцебскай — 3, Гомельскай — 10, Гродзенскай — 12, Мінскай — 5, Магілёўскай, — 10, г. Мінску — 9.

Забяспечыць рэгулярную работу ў кожным гарадскім, раённым дамах культуры 12—15, у сельскім Доме культуры 8—10, у сельскім клубе 2—3 гурткі мастацкай самадзейнасці, уцягнуць у гурткі мастацкай самадзейнасці на працягу 1976—1980 гг. не менш чым 50 тысяч новых удзельнікаў.

Дабіцца, каб пры кожным гарадскім, раённым і большасці сельскіх дамоў культуры працавалі харавыя, музычныя (аркестры народных інструментаў і духавой музыкі), драматычныя калектывы. Стварыць за гады дзесятай пяцігодкі ў Брэсцкай вобласці 35 новых самадзейных хораў, 22 музычных, 50 драматычных калектываў; Віцебскай — аднаведна: 94, 34, 30; Гомельскай — 91, 38, 66; Гродзенскай — 37, 27, 42; Мінскай — 115, 36, 74; Магілёўскай — 92, 20, 50.

Падрыхтаваць на працягу пяцігодкі да прысваення звання «народны» 40 лепшых калектываў самадзейнай народнай творчасці.

У ГАЛІНЕ ПАДРЫХОТКІ КАДРАЎ

Забяспечыць у 1976—1980 гады істотную якасную змену структуры кадраў работнікаў культуры. Поўнасцю забяспечыць патрэбу ў спецыялістах з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Павялічыць колькасць спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй ва ўстаноўках культуры на 13 працэнтаў. За 1976—1980 гады забяспечыць падрыхтоўку ў навучальных устаноўках Міністэрства культуры БССР 6,8 тыс. спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

У 1976 годзе адкрыць факультэт павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў музычных і культурна-асветных вучылішчаў пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

За 1976—1980 гады ў інстытутах і на курсах павысіць кваліфікацыю 17.000 работнікаў культуры, у тым ліку: педагогаў — 2.560, работнікаў устаноў мастацтва — 1.100, бібліятэка — 12.300.

ЖАДАНЫЯ ГОСЦІ

Добрыя традыцыі звязваюць навучніцаў і выкладчыкаў Гродзенскага тэхнікума фізічнай культуры з беларускімі артыстамі і пісьменнікамі. Неаднаразова сустракаліся гаспадары і госці ў студэнцкай аўдыторыі. На сцэне тэхнікума выступалі артысты Белдзяржфілармоніі, пісьменнікі Я. Скрыган, В. Патава і многія іншыя.

Нядаўна брыгада сталічных артыстаў зноў наведвала сяброў і высту-

піла са змястоўным і цікавым канцэртам. Са сцэны гучалі цудоўныя вершы С. Ясеніна, А. Блока ў выкананні артыста М. Рыжага, мелодый Ф. Шапэна, С. Рахманінава, М. Агінскага ў выкананні У. Міхневіча.

Цэпла былі прыняты выступленні артыстаў А. Ефіменкі, Т. Данілінай, і лаўрэата Міжнароднага конкурсу С. Гулевіч.

І. ПІЛЕЦКІ,
выкладчык Гродзенскага тэхнікума фізічнай культуры.

У аматараў кіно

Вялікай папулярнасцю ў працаўнікоў ордэна Леніна заводу «Гомсельмаш» карыстаецца кіналекторый, які арганізаваны ў Палады культуры.

Перад аматарамі кіно выступалі кіназнаўцы М. Чарнышоў, М.

Пушкіна, мастацтвазнаўцы Т. Гаробчанка, Н. Фралыцова, рэдактар кінастудыі «Беларусьфільм» С. Міхайлава, кінартысты М. Пугаўкін, М. Накшэнаў, Г. Каралькоў, рэжысёр А. Бондараў, **В. СЯМЕНАЎ.**

ЗНОУ ДОМА.

Фоталагод А. ГЛІНСКАГА.

МОВАЙ ЭКСПАНАТАЎ

БАРЫСАЎСКАМУ КРАЯЗНАУЧАМУ МУЗЕЮ — 25 ГАДОУ

Цікава, што будынак Барысаўскага краязнаўчага музея стаіць на месцы, дзе 163 гады назад армія фельдмаршала Кутузава пабудавала славуць «атарэй», якія сёння сталі гістарычным помнікам і з'яўляюцца часткай музея.

Зараз у экспазіцыі аддзела «Айчынная вайна 1812 года» знаходзяцца унікальныя па сваёй гістарычнай каштоўнасці экспанаты. Сярод іх — калекцыя зброі рускай і французскай арміяў, яры гармат розных калібраў, комплекты адзення рускіх і французскіх салдат і афіцэраў.

Барысаў — горад слаўных рэвалюцыйных і працоўных традыцый. Шматлікія экспанаты аповядаюць аб рэвалюцыйнай барацьбе рабочых Барысава, іх удзеле ў забастоўках, нелегальных сходах.

З цікавасцю і хваляваннем наведвальнікі музея знаёмяцца з гістарычнымі дакументамі, якія раскажваюць аб барацьбе працоўных за арганізацыю і станаўленне Саветскай улады на тэрыторыі Барысаўскага раёна.

Заўсёды шматлюдна ў залах, дзе сабраны экспанаты аб гераічнай барацьбе працоўных Барысаўшчыны з нямецка-фашысцкімі акупантамі, аб шырокім партызанскім руху на тэрыторыі раёна.

Экспазіцыя пачынаецца галерэяй партрэтаў удзельнікаў патрыятычна-партыйнага падполля ў акупіраваным горадзе і бесстрашных лясных салдат.

Шматлікія экспанаты раскажваюць пра насяляеца адраджэнне Барысаўшчыны. Адзед «Барысаў — горад працоўнай славы» прысвечаны выдатным справам рабочых горада, тут прадстаўлены ўзоры прадукцыі, партрэты лепшых людзей.

А. БЕНЯНСОН.

НАВУКОВА - ТЭХНІЧНЫ прагрэс пастойліва патрабуе павышэння ўзроўню прафесіянальных ведаў. Вось чаму ўсё больш шырыцца цяга чытачоў да спецыяльнай літаратуры. Але вопыт на яе масавыя бібліятэкі цалкам задаволіць не могуць. Мяркуюць самі. Штогод у краіне выдаецца больш як трыццаць тысяч назваў кніг. Падлічана, што гарадская бібліятэка можа набыць прыкладна толькі 1.600 назваў, гэта значыць, каля 6 працэнтаў. А сельская бібліятэка — у тры разы менш.

Жыццё падказала больш рацыянальнае вырашэнне — стварэнне тэрытарыяльных цэнтралізаваных бібліятэчных сістэм.

Нядаўна мне пашанцавала азнаёміцца з работай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Карэліцкага раёна. Адны кніжны фонд налічвае тут 538 тысяч экзэмпляраў. Любую кнігу з гэтага паўмільённага фонду мае права атрымаць кожны чытач любой сельскай бібліятэкі-філіяла. А яшчэ з паўгода назад выбар быў абмежаваны некалькімі тысячамі экзэмпляраў, бо фонд сельскай бібліятэкі складаў у сярэднім 7.600 экзэмпляраў.

Дырэктар Карэліцкай цэнтральнай біблі-

ПАЦВЕРДЖАНА ЖЫЦЦЁМ

ятэкі Вера Канстанцінаўна Іваноўская расказала:

— На нашай базе працуе больш як 40 філіялаў і пунктаў выдачы кніг. Райвыканком выдзеліў нам дадатковае памяшканне, у якім праводзіцца бібліятэчная апрацоўка кніг, размешчаны генеральны каталог. Ёсць спецыяльны апарат «Электрафот». Атрымалі аўтобус для дастаўкі кніг у сельскія філіялы. Перагледзелі зоны абслугоўвання. З пасялковай, дзіцячай і асобных сельскіх бібліятэк вызвалілася некалькі работнікаў. Цяпер цэнтральная бібліятэка мае метадыста, бібліяграфа, спецыяліста па камплектаванню фонду.

Назіраў я за работай сельскіх бібліятэкараў у новых умовах. Інвентарных кніг тут не вядуць. Прыём парты новай літаратуры заняў не больш чым пяць мінут. Разам з кнігамі бібліятэкар атрымала гэтую каталожную картку: чытачы адразу змаглі браць для чытання кнігі.

Загадчыца Малюшыцкай сельскай бібліятэкі-філіяла № 5 Антаніна Астапаўна Русак не толькі ўхвалі-

ла новую сістэму абслугоўвання чытачоў, яна яшчэ зрабіла пералік вартасцей:

— Раней дзень траціла, каб падабраць у магазіне і прывезці ў бібліятэку стос кніг, а цяпер прама да стала выдачы іх прыносяць. У гэтым выглядзе інфармацыйныя спісы літаратуры рэгулярна атрымваюць. Чытач выбірае любую кнігу, а я заказваю яе па тэлефоне. Больш часу маю для прапаганды кнігі.

Антаніна Астапаўна паказала шэраг інфармацыйных спісаў літаратуры, што знаходзяцца ў фондах цэнтральнай бібліятэкі. На кожным спісе значацца прозвішчы чытачоў, якія заказалі патрэбную кнігу, атрымалі яе.

Даспадобы новаўвядзенне і загадчыца Іваноўскай сельскай бібліятэкі-філіяла № 4 Аляксандры Дзмітрыеўна Сачко:

— Летась за квартал атрымала з бібліятэчнага калектара дзве пасылкі кніг. Сярод іх былі нікому не патрэбныя. Селета за той жа час у філіял прывезлі чатыры стосы кніг. Літаратура профільная, чытачы задаволены.

Застаецца дадаць, што цэнтралізаваная

бібліятэчная сістэма мае юрыдычны статут, пятачку, падпарадкавана аддзелу культуры выканкома раённага ці гарадскога Савета дэпутатаў працоўных. Сродкі бібліятэка-філіялаў, уваходзяць у капіталы цэнтральнай бібліятэкі. Але выдаткі на зароботнай плаце прыбіраюць і гаспадарчому абслугоўванню бібліятэк можна прадугледжваць і па бюджэту сельскага Савета.

Як і раней, сельскія, дзіцячыя і гарадскія бібліятэкі-філіялы ў сваёй дзейнасці падсправаздачны адпаведнаму выканкому мясцовага Савета дэпутатаў працоўных. Выканком ажыццяўляюць кантроль за іх работай, абмяркоўваюць даклады кіраўнікоў бібліятэка-філіялаў, узгадняюць іх дзейнасць з іншымі ўстановамі культуры. Яны таксама забяспечваюць бібліятэка-філіялы неабходным памяшканнем і палівам.

Жыццё пацвердзіла, што цэнтралізацыя з'яўляецца найбольш прагрэсіўнай і эфектыўнай формай арганізацыі сеткі бібліятэк.

В. АРЦЕМ'ЕЎ,
выкладчык Магілёўскага бібліятэчнага тэхнікума імя А. С. Пушкіна.

ПАТРЭБЕН АЛЬМАНАХ

Як вядома, творы пачаткоўцаў у першую чаргу змяшчаюцца на старонках газет тых раёнаў, дзе жывуць аўтары. Імёны іх доўгі час невядомы не толькі шырокаму колу чытачоў, але і Саюзу пісьменнікаў БССР.

А ці не пачаць выдаваць у рэспубліцы альманах (няхай і невялікага памеру) нахталат «Літаратурнай руні», у якім бы змяшчаліся лепшыя творы пачаткоўцаў з раённых і абласных літаратурных аб'яднанняў?

В. КРУКОЎСКАЯ,
Гомельскі раён, в. Вабовічы.

НІ РОЗУМУ, НІ СЭРЦУ

Вельмі цяжка было здабыць білет на канцэрт вакальна-інструментальнага ансамбля «Верасы». Працоўныя нашага раёна даўно чакалі яго прызяду. Чакалі, ды не ведалі, што расчаруюцца...

Але раскажам усё па парадку. Насцярожыла ўжо тое, што канцэрт пачаўся са спазненнем. Маўляў, правініцы — сойдзе і так. Нават не напрасілі ў слухачоў прабачэння.

А праграму шаноўнага госці назвалі — «Поры года». Зразумела, кожны калектыў мае права прапанаваць сваю праграму. Аднак яна павінна

выяўляць яго творчы пошук, стыль, індывідуальнасць. З якіх твораў складалася праграма «Верасы»? Дзіўна, але многа было выпадковых песень накітавалі «Грукае дожджык», «Я прыйшоў, а ты пайшла», «Лістапад» і г. д. Выконваліся, праўда «Жураўлікі» і «Белы бусел». Толькі гэтыя творы літаральна губляліся сярод розных легкадумных песенек.

Выпадковасць рэпертуару, відаць, зрабіла ўплыў і на манеру выканання. Адчуваўся адсутнасць задушэўнасці, лірычнай усхваляванасці ў інтанацыі артыстаў. Гэ-

ты істотны недахоп яны імкнуліся кампенсаваць шумавымі «эфектамі», громам ударных інструментаў. Ніяко забылі «верасоўцы» пра эментарную ісціну, пра тое, што песня — душа народа, што яна нешта гаворыць. У канцы праграмы артысты хацелі паправіць свае памылкі, аднак зрабіць па-сапраўднаму гэтага не змаглі, бо ў іх не заставалася больш часу.

Падобныя думкі пасля канцэрта ўзніклі і ў маіх калег. Хочацца пажадаць ансамблю «Верасы», каб больш у іх не было такіх выступленняў.

А. СВЕЧКІН,
настаўнік Бердзюнскай сярэдняй школы, Лідскі раён.

ВЫКАРЫСТАЦЬ УСЕ МАГЧЫМАСЦІ

Вітрына адыгрывае вялікую ролю ў распаўсюджванні газет і часопісаў. У абласных і раённых цэнтрах нямаюць кіёскаў, дзе вітрыны аформлены з улікам густу і запатрабаванняў сённяшняга пакупніка. Для прыкладу кіёскі Бабруйска, Гродна, Гомеля, Кобрына, Светлагорска, Салігорска і іншых гарадоў. Пры афармленні вітрын тут улічваецца гандлёвы профіль кіёска, літаратура, якая там прадаецца, і попыт на яе, месцазнаходжанне гандлёвай кропкі.

Сказваецца ўменне размясціць прадметы ў продажы: алоўкі, значкі, аўтаручкі, маркі, пеншпэўкі, каб кожная рэч мела сваё месца з улікам памеру, аб'ёму, мастацкіх асаблівасцей.

Часопісы падбіраюцца па тэматыцы: партыйныя, літаратурны-

мастацкія, вытворчыя і інш. На паліцах указальнікі: «Для вас, агітатары і прапагандысты», «Для вас, аматары літаратурных навінак».

Кіёскеры паспяхова шукаюць удалую кампазіцыю вітрыны. Гэта дало добрыя вынікі: на высіўся продаж перыядыкі. Без увагі не застаецца ніводны пакупнік: аднаму раіць, што набыць, другому дапамагаюць падабраць патрэбны часопіс, трэцяга запрашаюць падысці праз два-тры дні, калі будзе патрэбнае выданне.

На жаль, такой уважлівай работай не могуць пахваліцца многія кіёскеры. У многіх цэнтральных кіёсках горада безгустоўныя вітрыны, паруюцца правільны рознічкі гандлю. Возьмем, да прыкладу, кіёск, што знаходзіцца на вуліцы Камсамольскай побач з

кінатэатрам «Перамога». Часопісы на вітрыне пастаўлены без усялякай сістэмы, на паліцы насыпаны значкі, цапкі напісана на маленечкіх паперках, так што адразу і не ўбачыш. На бакавых вітрынах таксама непарадак: кніжкі, часопісы, алоўкі, дацячкі шары. Чаго толькі няма!

Газета-часопісныя кіёскі, што знаходзяцца ў паштамта, каля ГУМА, у такім жа становішчы. Кіёскеры амаль не выкарыстоўваюць актыўныя метады гандлю. Большасць працуе толькі на попыт: пакупнік сам выбірае тавар, а яму часам цяжка разабрацца, што ёсць у продажы. Пры такой рабоце цяжка вызначыць гандлёвую стацыйку. Па гэтай прычыне заказы мінскіх кіёскераў на рэспубліканскія літаратурна-мастацкія выданні — часопісы «Маладосць»,

«Беларусь», «Полымя», штогдыднёвік «Літаратура і мастацтва» заняжаны, складаюцца стыхійна, без вывучэння іх аналізу. Кіёскеры «не працуюць» над гэтымі выданнямі, не вывучаюць змест чарговых нумароў і таму не могуць іх актыўна распаўсюджваць. Інструктары гарадскога агенцтва, абавязак якіх непасрэдна кіраваць рознічным гандлем, не ведаюць, колькі можна прадаць у кожным кіёску беларускіх выданняў.

А гэта не цяжка зрабіць, каб ведаць, як разыходзіцца рэспубліканскія выданні.

У рознічным гандлі перыядычным друкам трэба смялей выкарыстоўваць усе магчымасці, што спрыяюць добрай рэалізацыі газет і часопісаў.

М. ДУБОУСКІ,
старшы інструктар Упраўлення распаўсюджвання друку Міністэрства сувязі БССР.

нінскі музей за межамі Са-
вецкага Саюза. Актыўны
таварыства «Фінляндыя —
Савецкі Саюз» з дапамогай
Цэнтральнага музея У. І. Ле-
ніна ў Маскве абсталявалі
экспазіцыі.

так і называецца «Ленін у
Фінляндыі». Тут расказваец-
ца аб знаходжанні У. І. Ле-
ніна ў гэтай краіне і сувязях
з фінскімі рэвалюцыянерамі.
На ганаровым месцы — дэкрэт
аб прызначэнні незалежнасці
Фінляндыі, падпісаны У. І.
Леніным. У музеі сабраны
запісанні на плёнку выступ-
ленняў фінцаў, якія сустракалі-
ся з У. І. Леніным у час зна-
ходжання яго ў Фінляндыі ў
1905—1907 гадах і ў 1917
годзе».

У музеі абсталяваны ў вы-
глядзе асобнай экспазіцыі па-
кой паравознага машыніста
А. Блумкіста, у якім У. І.
Ленін пісаў працу «Дзяржа-
ва і рэвалюцыя» і свае гіста-
рычныя пісьмы ў Цэнтраль-
ны Камітэт «Большавікі па-
вінны ўзяць уладу» і «Марк-
сізм і паўстанне».

Музей У. І. Леніна ў Там-
пэра — буйнейшы ў краіне,
але не адзіны, гаворыць
П. Йокела. У Парнайнае (по-
бліз Турку) захавана мэбля
«пакой Леніна», у якім у
снежні 1907 года ён жыў, на-
кіроўваючыся ў Швецыю ў
другую эміграцыю. Пакой аб-
стаўлены сціпла: стол, старая
канапа, пара крэслаў. На ста-
ле газавая лямпа. А ў Хель-
сінкі мяркуецца адкрыць ме-
марыяльную кватэру права-
дыра Кастрычніцкай сацыя-
лістычнай рэвалюцыі. Яе экс-
панаты раскажуць аб знахо-
джанні У. І. Леніна ў сталіцы
Фінляндыі.

Н. ГАРБУНОУ,
нар. ТАСС.

Хельсінкі.

«ЛЕНІНІЯНА» ў ФІЛАТЭЛІ

Невялікі спілы дамок у
прыгарадзе французскай ста-
ліцы. Садок, пладоўныя дрэвы,
кветкавыя кусты. Тут жыве
адзіны ў Францыі ўладальнік
унікальнай калекцыі марак,
звязаных з жыццём і дзейнасцю
У. І. Леніна.

«Вось мае багацце», — гаворыць
Андрэ Тыбоне, ад-
крываючы адзін з альбомаў.
На першай старонцы — маркі
з гербамі ўсіх савецкіх рэспублік,
а ўверсе надпіс «Ленін — заснавальнік
першай у свеце дзяржавы рабочых і ся-
лян».

Рабочы - інструментальшчык
А. Тыбоне пачаў збіраць сваю
калекцыю каля пяці гадоў на-
зад. «Спачатку я прачытаў
шмат літаратуры, пазнаёміўся
з біяграфіяй і творамі У. І.
Леніна. Хацелася ведаць як
мага больш пра гэтага выдат-
нага чалавека, — расказвае
Тыбоне. — На жаль, маркі
не могуць адлюстраваць усю
разнастайнасць дзейнасці
Ільіча. Таму ў альбомах вы-
бачыце таксама фатаграфіі,
графію, малюнкi».

Здаецца, што мы гартаем
старонкі гісторыі. Вось ма-
ленькі Валодзя ў акружэнні
братоў і сяспер, вольны ў
форме гімназіста. Фотаздымак
Аляксандра Ульянава, зроблены
рукой Тыбоне падпіс:
«Пасля пакарання смерцю ста-
рэйшага брата, якога У. І. Ле-
нін шчыра любіў, ён сказаў:
«Мы пойдзем іншым шля-
хам».

Першы нумар газеты «Ис-
кра». Ленін ў сямліцы. Ільіч
выступае з браўеўка на Фін-

ляндскім вакзале ў Петрагра-
дзе. Штурм Зімяга. Усё гэта
праходзіць перад вачамі, як
кадры кінастужкі.

«Так і ведаў, што вы папы-
таеце, — смяецца Тыбоне. —
Не, я не камуніст. Ші абавяз-
кова быць камуністам, каб ра-
зумець усю веліч ленінскіх
ідэй і гораца любові Ільіча? Па-
глядзіце, вось марка «Ленін-
скі дэкрэт аб міры». У 1917
годзе У. І. Ленін пачаў тое,
за што змагаецца цяпер усё
прагрэсіўнае чалавецтва. Або
вось — «План ГОЭЛРО». Якім
жыццялюбам, якой верай у
рускі народ павінен быў ва-
лодаць Ільіч, каб у разбура-
най, галоднай краіне распра-
цоўваць планы ўсеагульнай
электрыфікацыі?»

«Смерць Леніна, — напісаў
Тыбоне пад жалобнымі марка-
мі, — вялікая, непараўнальная
страта для ўсяго чалавецтва.
Аднак ён і цяпер жыве ў сэр-
цах мільёнаў людзей, яго за-
паветы ўвасоблены ў растучай
магутнасці Савецкага Саюза.

Калекцыя французскага ра-
бочага заняла першае месца
на конкурсе філатэлістаў, які
адбыўся ў Безоне — каму-
ністычным муніцыпалітэце
Парыжа.

«Прыязджайце праз месяцы
два, — гаворыць Тыбоне на
развітанне. — Я закончу
афармленне калекцыі «Спорт
у Савецкім Саюзе». Пачаў збі-
раць маркі па флоры і фауне
СССР, савецкаму жыццю.
Так што прыязджайце!»

С. СТАРАСЕЛЬСКІ,
нар. ТАСС.

Парыж.

Музей на вуліцы Халітускат

Музей У. І. Леніна на ву-
ліцы Халітускат у другім па-
ведчым горадзе Фінляндыі
— Тампэра адзначыў нядаў-
на сваё трыццацігоддзе. Ра-
шэнне заснаваць у горадзе
музей правядыра сусветнага
пралетарыяту было прынята
не выпадкова. У 1905 годзе
Тампэра (Тампэрфорс) быў
адным з буйнейшых прале-
тарскіх цэнтраў Фінляндыі. У
снежні 1905 года У. І. Ленін
кіраваў першай канферэн-
цыяй большавікоў, што адбы-
валася тут, на якой выступіў
з дакладам аб блгучым мо-
манце і па аграрнаму пытанню.

«Акрамя таго, — адзначыў
Арві А. Лааксо, былы дырэктар
музея ў 1963—1973 га-
дах, — У. І. Ленін стаў ля
кальскіх фінляндска-савецкай
дружбы. Яшчэ да Вялікай
Кастрычніцкай сацыялістычнай
рэвалюцыі Уладзімір
Ільіч не раз асуджаў наслле
царызму ў Фінляндыі, выступіў
у абарону правоў фінска-
га народа. Памяць аб гэтым
вялікім чалавеку, які ады-
граў вялікую ролю ў гіста-
рыі нашай краіны, і ўвекаве-
чана ў Фінляндыі стварэннем
у Тампэра музея».

Тады гэта быў першы ле-

цяпер у музеі адкрыта вы-
стаўка, якая адлюстроўвае
яго станаўленне і развіццё
за 30 гадоў. На фатаграфіях
занатаваны хвалоўныя мо-
манты адкрыцця музея, на-
ведванне яго віднымі замеж-
нымі палітычнымі і грамад-
скімі дзеячамі.

Вось запіс у кнізе навед-
вальнікаў, зроблены Леані-
дам Ільічам Брэжневым: «З
пачуццём вялікага хваляван-
ня мы агледзелі гэты куток
памяці У. І. Леніна. Мы вы-
казваем вялікае пачуццё па-
дзякі жыхарам горада Тампэ-
ра, якія арганізавалі гэты му-
зей як сімвал непарушнай
дружбы фінскага і савецкага
народаў, жадаем далейшага
росквіту фінскага народа па
шляху міру, дэмакратыі і
прагрэсу».

Папулярнасць музея расце
з году ў год. За 30 гадоў яго
наведала 270 тысяч чалавек,
у тым ліку шмат інашаземцаў.
«За гэтыя гады, — расказвае
цяперашні яго дырэктар
П. Йокела, — музей значна
пашырыўся, значна павялі-
чылася колькасць экспанатаў.
Цяпер ён мае дзве залы. Ад-
на прысвечана жыццю і дзей-
насці У. І. Леніна, а другая

Вінцук ЛЯВАДНЫ

МЕСЯЦ ЗА МЕСЯЦАМ

У дапамогу аўтарам, якія пішуць для самых маленькіх

Ох і месяц СТУДЗЕНЬ,
Зайці пошкі студзіць...

Калі прыйдзе ЛЮТЫ —
Не хадзі разуты.

Сакавік, САКАВІК, —
Можаш скінуць чаравік.

На двары ўжо КРАСАВІК,
Дзед Мароз кудысьці знік.

Наступае Светлы МАЙ, —
Кветкі, дзеткачка, збірай.

А за маём ЧЭРВЕНЬ,
Кўкарэжне певень.

Прыйдзе месяц ЛІПЕНЬ,
Будзе цвет на ліпе.

І нікому ў ЖНІВЕНЬ, —
Не патрэбен лівень.

Слафны месяц ВЕРАСЕНЬ, —
Зноў ты ў школу вернешся.

На двары КАСТРЫЧНІК, —
Скіне лес іглічнік.

А надыйдзе ЛІСТАПАД —
Скіне ўсю лістоту сад.

Ох і месяц СНЕЖАНЬ,
Спіць мядзведзік-лежань.

УСМЕШКІ МАСТАКА

Без слоў.

Малюнак М. ШЫШЛОВА.

НА КРЫЛАХ КАРАГАЧ- ПРАГРЭСУ

(Паводле А. Гранікава)

Ні ў час цяжкі і горкі,
Ні ў спёку, ні ў спату
Да сартавальнай горкі
Я болей не пайду.

Падтрымліваць кантакты
З адсталай не хачу.
Я ж робату кантакты
Хоць зараз падкручу!

А ёй прагрэс тэхнічны
Нічога не дае.
Я вельмі гарманічны
Сягоння для яе.

Аб чым я з горкай гэтай
Пагавару,

З блукаючай каметай
Мы ўжо на «ты» былі!

Век да мяне — з паклонам,

Я ўнюхаў славы дым.
Быць не хачу вагнам,
Тым болей — прычапным.

Я на абедзе званым
Ем шпроты, п'ю каньяк.
Вагонам-рэстаранам
Быць не хачу ніяк.

Калі дарогай вернай
Да славы я імчу,
Быць шчэпленым з цыстэрнай
Ніякай не хачу.

Сямён КІРПАТЫ

КАРАГАЧ- РАГАЧ

(Паводле Р. Барадуліна)

Жылі спакойна,
ціха,

Так ціха, хоць заплач,
Карга-карагачыха
І караган-каргач.

Калі сусед: як справы? —

У карагача пытаў,
Да дрыжыкаў картавы,
Ён толькі рагатаў.

Карагачыха ўранні
Штурхала марна ў бок
Карагача:
ў каханні
Каргач быў абібок.

Цураўся слоў банальных,
Спакойны быў,
як мул.
У справах саксаульных
Больш петрыў саксаул.

Стаў саксаул паціху
Хоць рагачы,
хоць плач,
Даймаць карагачыху,
І карагач — рагач.

Іду да старажыла:
— Салам, рагач стары!

Аж голаў закружыла,
Як гаркне:

— Паўтары!
— Я знаю, гэта кара
Пачуць,
што ты рагач.

Не гарачыся, кара,
Шаноўны карагач.
Песлухай, як наўкола
Рыляць карагачы:
— Ты быў такі вясёлы...
Цяпер па-пра-га-чы!

Г. ЛАДОНШЧЫКАУ

СУР'ЭЗНАЕ ПІСЬМО

Прыйшло пісьмо ў рэдакцыю
газеты:

«Пакрыўджан да сваіх
апошніх дзён!

Пра мяне, вядомага паэта,
Змясцілі не артыкул —
Фельетон!

Вы цытавалі ў іранічным
тоне

Мой лепшы верш —
Душы маёй тавар!..
За твая пяць радкоў,
Што ў фельетоне,
Даслаць мне патрабую
Ганарар!».

З рускай перакладу
Ц. ЛІЛКУМОВІЧ.

КІНО

«Ушчыпніце мяне!» — за-
крычаў глядач. І пачуў гуч-
ны шэпт: «Чаго шуміце? Не
бачыце — вакол людзі спяць».

СЛУЖБА

«У атмасферы падхалману
цяжка працаваць. Вось дзе
сабака зарыты, — сурова
вымавіў новы начальнік.

Усе нахмурыліся, а пехта
не вытрымаў і працяжна за-
скуголіў.

М. ШЛЯФЕР.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

НА КРЫЛАХ ВЯЛІКАГА ПАЧЫНУ

ДУМКАМІ ДЗЕЛЯЦЦА ЧЫТАЧЫ

ТВОРЧАСЦЬ САМАДЗЕЙНЫХ
МАСТАКОЎ

КАЛІ ДАМАЛЁЎВАЕ ФАНТАЗІЯ

Чалавек заўважыў недзе ў лесе стары пень, сук, скрыўленую галінку, яго фантазія «дамалёўвае» вобраз ці то жывой істоты, скажам птушкі, ці то якога прадмета. Нож, клей, фарба дапаўняюць нешта да падрыхтаванага самой прыроды вобраза — і гатова драўляная мініяцюра, жартулівы партрэт, мастацкая кампазіцыя, скульптура. Выстаўку такіх работ наладзіла ў Палацы культуры Мінскага аўтамабільнага завода секцыя «Прырода і творчасць» Беларускага таварыства аховы прыроды сумесна з Клубам аматараў прыроды на заводзе.

Тэматыка прадстаўленых твораў самая разнастайная. З дрэва і жалеза выканана кампазіцыя «Хатынь» канструкта-

рам Ф. Рэўзіным, інжынер В. Мясельскай з кветак і травы склала своеасаблівую аплікацыю на тэму «Званы Хатыні», пенсіянер І. Яцянчук выставіў скульптуру «Нептун», слесар А. Зімноха прапануе ўвазе наведвальнікаў шаржыраваныя фігуры «Шаман» і «Варажбіт».

Дзеці, трапляючы сюды, з радасцю пазнаюць вядомыя персанажы казак і мультыплікацыйных фільмаў — Чабурашку і кранадзіла Гену, якіх зрабіў, напрыклад, інжынер-механік Валерый Бажэнаў.

У кнізе запісаў з кожным днём павялічваецца колькасць добрых слоў глядачоў, якія цікавяцца гэтым відам мастацтва.

Іван ЛІСНЕУСКІ.

Госць з ГДР — на беларускім радыё

Шмат цікавых спектакляў пастаўлена ў апошні час на Беларускам радыё. З імі пазнаёмліся не толькі слухачы нашай рэспублікі. Пастаноўні Беларускага радыётэатра гучалі па Усесаюзнаму радыё, былі цэпла сустрачаны на Украіне, ва Узбекістане, Латвіі і Літве.

З мэтай абмену вопытам па стварэнні радыёспектакляў у Мінск прыехала загадчык аддзела міжнароднай драматургіі радыё Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі Урзула Эндэрле. Галоўны рэдактар Галоўнай рэдакцыі літаратурна-дра-

матычнага вшчання В. А. Луцка расказаў ёй аб гісторыі рэспубліканскага радыё, аб праблемах мастацкага вшчання, пазнаёміў з лепшымі радыёпастаноўкамі.

Урзула Эндэрле гутарыла з намеснікам старшынні Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвешчанням М. А. Сушам.

Госцю таксама цэпла сустрэлі ў Саюзе пісьменнікаў БССР. Яна наведвала Курган Славы і мемарыяльны комплекс «Хатынь», пазнаёмілася з горадам-героем Мінскам.

Я. ПАТРОУ.

КАНФЕРЭНЦЫ ЧЫТАЧОЎ

У Гомельскім Палацы культуры ўпраўлення бытавога абслугоўвання насельніцтва адбылася канферэнцыя чытачоў, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі, Героя Сацыялістычнай Працы К. Крапівы. Удзельнікі канферэнцыі праслухалі даклад аб творчасці выдатнага пісьменніка, выступілі з чытаннем яго твораў, прагледзелі фільм аб жыццёвым і творчым шляху К. Крапівы.

А. ЖЫЖНЕУСКІ.

У Беларускам інстытуце меха-

нізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі адбылася чытацкая канферэнцыя па кнізе Алеся Шашкова «Навальніца спеў у цішыні», дзе расказваецца аб мужнай барацьбе савецкіх разведчыкаў і беларускіх партызан у час Вялікай Айчыннай вайны. Студэнты падзліліся ўражаннямі аб кнізе, пажадалі аўтару новых творчых здзяйсненняў. У заключэнне Алеся Шашкова расказаў, як стваралася кніга, пра свае творчыя планы.

А. БАРАНОУСКІ.

3 гісторыі «Чырвонай суботы»

З хваляваннем гартую будаўніцтва падшыўкі газет дваццаціх гадоў: «Звязды», «Савецкай Беларусі», якую тады рэдагаваў Міхась Чарот і антыўным супрацоўнікам лжой быў Змітрок Бядуля, «Чырвоную змену». На першых старонках многіх нумароў заклік: «Усе на чырвоны суботнік», на дапамогу фронту!» або «Усе на чырвоны суботнік» па барацьбе з разрухай...»

Вялікі ленынскі пачын рабочых Маскоўскага чыгуначнага дэпо, якія першымі ў краіне арганізавалі чырвоны суботнік, знайшоў і дружны водгук на беларускай зямлі.

Войны прайшлі грознай навадай па яе гарадах і вёсках. Мінск, Барысаў, Орша і многія іншыя гарады маладой Савецкай рэспублікі ляжалі ў руінах. Не дымлі трубы заводаў, бадзляліся па вуліцах беспрытульныя дзеці.

З перабоймі дзейнічаў транспарт, а ў Мінску нават конная чыгунка не працавала.

Спраў для чырвоных субот было шмат, і вось рабочыя-металісты завода «Энергія» (цяпер гэта прадпрыемства носіць імя Кастрычніцкай Рэвалюцыі), сельскагаспадарчых майстэрняў (цяпер станкабудаўнічы завод імя С. М. Кірава), «Эльвада» (папярэднік цяперашняй энергетычнай і водаправоднай службы Мінска), завода «Дрэвапрацоўшчык» (на яго аснове

зараз працуе прыборабудаўнічы завод імя Леніна) выступалі ініцыятарамі правядзення масавых суботнікаў у сталіцы і рэспубліцы.

І самы паназваюць выдатны прыклад. Суботнікі праводзіліся часта, адзін за адным і ў выхадныя дні, і ў пазаурочныя рабочы час, і напярэдадні рэвалюцыйных свят, а часам і ў самы дзень свята, пасля масавых дэманстрацый.

Дзесяткі тысяч удзельнікаў. І самы розны характар выконваемых работ. Будаўніцтва. Ачыстка тэрыторый. Азеляненне вуліц і заводскіх двароў. Збор металалому. Працоўныя ўсе. Рабочыя і служачыя, тэхнічны персанал. На дапамогу прыходзілі байцы-кавалерысты славацкай Самарскай дывізіі, якая тады кватаравала ў Мінску. Разам з рабочымі чырвоныя коннікі з рыдлёўкамі ў руках, з піламі. І як заўсёды, наперадзе камуністы, камсамольцы. Былія рабочыя, якія займаюць адказныя пасты ў наркаматах і іншых установах, на час суботнікаў вяртаюцца да сваіх родных станкоў, каб дапамагчы працоўным калентывам.

У тых жа газетах, дзе прыводзіліся гэтыя хваляючыя факты, чытаю аб выніках чырвоных суботнікаў.

Металісты, харчавікі, энергетыкі, дрэвапрацоўшчыкі, чыгуначнікі заробленыя грошы перадаюць у фонд барацьбы з

дзіцячай беспрытульнасцю, на ліквідацыю непісьменнасці, на будаўніцтва новых лячэбніц.

Дзякуючы суботнікам быў адноўлены разбураны ў вайну наш галоўны мінскі вакзал.

Гэта толькі скупыя радкі з гісторыі чырвоных суботнікаў у Беларусі, а сама гісторыя яшчэ павінна быць напісана, і ў гэтым не малы абавязак пісьменнікаў, журналістаў. І несумненна, значнае месца павінен заняць расказ пра суботнікі, якія сістэматычна праводзілі мінчане ў горадзе, вызваленым 3 ліпеня 1944 года ад фашысцкіх захопнікаў.

Кожнаму удзельніку такіх суботнікаў выдавалася спецыяльная кніжачка і ў ёй адзначаліся выкананыя работы. Такія кніжачкі былі ва ўсіх: у пісьменнікаў і рабочых, у служачых, студэнтаў і хатніх гаспадынь. Цяпер эндемплары падобных «суботніцкіх дакументаў» безжаліва захоўваюцца ў музеях і адлюстроўваюць тую велізарную працу, якую ўнеслі ўсе савецкія людзі ў справу адраджэння нашага любімага горада.

Заўтра адбудзецца наш вялікі суботнік першага года дзесятай п'яцігодкі. І гэты ленынскі суботнік сваімі багатымі эфэктывымі вынікамі, несумненна, таксама назаўсёды ўвоўдзіць у гісторыю нашага шматграннага працоўнага жыцця.

Я. САДОУСКІ.

СУСТРЭЧА ПАРАДНЁНЫХ ПРАЦАЙ

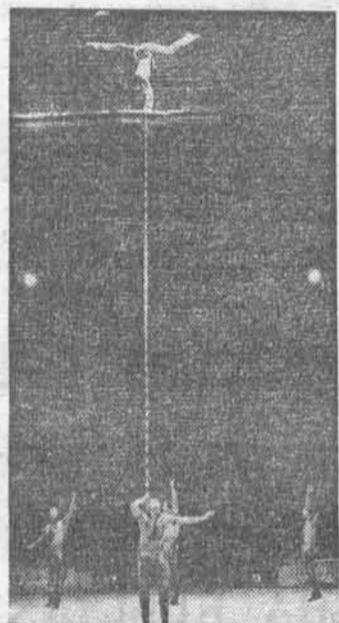
На абмеркаванні дакументальнай аповесці В. Якавенкі «Прыручэнне зямлі», што выйшла выдаўца ў «Полтыздате» ў Маскве, Докшыцкі райком партыі запрасіў галоўную геранію кнігі, былога першага сакратара, Героя Сацыялістычнай Працы У. Ф. Крышталевіч.

На гэтую сустрэчу прыйшлі сябры і папярочнікі гераніі — тыя, з кім яна на працягу дзесяці год самааддана працавала, узнімала сельскую гаспадарку раёна.

Перад вялікай аўдыторыяй у зале мясцовага кінатэатра «Сіпра» выступалі гаспадары і госці: загадчыца раённай бібліятэкі І. Салодзіна, старшыня калгаса імя Гастэлы А. Бурмакоў, зауч Бярозінскай СШ В. Скараход, старшыня калгаса «Памяць Ільіча» Т. Псоля,

рэдактар выдавецтва «Полтыздат» А. Калупаева, беларускі пісьменнік А. Ставер, В. Дайліда, А. Шаўня і іншыя. Яны гаварылі аб працоўных поспехах хлебарабоў раёна, аб тым, што ў кнізе «Прыручэнне зямлі» аўтару ўдалося ў асноўным праўдзіва паказаць іх працоўны ўздым і арганізуючую ролю раённай партыйнай арганізацыі, стварыць жыццёвыя вобразы працаўнікоў, у першую чаргу — галоўнай гераніі У. Ф. Крышталевіч.

Аўтар, які выступіў затым, падзякаваў арганізатарам чытацкай канферэнцыі, яе ўдзельнікам за падрабязны і глыбокі разбор твора і крытычныя заўвагі, што былі выказаны ў час абмеркавання.

17 сакавіка ў Мінскім дзяржаўным цырку БССР адкрылася новая праграма «Вясенні дывертисмент». На арэне ўвесь вечар мядзведзі, жангльеры і акрабаты.

На здымку: выступаюць акрабаты.

Фота В. ХАРЧАНКІ.

СТВОРАНА СЕКЦЫЯ

Пры Саюзе кампазітараў БССР створана маладзёжная секцыя. Яе асноўная мэта заключаецца ў тым, каб спрыяць росту маладых кампазітараў і музыкантаў, якія пануль яшчэ не ўваходзяць у творчы саюз. Старшынёй секцыі абраны малады кампазітар Л. Захлеўны. На першым пасяджэнні былі праслуханы творы студэнтаў кампазітарскага аддзялення Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага Уладзіміра Кандрусевіча і Аляксандра Клеванца. Старшы выкладчык кансерваторыі Леанід Івашкоў праспяваў раманы на словы Мансіма Танка, напісаныя студэнтам III курса А. Чыркунам. З павадаўленнем аб навінках музычна-тэатральнай літаратуры выступіў аспірант А. Друнт. З вялікай цікавасцю была праслухана араторыя «Памяць Хатыні» для сімфанічнага аркестра і хоры маладога кампазітара В. Войціка.

Я. БЯРОСТА.

ВЫДАДЗЕНА У МАСКВЕ

Творы беларускіх пісьменнікаў рэгулярна выходзяць у сталічных выдавецтвах. Вось і выдаўца «Советский писатель» выпускаў кнігу Міхася Даніленкі «Запаветны аяны».

Змест зборніка склалі аповесці «Апанаска Падлужны», «Наш дом», аповяданні «Запаветны аяны», «Юлька», «Казік Рамашкевіч», «Альпійскі рамонак» і іншыя творы праявілі ўсяго звыш трыццаці назваў.

Аўтарызаваны пераклад з беларускай мовы Эдуарда Карпачова.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правалення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарэва, 19.

Тэлефоны: прыёмная рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела лісем і масавай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-96-53, бухгалтэрыі — 23-77-65.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія:

Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН,

Анатоль ГРАЧАНИКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ,

Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ,

Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА,

Аляксандр КАПУСЦІН (намеснік галоўнага рэдактара),

Уладзімір НЯФЁД, Віктар ПРАТАСЕНЯ,

Іраіда САНКОВА, Мікола ТІКАЧОУ,

Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК (адказны сакратар),

Рыгор ШЫРМА.